

Lise Otnes

«... det er bare jobben din»

En kvalitativ studie om kjærlighet i barnevernets praksis

Masteroppgave i barnevern

Veileder: Lena Augusta Ulfseth

Mai 2021

Lise Otnes

«... det er bare jobben din»

En kvalitativ studie om kjærlighet i barnevernets praksis

Masteroppgave i barnevern
Veileder: Lena Augusta Ulfseth
Mai 2021

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for sosialt arbeid

NTNU

Kunnskap for en bedre verden

FORORD

Etter fem sammenhengende år, avsluttes nå studieløpet ved NTNU Trondheim med en presentasjon av masteroppgaven min i barnevern. Masterskrivingen har fremfor alt vært spennende og berikende, men jeg skal ikke legge skjul på at det også har vært en krevende prosess. Som følge av koronapandemien oppsto det uforutsigbarhet knyttet til midlertidig stengte universiteter og bibliotek, samt usikkerhet rundt gjennomføring av intervjuer. Heldigvis lot det meste seg løse ved hjelp av digitale løsninger og pågangsmot.

Å utforske kjærlighet i barnevernet har vært en berikende prosess helt fra interessen dukket opp under en forelesning på sosionomstudiet i 2018, til ferdigstilling av oppgaven. Jeg har lært at å utforske et så vidt og åpent begrep som kjærlighet, gir rom for mange ulike forståelser. Dette har gjort prosessen spennende hele veien og bidratt til en opplevelse av at kjærligheten kan komme til uttrykk i utallige former og kontekster, og ikke er så uopnåelig som det først kan synes. I tillegg har jeg lært mye om meg selv som fagperson. Jeg merker at jeg har tatt med meg refleksjoner fra oppgaven min, inn i det boligsosiale arbeidet med voksne i rus og psykiatri. På bakgrunn av interessens utspring, vil jeg takke Hilde Marie Thrana, for at hun inspirerte meg under forelesningen om sine midlertidige funn i doktorgradsarbeidet sitt om kjærlighet i barnevernet, tilbake i 2018.

Masteroppgaven har ikke vært mulig å gjennomføre uten gode støttespillere og veiledning i prosessen. Jeg ønsker derfor å rette en stor takk til min veileder Lena Augusta Ulfseth, for at du alltid har vært tilgjengelig når jeg har trengt det, for gode faglige innspill og konstruktive tilbakemeldinger. Takk til de ulike lederne i barnevernstjenesten, som bidro til rekruttering av informanter. En stor takk rettes til alle informantene i barnevernstjenesten; som tok seg tid til å snakke med meg, og som delte av seg selv, med et engasjement som motiverte og inspirerte meg. Masteroppgaven ville ikke vært mulig uten dere.

Videre vil jeg takke mine foreldre for at dere har støttet og heiet på meg gjennom hele prosessen, samt vært gode diskusjonspartnere. Takk til min mor for emosjonell støtte i prosessens berg-og-dal-bane, og takk til min far og bror, for korrekturlesing av engelsk oversettelse. Til slutt vil jeg takke min samboer Şaip, for din tålmodighet, evne til å motivere og for at du har dratt meg med ut når skrivingen har stagnert. Gjennom dere og deres støtte, har jeg erfart at kjærligheten er noe jeg omgir meg med hver eneste dag.

Eskimoene har 52 ord for snø, fordi snø er viktige for dem.

Det burde finnes like mange ord for kjærlighet.

- Margaret Atwood

SAMMENDRAG

Denne masterstudien utforsker fenomenet kjærlighet i barnevernet. På bakgrunn av at *kjærlighet* ble tatt inn i barnevernlovens formålsparagraf i 2018, er det ønskelig med økt kunnskap om hvordan kjærlighet vurderes og operasjonaliseres, samt hvilke forventninger som stilles til barnevernsarbeidere i utøvelse av kjærlighet. I prosjektet stiller jeg følgende hovedspørsmål: *Hvordan vurderer barnevernsarbeidere begrepet kjærlighet og hvordan utøver de det i praksis?* Dette undersøkes gjennom kvalitative intervju med totalt seks barnevernsarbeidere, herunder tre saksbehandlere i barnevernstjenesten og tre miljøterapeuter i barnevernsinstitusjoner. Analyseprosessen er inspirert av elementer fra Stegvis-deduktiv induktiv metode og Grounded Theory. Funnene blir drøftet i lys av tidligere forskning og teorier om nestekjærlighet og etikk, kjærlighet som anerkjennelse, sosialt arbeid som emosjonelt arbeid og bakkebyråkraten som iverksetter av politikk.

De empiriske funnene viser til at kjærlighet vurderes som et stort, flertydig og relativt begrep. Kjærlighet forstås og utøves gjennom noen felles benevnelser: *ekthet, fysisk nærhet og emosjonelle uttrykk og utholdenhet i relasjonen*. I tillegg vurderer informantene at kjærlighet i barnevernet skiller seg fra kjærlighet i privatlivet. Fortrinnsvis fordi følelsene i privatlivet og til egne barn er sterkere, men også fordi *rammer og profesjonalitet* synes å implisere føringer for kjærligheten. Føringene er omtalt som: *spenningsfelt mellom nærhet og avstand, «det er bare jobben din», tid og kapasitet, midlertidighet, personlig egnethet og balansen mellom å bruke seg selv og å bli brukt opp*. Når kjærlighet settes inn i en barnevernfaglig kontekst, utfordres barnevernsarbeiderne av barn og unge, med uttrykket *«det er bare jobben din»*.

Empirien viser til at barnevernsarbeidere vurderer innføringen av kjærlighet i loven, som å ha liten påvirkning i praksis. De opplever ingen økte krav eller forventninger, samtidig som de opplever å utøve kjærlighet fra før. Lovendringen innebærer et stort rom for skjønnsutøvelse, hvor en *felles forståelse* vurderes som nødvendig for at kjærlighet skal konkretiseres og realiseres på bakkenivå – og ikke ende opp som et honnørord.

Studien peker på at kjærlighetsbegrepets relative forståelse, profesjonalitet og rammer, utfordrer hvordan kjærlighet skal utøves i praksis. Den viser til at det er mulighet for en eller annen form for kjærlighet i barnevernet, men at det ikke er likt en ubetinget kjærlighet som ofte finnes i et foreldre-barn-forhold. Kanskje har vi et for simpelt språk når vi snakker om kjærlighet?

ABSTRACT

This master's thesis explores the phenomenon of love in Child Welfare Services in Norway (CWS). The concept of love was included in the Child Welfare Act's purpose in 2018. Therefore, it is desirable with increased knowledge about how love is considered and operationalized, as well as which expectations are placed on child welfare workers in practicing love. In the study I ask the following main question: *How do child welfare workers consider the concept of love and how do they practice it?* This is investigated through qualitative interviews with a total of six welfare workers, including three caseworkers in CWS and three social workers in child welfare institutions. The analysis process is inspired by elements from Stepwise-Deductive Inductive Approach and Grounded Theory. The findings are discussed in light of previous research and theories about neighbourly love and ethics, love as recognition, social work as emotional work and the street level bureaucrat who implement politics.

The empirical findings indicate that love is considered a large, ambiguous, and relative concept. Love is understood and expressed as: *authenticity, physical contact and emotional expressions* and the social workers *endurance in the relation* with children. In addition, the informants consider that love in child welfare, differs from love in private life. Mainly because the feelings in private life and for one's own children are stronger, but also because the framework and professionalism seem to imply guidelines for love in CWS. These are presented as: *field of tension between proximity and distance, "it's just your job", time and capacity, temporality, personal suitability and the balance between to use oneself and to be exhausted*. When love is placed in a professional context of child welfare, social workers face challenges with expressions from children, such as "it's just your job".

The findings indicate that child welfare workers consider the introduction of love by law, to have little impact in practice. They do not experience any increased demands or expectations in their work and consider that they are practicing love that is possible, within the framework and professionalism. The change in the law entails a large space for practicing discretion. A common understanding is considered necessary for love to be concretized and initiated at street level – and not end up as a meaningless word.

The study emphasizes that the relative understanding of the concept of love and guidelines, challenges how love can be practiced in CWS. It specifies that it is possible with some form

of love in CWS, but that it differs from an unconditional love, that often is to be found in a parent-child relationship. Maybe we have too simple a language when we talk about love?

INNHALDSFORTEGNELSE

Forord	i
Sammendrag	v
Abstract	vii
1 Innledning	1
1.1 Bakgrunn for valg av tema	2
1.1.1 Min førforståelse og refleksjoner for tema	3
1.2 Formålet med oppgaven	5
1.3 Problemstilling	6
1.3.1 Avgrensning og presisering	6
1.4 Begrepsavklaring	7
1.4.1 Forandringsfabrikken	8
1.4.2 Mitt Liv Barnevern	8
1.5 Oppgavens disposisjon	8
2 Kunnskapsstatus	9
2.1 Tidligere forskning om kjærlighet i barnevernet	10
2.2 Kjærlighet i barnevernets historie	14
2.2.1 Barnevernlovens utvikling	16
2.3 Sosialt arbeids profesjonshistorie	17
2.3.1 Profesjonalitet i dag	18
3 Oppgavens teoretiske perspektiver	20
3.1 Hva kan kjærlighet være?	20
3.1.1 Nestekjærlighet og kjærlighet som etisk fordring	22
3.1.2 Kjærlighet som anerkjennelse	25
3.2 Barnevernsarbeid som emosjonelt arbeid	27
3.3 Barnevernsarbeideren som bakkebyråkrat	30
4 Metodisk fremgangsmåte	32
4.1 Vitenskapsteoretisk utgangspunkt	32
4.2 Kvalitativ metode	33
4.2.1 Det kvalitative forskningsintervjuet	34
4.2.2 Fritt informert samtykke	35
4.2.3 Utvalg og rekruttering	36

4.3	Gjennomføring av intervjuene	37
4.4	Transkribering	39
4.5	Analyse av det kvalitative materialet.....	40
4.6	Ivaretagelse av validitet og reliabilitet.....	43
4.7	Forskningsetiske overveielser.....	44
4.8	Styrker og svakheter ved metoden.....	44
5	Presentasjon av funn.....	45
5.1	Kjærlighetens mangfoldige uttrykk	46
5.1.1	Ekthet	47
5.1.2	Fysisk nærhet og emosjonelle uttrykk.....	49
5.1.3	Utholdenhet i relasjonen.....	53
5.2	Rammer og profesjonalitet legger føringer for kjærligheten.....	55
5.2.1	Spenningsfelt mellom nærhet og avstand.....	55
5.2.2	«Det er bare jobben din»	57
5.2.3	Tid og kapasitet	57
5.2.4	Midlertidighet.....	59
5.2.5	Personlig egnethet – verdier og holdninger.....	61
5.2.6	Balansen mellom å bruke seg selv og å bli brukt opp.....	62
5.3	Realisering av kjærlighet – fra lov til praksis.....	64
5.3.1	Betydningen av lovendringen.....	64
5.3.2	Felles forståelse	67
6	Diskusjon.....	68
6.1	Hva kan kjærlighet være i en profesjonell kontekst?	68
6.1.1	Kjærlighetsforståelsen.....	69
6.1.2	Kjærlighetshandlinger	73
6.1.3	Det følelsesmessige ved kjærligheten	75
6.1.4	Bestanddelene i et «kjærlighetsfullt» barnevern.....	76
6.2	Hvordan utøve kjærlighet innenfor rammene og profesjonaliteten i barnevernet? ...	77
6.2.1	Spenningsfeltet i den profesjonelle kjærligheten	77
6.2.2	Det naturlige utgangspunktet for kjærligheten.....	80
6.2.3	Emosjonell involvering	80
6.2.4	Midlertidighet, tid og kapasitet påvirker kjærlighetens handlingsrom	82
6.2.5	Kjærlighet som en del av en jobb.....	84

6.2.6	Kjærlighet i en barnevernskontekst.....	84
6.3	Hvordan har loven bidratt til forankring av kjærlighet i praksis?	85
6.3.1	Kjærlighet - en giver og en mottaker	86
6.3.2	Noe mer enn et fint ord?.....	88
6.3.3	Ny og felles forståelse	89
7	Avslutning	91
7.1	Tanker om videre forskning på tema	93
8	Litteraturliste	94
9	Vedlegg	99
	1: Informasjonsskriv.....	99
	2: Samtykkeskjema	102
	3: Intervjuguide	103
	4: Godkjennelse fra NSD	105

1 INNLEDNING

Hvorfor forske på kjærlighet i barnevernet? Kjærlighet som begrep har vært mangelfull i den faglige diskusjonen i barnevernet inntil stortingsmeldingen om endringer i barnevernloven ble lagt frem i 2013, der det formidles at vi må anerkjenne barnas behov for kjærlighet (St. prop. 106L, 2012-2013). Barn og unge har lenge påpekt betydningen av å bli møtt på en «kjærlighetsfull måte», hvor det særlig er organisasjonen Barnevernsproffene som har gitt en tydelig stemme inn i det offentlige rom (Barnevernsproffene, 2011).

Stortinget har nå vedtatt at kjærlighet skal tas inn i formålsparagrafen i barnevernloven. Forslaget ble opprinnelig fremsatt av barnevernsproffene i forandringsfabrikken og lovendringen tredde i kraft 1.juli 2018 (Regjeringen, 2018). Formålsbestemmelsen, §1-1 i barnevernloven sier at:

«... Loven skal bidra til at barn og unge møtes med trygghet, kjærlighet og forståelse og at alle barn og unge får gode og trygge oppvekstvilkår» (Barnevernloven, 1992, §1-1).

I dette ligger noen forventinger til hvordan barnevernsarbeidere møter barn og unge, i alt fra barnevernsinstitusjoner til saksbehandlere i kommunale barnevernstjenester.

Barnevernsproffene i forandringsfabrikken har over flere år vært opptatt av at kjærlighet bør fremgå av barnevernloven. De ønsker et barnevern som jobber mer og tydeligere med kjærlighet. Med kjærlighet mener barnevernsproffene først og fremst menneskevarme, at barnevernsarbeidere bryr seg, har et varmt og åpent kroppsspråk, varme øyne og en stemme og ord som gjør at barn kan oppleve trygghet (Prop. 169 L (2016–2017), s.21). De skriver at noen i barnevernet gjør dette, men at alt for mange barnevernsarbeidere ikke snakker og handler nok med varme til at det kjennes trygt å fortelle dem det viktige å fortelle.

Et annet begrep som er mye omdiskutert i denne sammenhengen, er omsorg.

Barnevernsproffene påpeker imidlertid at kjærlighet er noe mer enn omsorg. De er ikke uenige i at barnevernet skal gi omsorg, men mener at omsorg ikke er nok og at mange barnevernsbarn har opplevd at omsorg gis kaldt. De mener at kjærlighet kan bidra til at barnevernsarbeidere møter mer åpenhet, både fra barn og foreldre, at de vil møte mer takknemlige barn, får kjærlighet tilbake og at fagfolk får det bedre på jobb (Prop. 169 L (2016–2017), s.21). Barnevernpanelet (2011), som ble nedsatt av daværende statsråd i barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet Audun Lysbakken, gir råd og anbefalinger til

dagens barnevern. Deres verdimeslige utgangspunkt er at utsatte barn og unge trenger kjærlighet og støtte, gjennom gode relasjoner av trygge og tydelige voksenpersoner. I sin rapport skriver de at barn ber om at barnevernsansatte husker å behandle dem som egne barn.

Kjærlighetens inntreden i loven er mye omdiskutert. Til tross for innsigelser i noen høringsuttalelser, støtter departementet synpunktet om at barnevernet skal gi barn og unge omsorg og empati, samt anerkjenne deres behov for trygghet og kjærlighet. Departementet mener *trygghet, kjærlighet og forståelse* er viktige elementer i formålet med barnevernloven om å bidra til at barn får nødvendig omsorg (Prop. 169 L (2016–2017), kap.4.4). Begrepene er derimot subjektive følelser, som er vanskelig å definere og som ikke er egnet til å håndheve. Begrepene er ikke enkel å gi et rettslig innhold, og barn gis ikke en rett til å oppleve trygghet, kjærlighet og forståelse, som kan håndheves og etterprøves. Begrepene, uten et rettslig innhold, ble tatt inn i lovens formålsbestemmelse og skal gi uttrykk for målene for barnevernmyndighetenes virksomhet. Bestemmelsen skal fungere retningsgivende for tjenestens prioriteringer generelt. Departementet mener at formålsbestemmelsen vil ha en viktig symbolsk verdi og signalisere en forventning om at ansatte i barnevernet møter barn og unge med trygghet, kjærlighet og forståelse (Prop. 169 L (2016–2017), kap.4.4).

Nå som kjærlighet har kommet inn i loven og etter noen år med diskusjoner i feltet, vil det være interessant å belyse kjærlighet fra barnevernsarbeidernes perspektiv og se hvilken plass kjærlighet har fått i barnevernet.

1.1 BAKGRUNN FOR VALG AV TEMA

Temaet for forskningsprosjektet er kjærlighet i barnevernet. Etter forslag fra barnevernsproffene vedtok stortinget i 2018 at kjærlighet tas inn i formålsparagrafen i barnevernloven. Barnevernsproffene har i flere år arbeidet for at kjærlighet skal være grunnmuren i barnevernsloven, hvilket medfører en forventning om hvordan ansatte i barnevernet skal møte barn og unge i barnevernet.

Interessen for temaet «kjærlighet i barnevernet» kom allerede tidlig i 2018, da jeg gikk andre året på sosionomstudiet. Hilde Marie Thrana, førsteamanuensis ved NTNU i Trondheim, holdte et foredrag om «*kjærlighet – en kjernekompetanse i sosialt arbeid og barnevern*» (2013). Forslag til en ny barnevernlov var allerede på høring, hvor bla. endringer knyttet til en kjærlighetsfull barnevernlov sto på agendaen. Thrana stilte spørsmål om hvorfor kjærlighet er blitt så etterspurt i barnevernfaglig arbeid og hva kjærlighet i barnevernet kan være. Her

presenterte hun kort noen midlertidige funn fra sitt doktorgradsarbeid i *Kjærlighet og sosialt arbeid. En studie av kjærlighetens betydning i barnevernets praksis* (2015). Ikke lenge etterpå ble det vedtatt en ny barnevernlov, hvor kjærlighet ble tatt inn i loven. Den første tanken som slo meg var at det var kjempebra, alle barn og unge fortjener kjærlighet. Samtidig kom en rekke spørsmål. Hva er kjærlighet? Hva vil det bety å møte barn og unge med kjærlighet for de som arbeider i barnevernet? Hvordan skal jeg sørge for at barn jeg møter blir møtt med kjærlighet? Undringen og det kritiske blikket dukket opp, samtidig var jeg midt i studieløpet på sosionom, noe som satte tankeprosessen på vent. Jeg gikk etter dette videre med masterstudier og når masteroppgaven sto for tur, visste jeg hva jeg skulle utforske. På datamaskinen lå notatene og det var gått to år siden kjærlighet ble tatt inn i barnevernloven. Nå tenkte jeg at jeg endelig hadde muligheten til å utforske hva kjærlighet i en barnevernfaglig kontekst er og hva som forventes av meg som sosionom når jeg skal møte barn og unge med kjærlighet i barnevernet.

1.1.1 Min førforståelse og refleksjoner for tema

Å gjøre kort rede for min egen førforståelse og refleksjonene jeg gjorde meg omkring begrepet kjærlighet innen en barnevernfaglig kontekst er viktig, fordi man aldri starter med «blanke ark» når man går i gang for å utforske et fenomen. Alt jeg bærer med meg av holdninger, kunnskap og historie virker inn på hele forskningsprosessen. I forkant av forskningsprosessen hadde jeg gjort meg opp noen tanker og refleksjoner om kjærlighet i barnevernet. Jeg startet med et utgangspunkt hvor jeg tenkte at alle barn har behov for kjærlighet, også barn og unge i barnevernet. Jeg ble begeistret for tanken på et «kjærlighetsfullt barnevern» og det er vanskelig å være uenig i at barn trenger kjærlighet. Kjærlighet høres vel og bra ut, men etter nærmere ettertanke stiller jeg meg i større grad kritisk til hvordan kjærlighet skal utøves i praksis? Foreldre viser kjærlighet til sine barn, men i hvilken grad det er mulig for profesjonelle å gi en slik kjærlighet?

Barn og unge i barnevernet er som andre barn, som søker anerkjennelse, å passe inn og å få respons på dette. Jeg tenker at de aller fleste mennesker, voksen eller ung, har et jag etter å være ønsket eller elsket. Veldig mange barn og unge har kanskje aldri opplevd den kjærligheten vi tenker barn og unge bør møtes med. Flere har kanskje opplevd tidlige brudd i kjærlighetsrelasjoner, hvor man ikke får den samme tryggheten og må klare seg selv emosjonelt, alt for tidlig, fordi de voksne ikke er til stede og gir tryggheten man trenger. På

den måten tenker jeg at kjærlighet er veldig aktuelt i barnevernet, fordi de griper mellom nære relasjoner i familien.

Kjærlighet som begrep fremstår kanskje som et mer folksomt, anvendelig og forståelsesfullt begrep for barn og unge, enn mange av de andre faglige begrepene som anvendes som bla. anerkjennelse, som er mye brukt i sosialt arbeid. Fra barn og unges perspektiv forstår jeg hvorfor de ønsker kjærlighet inn i loven, med bakgrunn i kritikk som kommer frem i media og at de befinner seg i en tøff og vanskelig situasjon, med erfaringer av å ha blitt møtt på en dårlig måte. Med dette i baktanke bør det kanskje være mer fokus på kjærlighet i barnevernet? På den andre siden bør en og problematisere hva dette innebærer for barnevernsarbeiderne som skal operasjonalisere begrepet kjærlighet. Hva er kjærlighet i en barnevernskontekst? Hvordan skal man sikre at man møter barn og unge med kjærlighet? Samtidig hvis et barn utvikler en kjærlighetsfull relasjon til en profesjonell omsorgsnyter, hva skjer med barn og unge når denne «midlertidige og maktskjeve» relasjonen avsluttes?

Kjærlighet kan oppfattes som et bredt og diffust begrep. Personlig opplever jeg at kjærlighet er en følelse som oppstår i møte med andre og som man egentlig ikke helt klarer å kontrollere selv. Det første jeg tenker på med begrepet kjærlighet, er derfor den spontane, private og kanskje romantiske kjærligheten. En kjærlighet som kanskje ikke samsvarer med det å være profesjonell. Selv om jeg antar at det ikke er denne kjærligheten det prates om i barnevernfaglig sammenheng, så kan det gjøre begrepet diffust. Nettopp fordi det finnes så utallige ulike mange varianter av hva kjærlighet er. Det er individuelt. Ut ifra hva man legger i begrepet kjærlighet så kan det på en måte stride med det å være profesjonell. Jeg stiller meg og kritisk til om det egentlig er kjærlighet man prater om i barnevernfaglig kontekst, eller om det er andre begreper som «fyller opp» begrepet kjærlighet. På den ene siden er jeg for et kjærlighetsfylt barnevern, samtidig tenker jeg det er viktig å problematisere bruken av begrepet, da jeg er bekymret for at kjærlighet kan bli brukt som et honnørord i barnevernet.

Slik jeg forstår det er det ikke et «krav» å utøve kjærlighet i barnevernet, men at det anses som en kjernekompetanse og en verdi. Kjærlighet er ikke målbart, det er subjektive følelser som ikke egnes til å håndheve. Det er et begrep som er vanskelig å gi et rettslig innhold, men kan ha en viktig symbolsk verdi og signalisere en forventning til ansatte i barnevernet. På bakgrunn av dette er jeg delvis bekymret for at begrepet kjærlighet ender opp som et honnørord. Hvis kjærlighet ikke er en rett, men en symbolsk verdi, vil begrepet bare stå på papiret som et fint ord? Eller gjør man noe konkret for å utvikle et kjærlighetsfylt barnevern?

Jeg er nysgjerrig på om innføringen av begrepet kjærlighet i loven har medført noen endringer i barnevernsarbeideres fokus eller praksis, samt at jeg stiller meg kritisk til om det er akkurat begrepet *kjærlighet* som blir praktisert eller om begrepet er fylt med andre begrep som oppleves mer håndfaste.

Selv har jeg ingen erfaring med å jobbe i barnevernet, selv om jeg har arbeidet i barnehage i en lengre periode og i senere tid som sosionom i botiltak med voksne mennesker som har utfordringer knyttet til psykiatri og rus. Derav har jeg noe erfaring med å arbeide med barn og noe erfaring med brukere av velferdstjenester. Selv om min delvis distanse til barnevernsfeltet kan bidra til en innsikt på feltet med «friske øyne», garanterer det ikke objektivitet. Både min utdanningsbakgrunn, interesse for feltet – hvor jeg har blitt inspirert av Thranas forelesning – og tanker om temaet på forhånd, kan farge mine tolkninger og sluttresultatet. Likevel tenker jeg ved å være bevisst den førforståelsen jeg bringer med meg, så er det lettere å skille den fra den nye forståelsen man tilegner seg gjennom forskningsprosessen.

1.2 FORMÅLET MED OPPGAVEN

Temaet kjærlighet i barnevernet er høyst aktuelt den dag i dag. Selv om majoriteten av diskusjonen omkring kjærlighet i barnevernet forekom rundt tidspunktet før og under lovendringen i 2018, er kjærlighetens inntreden i loven relativt fersk. Jeg mener det er viktig at refleksjonen omkring kjærlighet i barnevernet ikke stopper opp, og finner det interessant å se om kjærlighet har begynt å finne sin plass i barnevernet tre år etter lovendringen.

Formålet med masteroppgaven er å undersøke hvordan kjærlighet vurderes i en barnevernsfaglig kontekst, samt hvordan barnevernsarbeidere utøver kjærlighet i praksis. Som sosionom som beveger meg inn i det barnevernfaglige feltet ønsker jeg mer kunnskap om hvordan kjærlighet forstås og operasjonaliseres, samt hva som forventes av meg og andre barnevernsansatte når man skal utøve kjærlighet i en profesjonell kontekst.

Slik jeg ser det, har barnevernsproffene gjort en stor innsats og jobbet grundig for å løfte frem kjærlighetens betydning i barnevernet. De har satt ord på hva kjærlighet i barnevernet kan være og hvordan de ønsker å bli møtt av ansatte i barnevernet. Jeg ser barnevernsproffenes perspektiv på kjærlighet som et viktig bidrag inn i en utviklende og bedre barnevernstjeneste og som et viktig slag for medbestemmelse. Samtidig opplever jeg at det er behov for å løfte frem barnevernsansatte sitt perspektiv på kjærlighet, da begrepet kan fremstå stort, flertydig og individuelt. På en måte kan en se det slik at barnevernsproffene ønsker den ikke-

profesjonelle dimensjonen i barnevernet, når de uttrykker at de ønsker å bli møtt på lik linje med barnevernsarbeidernes egne barn. Samtidig vet de ikke nødvendigvis hvordan det forenes faglig sett. Barnevernsproffenes perspektiv kan ikke være rådende ene og alene, men må også ses i lys av barnevernsansattes forståelser av kjærlighet.

1.3 PROBLEMSTILLING

I studien ønsker jeg å se nærmere på barnevernsarbeidernes refleksjoner rundt kjærlighet og hvordan de utøver kjærlighet i barnevernets praksis. Det er interessant å se hvilke muligheter og utfordringer forventningen om kjærlighet medfører og om kjærlighetens inntreden i loven har hatt noen betydning for barnevernsarbeid i praksis.

På bakgrunn av temaet, min førforståelse og refleksjoner, samt et opplevd behov for å løfte frem barnevernsansattes perspektiv på kjærlighet, kom jeg frem til følgende problemstilling:

Hvordan vurderer barnevernsarbeidere begrepet kjærlighet og hvordan utøver de det i praksis?

1.3.1 Avgrensning og presisering

Det finnes en rekke ulike arbeidsområder innen barneverntjenesten. Barnevernets hovedoppgaver er «å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid» (Bunkholdt & Kvaran, 2017, s.18). Barnevernmyndighetenes ansvar, arbeidsoppgaver og mandat er regulert i lov av 17.juli 1992 om barnevernstjenester (barnevernloven). Den sittende regjering har gjennom Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet og statsråden det overordnede ansvaret for barnevernet. Felles for alle deler av barnevernet er at de må forholde seg til barnevernloven, de retningslinjer og instruksjoner som blir gitt av departementet. Den kommunale barnevernstjenesten og staten ved Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat) har i hovedsak ansvar for det praktiske arbeidet (Bunkholdt & Kvaran, 2017).

Med bakgrunn i endringen som er gjort i formålsbestemmelsen i barnevernloven, som gjelder alle deler av barnevernet, bestemte jeg meg for å fokusere på to ulike stillingskategorier i barnevernet: saksbehandlere i det kommunale barnevernet og miljøterapeuter i barnevernsinstitusjoner.

Bakgrunnen for at jeg valgte saksbehandlere og miljøterapeuter bunner i en antakelse om at de to stillingskategoriene er posisjonert svært ulikt ovenfor barn og unge. Som saksbehandler

har man ofte ikke den samme kontinuerlige kontakten med barn og unge, som man har i en barnevernsinstitusjon. En saksbehandler kan arbeide i ulike faser i en barnevernssak, alt fra beslutninger i meldingsarbeidet og undersøkelsesprosessen, til råd og veiledning, hjelpetiltak i hjemmet eller i andre tiltak fattet av barnevernet. I noen kommuner følger saksbehandleren hele prosessen, fra start til slutt, mens i andre jobber man kun med én del av prosessen. Møtene med barnet og familien vil kanskje bli mer sporadiske, enn om man følger opp barn og unge i en institusjon. Det vil være realistisk å anta at det er en forskjell i de to stillingskategorienes arbeidsbetingelser, måter å arbeide på, muligheter og utfordringer. Jeg kunne like gjerne valgt andre områder innenfor barnevernet, men med en baktanke om ulikheter i disse tjenestene, kan det kanskje komme frem et bredere perspektiv på *kjærlighet i barnevernet*. Masteroppgaven er ikke ment som en komparativ studie mellom saksbehandlere og miljøterapeuter, men ut fra deres ulike posisjonering overfor barn og unge kan det tenkes at kjærlighetsbegrepet vurderes ulikt, ikke bare individuelt, men og ifm. tjenestenes kontekst. Studien omhandler kjærlighet i barnevernet, i relasjonen mellom ansatt-barn/ungdom, belyst ved hjelp av saksbehandlere og miljøterapeuter i barnevernet.

1.4 BEGREPSAVKLARING

Kjærlighet er et vidt begrep med flere betydninger avhengig av hvilken kontekst det befinner seg i. Masteroppgaven omhandler i hovedsak kjærligheten som befinner seg mellom ansatte (de profesjonelle) og barn/ungdom, kanskje mest nærliggende til foreldre-barn kjærligheten og ikke den romantiske kjærligheten mellom partnere. Når begrepet kjærlighet blir anvendt uten utdypning, vil det omhandle kjærlighet som befinner seg i en voksen-barn-relasjon. Begrepet kjærlighet blir ikke entydig definert, men vil bli forsøkt belyst gjennom funn og teori, for å på den måten komme frem til et mulig innhold i en profesjonell kontekst.

I oppgaven har jeg også valgt å benytte begrepene *saksbehandler* og *miljøterapeut* for å få frem skillet i stillingskategorienes perspektiver, der hvor det er relevant. Barn i barnevernet skriver at de foretrekker at begrepet kontaktperson benyttes i stedet for saksbehandler (Brun et.al., 2018). I denne fremstillingen valgte jeg å bruke de nevnte begrepene, fordi begrepet kontaktperson både benyttes om saksbehandlere og miljøterapeuter i barnevernsinstitusjoner. Det vil derfor bli en tydeligere og renere fremstilling å anvende disse to begrepene.

I denne sammenhengen refereres *saksbehandler* til ansatte som jobber i det kommunale barnevernet og har hovedansvaret for barn- og familier som er i kontakt med barnevernet.

Miljøterapeut viser til ansatte i barnevernsinstitusjoner og henspiller både til de som arbeider i omsorgs-, atferds- og akuttinstitusjon.

1.4.1 Forandringsfabrikken

Forandringsfabrikken ble grunnlagt i 2004 og er en ideell stiftelse. Siden 2008 har forandringsfabrikken hentet inn kunnskap fra barn og unge som har hatt kontakt med barnevern, psykisk helsevern, skole og andre systemer for barn. Målet er at barn og unge skal oppleve skole og hjelpesystemer som trygge, nyttige og samarbeidene. Dette gjøres gjennom å lytte til barn og unges erfaringer, og inkludere svarene deres i utvikling av tjenester. Barn og unge som er med i undersøkelsene inviteres med som «proffer» til å formidle den oppsummerende kunnskapen til fagfolk, studenter, politikere og byråkrater (Brun et.al., 2018). Begrepet «proff» synliggjør de unges egne erfaringer med systemene og at de formidler oppsummert kunnskap fra mange barns møter med hjelpesystemene. Barn og unge som bidrar inn under forandringsfabrikken omtales som barnevernsproffer og det er viktig å poengtere at barnevernsproffene i denne sammenheng, synliggjør barn og unges perspektiv på kjærlighet i barnevernet.

1.4.2 Mitt Liv Barnevern

Mitt Liv Barnevern (MLB) er en del av Forandringsfabrikken's satsning på ulike Mitt Liv-prosjekter på arenaer som barn og unge deltar i. MLB er et utviklingsarbeid som angår kommunale barnevernstjenester, hvor målet er å kunne påvirke den norske barnevernstjenesten til å samarbeide med barn og unge i større grad. Barnevernsproffene og ansatte i barnevernet møtes for å utvikle god praksis i tjenesten, basert på erfaringer fra barn og unge. Som Mitt Liv-tjeneste får de kommunale barnevernstjenestene ulike anbefalinger og verktøy til å drive god praksis i barnevernet. MLB mottar støtte fra Barne- og likestillingsdepartementet og bygger på fire ulike verdier: åpenhet, samarbeid, ydmykhet og kjærlighet. Verdiene skal være med som en grunnmur i barnevernets arbeid i møte med barn og unge i alle fasene i barnevernets arbeid (Brun et.al., 2018; Eek-Larsen et.al., 2019). I 2017-2018 har nesten 200 barneverntjenester tatt del i Mitt Liv og tjenesten dekker nærmere 300 kommuner (Forandringsfabrikken u.å.)

1.5 OPPGAVENS DISPOSISJON

I det følgende gis en kort beskrivelse av hva som fremkommer videre i masteroppgaven.

I kapittel 2 presenterer jeg kunnskap om kjærlighet i barnevernet. Kapitlet starter med å vise til tidligere forskning jeg finner relevant for mitt prosjekt. Videre presenteres et tilbakeblikk på kjærlighet i barnevernets historie med henblikk til barnevernlovens utvikling. Jeg viser kort til sosialt arbeids profesjonshistorie, før kapitlet avsluttes med å trekke frem hva profesjonalitet kan innebære.

I kapittel 3 redegjør jeg for oppgavens teoretiske perspektiver. I dette kapitlet ser jeg nærmere på ulike forståelser av kjærlighet og hva kjærlighet kan være. Sentrale teoretiske perspektiver på kjærlighet som blir belyst er nestekjærlighet, kjærlighet som en etisk fordring og kjærlighet som anerkjennelse. Jeg tar i tillegg for meg barnevernsarbeid som emosjonelt arbeid og kapitlet avsluttes med et teoretisk perspektiv på barnevernsarbeideren som bakkebyråkrat.

Kapittel 4 beskriver og redegjør for den metodiske fremgangsmåten og det vitenskapsteoretiske utgangspunktet for masteroppgaven. Kapitlet starter med det vitenskapsteoretiske grunnlaget for studien og behandler videre fremgangsmåten for den kvalitative undersøkelsen. Jeg avslutter med noen etiske betraktninger, samt styrker og svakheter ved metoden.

I kapittel 5 presenteres sentrale funn som utpekte seg etter analyse av intervjuene med barnevernsarbeiderne. Kapitlet er delt inn i tre hoveddeler; 1) *Kjærlighetens mangfoldige uttrykk* 2) *Rammer og profesjonalitet legger føringer for kjærligheten* og 3) *Realisering av kjærlighet – fra lov til praksis*. Alle hoveddelene presenteres med tilhørende underkategorier.

I kapittel 6 diskuterer jeg mine funn opp mot teori og tidligere forskning for å kunne besvare problemstillingen. Kapitlet er delt inn tre hovedtema, hvor jeg i kap. 6.1 drøfter hva kjærlighet kan være i en profesjonell kontekst. I lys av det foregående kapitlet diskuterer jeg videre i kap. 6.2, hvordan kjærlighet kan utøves innenfor rammene- og profesjonaliteten i barnevernet. Avslutningsvis i kap. 6.3 drøfter jeg barnevernsarbeidernes vurderinger av kjærlighet i loven og hvordan loven har bidratt til forankring av kjærlighet i praksis.

Kapittel 7 er en oppsummerende avslutning og tanker om videre forskning.

2 KUNNSKAPSSTATUS

Jeg går her nærmere inn på kunnskapsstatusen knyttet til kjærlighet i barnevernet. Kapitlet starter med en redegjørelse for tidligere forskning på kjærlighet i barnevernet. Videre går jeg inn på hvordan kjærlighet har blitt beskrevet i barnevernets historie og ser kort på

barnevernlovens utvikling i sammenheng med dette. På bakgrunn av at kjærlighet skal ses på i en profesjonell kontekst viser jeg avslutningsvis kort til sosialarbeiderens profesjonshistorie og hvordan profesjonalitet kan forstås.

Tidligere forskning som vises til og litteratur som er anvendt, er anskaffet ved bruk av databaser som Oria, Google Scholar, Idunn og oppslagsverkene Lovdata og Store Norske Leksikon. Søkord som er anvendt er hovedsakelig «kjærlighet/kärlek/kærlighed/love», «barnevern», «Child Welfare-/Protective Services», både alene og i kombinasjon. Disse søkeordene ble et utgangspunkt for videre søking av relevant litteratur. Jeg har også funnet aktuell litteratur gjennom referanser i artikler eller bøker jeg fant relevant.

2.1 TIDLIGERE FORSKNING OM KJÆRLIGHET I BARNEVERNET

Det finnes forskning på temaet kjærlighet og barnevern fra tidligere. Forskningen er fortrinnsvis fra Norge og det meste er forsket på før begrepet kjærlighet ble tatt inn i formålsbestemmelsen i barnevernloven i 2018. Som sosialarbeider som beveger meg inn i det barnevernsfaglige feltet undres jeg over hvilke forventninger det stilles til meg i utøvelse av kjærlighet til barn og unge i barnevernet. Barnevernsproffene har beskrevet hvordan de ønsker å bli møtt og barnevernsarbeidere har beskrevet kjærlighet på ulike måter, hvor enkelte opplever det som et diffust begrep.

Eek-Larsen et. al. (2019) har gjort en kvantitativ undersøkelse av hvordan de ulike barnevernstjenestene arbeider med tiltakene foreslått av barnevernsproffene gjennom Mitt Liv Barnevern (MLB). Sentralt i prosjektet var barnevernsarbeidernes holdninger til og forståelse av kjærlighet i eget barnevernsarbeid. De fant i sin studie at de fleste barnevernsarbeidere har verken positiv eller negativ holdning til kjærlighet i barnevernsarbeid, men omtaler det som en del av arbeidet. De fleste beskriver «kjærlighet i barnevernsarbeid» som medmenneskelighet gjennom nærhet, tett fulgt av barns rett til deltakelse og beskyttelse. Videre syntes 20% av barnevernsarbeiderne at kjærlighet var vanskelig å definere. De som hadde en positiv holdning til kjærlighet, omtalte det som en naturlig og sentral del av barnevernsarbeidet. Den kritiske holdningen til kjærlighet dreide seg i større grad om direkte kritikk av begrepet, anvendbarheten og overførbarheten til barnevernsarbeid. Flere var positive til selve tanken om kjærlighet, men mener at det kan være utfordrende i praksis. De finner også at implementering av bla. verdien kjærlighet gjennom MLB har utgjort en

forskjell, hvor det er endret begrepsbruk i barnevernstjenestene og forbedret praksis som fremholdes å være mer barnesentrert.

En av de som har vært en stor bidragsyter i forskningen på kjærlighet i barnevernet er Hilde Marie Thrana (2013; 2014; 2015; 2016; 2018). Hun har blant annet skrevet en doktorgrad om kjærlighet og barnevern (Thrana, 2015), der kjærlighet er forstått som nestekjærlighet og en form for anerkjennelse. Empirien er basert på feltarbeid i et barnevernstiltak, med deltakende observasjon, intervju av ungdommer og ansatte. Hun finner at ungdommene er bekvemme med å bruke begrepet kjærlighet i relasjon med sosialarbeideren og at for dem handler det om å bli sett, anerkjent for den man er, fysisk bekreftelse, at begge parter viser følelser og utholdenhet i relasjonen. Kjærlighet fra de ansattes side beskrives som en grunnholdning og en etisk kompetanse i arbeidet med mennesker. I en artikkel fra 2013 ser Thrana på om kjærlighet kan være en kjernekompetanse i sosialt arbeid. Gjennom intervju av ansatte i barnevernstiltaket New Page, finner hun at de ansatte opplever at å være ekte og medmenneskelig var vesentlig i en kjærlighetsfull relasjon. Det handler om at man skal være troverdig i møte med den andre og at «å late som» ville bli gjennomskuet. Videre peker hun på at de ansatte anså at å vise følelser ovenfor ungdommen skapte tilknytning og bånd dem imellom, men at det var viktig med en balanse - med bakgrunn i at det er ungdommen som er i fokus. For de ansatte handlet det også om utholdenhet i relasjonen med ungdommen som en del av kjærlighet i praksis. Hennes kritiske blikk på kjærlighet i form av nestekjærlighet dreier seg om at nestekjærligheten kommer i konflikt med en del av barnevernets arbeid, som har et mål om endring av folks atferd og livsstil (Thrana, 2018). Hun argumenterer videre for at perspektivet om anerkjennelse utfyller denne nestekjærligheten, ved å vektlegge endring og utvikling.

Neumann (2012) tilføyer en annen, mer kritisk vinkling på kjærlighet i barnevernet. Hun problematiserer hva kjærlighetsbegrepet innebærer for barnevernsarbeidere og belyser etiske utfordringer ved at barn og unge utvikler en kjærlighetsrelasjon til sosialarbeidere, der vesentlige aspekter ved relasjonen er at den er midlertidig og maktskjev. Hun skriver at det er vanskelig å være uenig i at barn trenger kjærlighet og at «det nye kjærlighetskravet» kan forstås som et svar på at mange utsatte barn og unge ikke er blitt tatt godt nok vare på av barnevernet. Samtidig løfter hun opp en diskusjon, hvor hun mener det er grunn til å problematisere situasjonen som kan oppstå, når barns behov for kjærlighet skal ivaretas og håndheves av barnevernsarbeidere. Hun skriver at de utfordringene «kjærlighetskravet» medfører, påkaller en diskusjon om hva som kan være alternative utgangspunkt for

barnevernets omsorgsetikk. Hun stiller spørsmål ved om det er riktig og fornuftig å forvente av en barnevernsarbeider at de skal «produsere og levere» de rette følelser av foreldrelignende kjærlighet innenfor en profesjonell hjelpekontekst. Neumann (2012) stiller seg kritisk til en «familielignende» kjærlighet som modell for omsorgsarbeidet og skriver at barnevernspanelets «kjærlighetskrav» kan forstås som et krav om at den familielignende kjærligheten skal være normen for relasjonen mellom barnevernsansatt og barna. Hun viser til FNs konvensjon om barns rettigheter og at et viktig grunnlag for fortolkningen av artiklene i konvensjonen er å finne i innledningsteksten:

... som er overbevist om at familien, som den grunnleggende enhet i samfunnet og den naturlige ramme for alle sine medlemmers og særlig barns vekst og trivsel, bør gis den nødvendige beskyttelse og hjelp slik at den fullt ut kan påta seg sine forpliktelser i samfunnet, som erkjenner at barn bør vokse opp i et familiemiljø, i en atmosfære av glede, kjærlighet og forståelse for å sikre full og harmonisk utvikling av deres personlighet. (Barnekonvensjonen, 2003, s.6).

Neumann (2012) peker på at kjærlighetsbegrepet «sømløst» overføres fra foreldre-barn-relasjonen til relasjonen mellom den profesjonelle og barnet, og forstår det slik at det kan komme til uttrykk gjennom barnevernsarbeiderens profesjonshistorie. Hun opplever det som problematisk og ser en risiko for de-profesjonalisering dersom det er den foreldrelignende kjærligheten som skal ligge til grunn i møte med barn og unge i barnevernet.

Spørsmålet om kjærlighet kan forenes med en profesjonell sosialarbeiderrolle har også Thrana (2016) satt søkelys på. Artikkelen bygger på empiri fra et feltarbeid i et barnevernstiltak, New Page, hvor hun intervjuet både ungdommer og ansatte. Hun finner i sin studie at «... *kjærlighet er et høyst levede begrep i profesjonelt barnevernsarbeid ...*» (s. 98) og argumenterer for at kjærlighet og profesjonalitet er to sider av samme sak. Hun peker samtidig på at fysisk nærhet i en profesjonell relasjon også vil ha sine utfordringer. Det vil forutsette at barnevernsarbeideren innehar en bevissthet om utfordringer i nære relasjoner og en moralsk kompetanse i å møte den enkelte på en respektfull måte.

Kjærlighet har også vært et sentralt begrep i England når det gjelder diskusjonen om utsatte barn og unge. Her er det fortrinnsvis begrepet «tough love» som går igjen og begrepet er drøftet i sammenheng med en praksis som er disiplinerende (Stepney, 2006). Begrepet er knyttet til oppdragelsesstil ovenfor ungdommer hvor grensesetting og atferds regulering står sentralt, og «tough love» kan på mange måter sammenlignes med uttrykket «den oppdragende

kjærlighet» på vergerådlovens tid i Norge, som jeg kommer nærmere inn på under kap.2.2. Kjærlighet forstås på begge disse måtene i stor grad som oppdragelse for å fremme akseptabel atferd i samfunnet. Pieper og Pieper (1992) skrev en artikkel hvor de mener at «*tough love doesn't work*». De beskriver «tender love» som en alternativ tilnærming og viser til et eksempel hvor ungdom trenger «*understanding and support — not confrontation and ultimatums*» (s.347). Selv om debatten om «tough love» og «tender love» er interessant, har jeg ikke funnet andre internasjonale artikler som drøfter kjærlighet og kan overføres direkte til det norske barnevernet. Det blir derfor mest nærliggende å fokusere på forskning som omhandler kjærlighet i det norske barnevernet.

At loven inneholder et begrep som tradisjonelt sett er brukt i private relasjoner, har vært omstridt. Økland og Sørskal (2020) har skrevet en artikkel hvor de presenterer en analyse av høringsinnspillene til lovutkastet, da ifm. høringsrunden til NOU 2016:16. De finner at flertallet som uttalte seg om kjærlighet var positive til inkluderingen. De positive innspillene handlet om at kjærlighet ble ansett som et *behov, å lytte til barn* eller *til barns rett til deltakelse* og at kjærlighet bør være *lovens formål* (s.135). Majoriteten anså at å oppleve kjærlighet er noe ethvert barn behøver, at å bli møtt med kjærlighet gjør det lettere for barn å delta og at kjærlighet bør styrkes i loven. De kritiske innspillene handlet om at mange var usikre på hvordan kjærlighet skulle *defineres*, hvordan kjærlighet skal *utøves i praksis* og kjærlighet som en *rettighet*. De som var kritiske til kjærlighet problematiserte bruken av skjønn som lovfesting av kjærlighet vil innebære, og ikke behovet for kjærlighet. Flere opplevde det som vanskelig å definere kjærlighet og landsforeningen for barnevernens barn (LFB) var noen av de som mente at kjærlighet var et for abstrakt begrep, at omsorgsbegrepet var mer håndfast og inneholder mye av det de antar utvalget mener kjærlighet inneholder. Det var også kritiske innspill til hvordan yrkesutøvere kan uttrykke kjærlighet i praksis. Det ble fremhevet at «*det kunne være utfordrende for barnevernsarbeiderne å vite hvordan kjærlighet oppleves av barna*» (s.136). En del av høringsuttalelsene kom og med innspill på at det kunne bli vanskelig å etterprøve om kjærlighet ble gitt, uten et fastsatt rettslig innhold. Noen vurderte det derfor som lite hensiktsmessig å ta inn i en lov, fordi hva som ligger i begrepet kjærlighet vil variere i stor grad. Økland og Sørskal (2020) konkluderer at det er behov for mer kunnskap om hvordan kjærlighet kan utøves i barnevernet, nå som begrepet er lovfestet.

2.2 KJÆRLIGHET I BARNEVERNETS HISTORIE

Et historisk tilbakeblikk på barndommens historie viser at den mest konkrete formen for barnevern før 1896 var institusjonsopphold, legdsystem (hvor barn vandret fra gård til gård og fikk kortere opphold) og fosterhjem (Bunkholdt & Kvaran, 2017; Thuen, 2008). Det vises til at man allerede på 1100-tallet begynte å bekymre seg for «barnet i gaten» og de første barneinstitusjonene begynte å etableres rundt hundre år etter. De første barnehjem og institusjoner ble etablert i katolske land og de protestantiske land opprettet institusjoner for «hittebarn» først på 1700-tallet. Barnehusene ble senere delt inn i to institusjonsbevegelser: tukthusene (tvangsarbeidsanstalt for «løsgjengere og tiggere») og vaisenhusene (hjem for foreldreløse barn). Waisenhuset i Trondheim var den første anstalten i Norge som gav preg av å være et vaisenhus. På 1800-tallet kom oppdragelsesanstalter, som senere ble mønster for skolehjemmene (Thuen, 2008).

Hva det vil si å være barn, hva en god barndom er og hva gode foreldre er har endret seg gjennom tidene. I Per Olav Tillers (2000) Studier av barndom, er det først når barneomsorg blir et offentlig anliggende at det kommer tydeligere frem hvilke verdier samfunnet anså som viktige for barn. Den første «barnevernloven» som ble innført i Norge var «Lov om behandling av forsømte barn» også kalt Vergerådsloven av 1896. Den trådte i kraft i år 1900 og besto i over 50 år før den ble avløst av Lov om barnevern i 1953 (Thuen, 2008; Bufdir, 2020). Tiller (2000, s.78) viser til et verk fra 1902 kalt *Forældre og Børn*, hvor forfatterne minner om at Vergerådet:

«har myndighed til at tage forsømte saavel som forbryderske børn fra forældrene og bortsætte dem til en paalidelig og hædelig familie eller i et barnehjem eller et skolehjem».

Loven kategoriserte barn som var i behov av ”bortsætting” i tre grupper: de som hadde gjort noe straffbart, de som fikk dårlig oppdragelse eller opplevde omsorgssvikt i hjemmet og de som viste dårlig oppførsel – hvor skole eller hjem var maktesløse (Thuen, 2008). Thrana (2015) peker på lignende begrepsbruk i barnevernet i dag under benevnelsene ” barn utsatt for omsorgssvikt”, eller ” barn med atferdsproblemer”. Tiller (2000) viser til at boken gjør foreldrene oppmerksomme på at staten kan gripe inn i den private sfære dersom de svikter i oppdragelsen av sine barn. Samt at foreldrene kan staffes, dersom de mishandler barna eller ikke sørger for å avholde barna fra å begå forbrytelser. Han skriver at for å forhindre en slik

uheldig utvikling på den tiden, var «*den oppdragende kjærlighet*» helt nødvendig (Tiller, 2000, s.78).

Under vergerådslovens tid ble kjærligheten til barnet i første rekke vist gjennom oppdragelse av barnet. Man viste kjærlighet til barnet gjennom å lære barnet lydighet til foreldrene eller å «motarbeide slemme uvaner» som Tiller (2000, s.80) skriver. Å være gode foreldre handlet om å lære barn å delta i fellesskapet gjennom arbeid og plikter. I kraft av vergerådsloven ble Vergerådet opprettet. De skulle føre tilsyn med barns oppvekstvilkår og gripe inn ovenfor barn og unge ved kriminalitet, atferdsvansker eller foreldre som forsømte sine omsorgs- og oppdragelsesoppgaver (Bufdir, 2020). Dersom foreldre forsømte sin oppdragelsesoppgave kunne vergerådet iverksette tiltak med bortsettelse av «sædelig forkomne» barn til fosterfamilie, plassering i barnehjem eller skolehjem (NOU 2009:8). Tiller (2000, s.80) viser videre til boken *Forældre og barn* hvor det står, «... *det er netop denne kjærlighet* (les: den oppdragende kjærligheten), *som forsømte og forbryderske barn har maattet savne*. Det ble da samfunnets ansvar å ivareta denne mangelen i foreldrenes «oppdragende kjærlighet».

Det offentliges forsøk på å kompensere for foreldrenes manglende kjærlighet fremsto også da som utfordrende. Thuen (2008, s.85) viser til institusjonskritikeren Eilert Sundt som på 1870-tallet uttrykte at den beste måten å oppdra barn på er i familielivet, «vanartede børn i særdeleshed». Sundt mente man burde satse på utbygging av fosterfamilieordningen da den virkelige familien ikke kan erstattes av «nogen klosterlignende institution eller ved noget menneskeligt anstaltmageri ...». I en kommisjonsvurdering av barnehjemmet Waisenhuset i Trondheim fra begynnelsen av 1800-tallet fant Tiller (2000) at tilsynet med pleiehjemmene ble påpekt som mangelfulle. Kommisjonen påpekte at det ikke var like lett for fosterforeldre å elske disse barna som foreldrene. Videre skrev de at «I forelderens hjerter taler kjærligheten fritt til børnene, og de behøver kun å kjenne barnets gavn for å ønske det. Dette kan man ikke likefrem vente av andre» (s.79). Dette finner vi også igjen i dag, hvor det legges stor vekt på det biologiske prinsipp i barnevernet. I uttrykket fra kommisjonen påpekes det at fosterforeldrenes manglende biologiske tilknytning til barna gjorde det vanskeligere for dem å elske de slik som deres egne foreldre. Her kan det trekkes paralleller til Barnevernpanelets rapport (2011, s.20) hvor de skriver at barn og unge ber «*om at de ansatte husker å behandle dem som de ville gjort med egne barn*». Slik sett kan det være flere av de samme problemstillingene vi står ovenfor i dag og samtidig tyder barnevernets historie på at kjærlighetens plass i offentlig omsorg ikke er av ny dato. Selv om det offentlige hadde en liten

rolle i oppdragelsen av barn på den tiden var det også et skjæringspunkt mellom det offentlige og det private (familien) på den tiden.

2.2.1 Barnevernlovens utvikling

Vergerådsloven besto i over 50 år før den ble erstattet av Lov om barnevern av 1953. Loven ble den første offentlige barnevernloven slik vi kjenner den i dag. Loven ga nye retningslinjer for hvordan man skulle arbeide i barnevernet, men skilte seg ikke vesentlig fra vergerådslovens kriterier om rett og plikt til å iverksette tiltak for barnevernet. Ny kunnskap på områder som utviklingspsykologi, psykiatri og pedagogikk påvirket forståelsen av barn og familiers situasjon. I stedet for fordømmelse, advarsler og fjerning av barnet fra hjemmet, hadde den nye barnevernloven som mål å styrke familien. Begreper som forebygging, råd og veiledning ble innført og hensynet til *barnets beste* sto i fokus. Plassering utenfor hjemmet var nå aller siste utvei og flere andre tiltak skulle være forsøkt først (Bunkholdt & Kvaran, 2017).

Dagens barnevernlov fra 1992 er en videreføring av loven fra 1953. Den legger de samme utviklingspsykologiske prinsippene til grunn og bygger på de samme faglige prinsippene. Loven legger sterkere vekt på barnets behov, barns og familiers rettigheter og interesser, samt forebyggende tiltak. Hvilke oppgaver som tilhører barnevernet, har vært i stadig utvikling. Barnevernet har gått fra å hovedsakelig ha ansvar for å beskytte barn som var utsatt for omsorgssvikt og mishandling i hjemmet til å bli en omfattende offentlig virksomhet (Thrana, 2015). Dagens barnevernlov bygger på tre hovedprinsipper: det biologiske prinsipp, minste inngreps prinsipp og hensynet til barnets beste. Den grunnleggende verdien om at ansvaret for barna ligger hos foreldrene, det biologiske prinsipp, viser til at det blir vurdert at det er best for barn å vokse opp hos sine biologiske foreldre og at dette har en egenverdi for barnet (NOU 2012:5).

Sammen med økende forskning og fagutvikling har lovverk, forskrifter og offentlige utredninger stilt økende krav til innholdet i sosialt arbeids profesjonsutøvelse. Yrkespraksisen skal være kunnskaps-, forsknings-, erfarings- og ferdighetsbasert, samt at yrkesutøvelsen i mye større grad skal skriftliggjøres og dokumenteres enn tidligere (Studsrod et. al., 2019). Denne kontinuerlige utviklingen innenfor barnevernfeltet er viktig for å utvikle bedre tjenester, samtidig fører det med seg flere «krav» og oppfordringer som legger press på tjenester med stort press fra før. Fra den første «barnevernloven» i 1896, hvor det ofte forekom plassering utenfor hjemmet, har vi i dag en barnevernlov hvor formålet er at

Loven skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid. Loven skal bidra til at barn og unge møtes med trygghet, kjærlighet og forståelse og at alle barn og unge får gode og trygge oppvekstvilkår. (Barnevernloven, 1992, §1-1).

2.3 SOSIALT ARBEIDS PROFESJONSHISTORIE

Profesjon, profesjonalisering og profesjonell er begreper som brukes både i forskning og dagligtale. Profesjonssamfunnet hadde stor fremgang da det moderne industrisamfunnet og det kapitalistiske økonomiske systemet vokste frem i det 19. århundre (Hutchinson & Oltedal, 2003). En vanlig oppfatning er at sosialt arbeid i hovedsak var basert på filantropisk veldedighetsarbeid, rettet mot sosial nød og fattigdom. Arbeidet var hovedsakelig drevet av kvinner fra middel- og overklassen og baserte seg på omsorgsverdier som kvinner tok med seg fra omsorgen i familien. Profesjonen er nært knyttet til humanitært arbeid og var basert på frivillighet, menneskelig varme, nestekjærlighet og omtanke for de som opplevde nød (Dahle, 2010; Hutchinson & Oltedal, 2003 & Thrana, 2016). Arbeidet, også omtalt som «fattighjelpen», var overlatt til private å håndtere frem til det 19. århundre hvor de første sosialarbeiderutdanningene ble etablert i de største byene i USA og Europa. I Norge tok det imidlertid flere tiår før sosialt arbeid ble profesjonalisert (Hutchinson & Oltedal, 2003). I Norge ble Norske Kvinners Nasjonale Råds Sosialskole (NKNS) etablert i 1920. Dette var kortvarige kurs, kun beregnet for kvinner, som skulle tilføre hele samfunnet utenfor familien de kvinnelige omsorgsverdier. Parallelt med fagliggjøringen av det sosiale arbeidet fantes det meninger om at sosialt arbeid ikke behøvde å fagliggjøres, fordi arbeidet i hovedsak ble utført av kvinner og at det lå i kvinners natur å utøve sosiale velgjerninger og nestekjærlighet (Dahle, 2010; Neumann, 2012 & Thrana 2013).

I de politiske debattene i første halvdel av 1900-tallet ble det et sterkere krav om at ansvaret for de fattige og de som hadde behov for helse- og sosialtjenester, skulle være statens.

Velferdsstaten vokste frem med etablering av flere nye lover, bla. trygdelovgivning, barnevernsloven og sosialomsorgslovgivningen. Den skulle sikre alle borgere sosial omsorg og velferd, og det oppsto et press på at sosialt arbeid måtte frigjøre seg fra de tradisjonelle omsorgsverdiene. Flere korte utdanningsveier, med slektskap til betegnelsen sosialt arbeid, ble etablert i mellomkrigstiden og som ble ansett som spesielt velegnet for kvinner.

Barnevernsakademiet ble opprettet i Oslo i 1935, og skulle gi kvinner utdanning i «... *sjelelig og legemlig pleie og oppfostring av små barn før skolealderen*» (Dahle, 2010, s.50). På lik

linje med sosialarbeiderutdannelsen var den basert på «kvinnelig egnethet» og det skapte et kjønnet utdanningsmønster, som vi også ser antydninger til i dag. Når barnevernloven ble vedtatt i 1953, ble behovet for kvalifisert personell synliggjort og den første ettårige barnevernutdanningen ble etablert i 1951 (FO, 2016). Med etableringen av Norges Kommunal- og sosialskole (NKSS) i 1950, ble ikke sosialt arbeid lengre forbeholdt kun kvinner som yrkesgruppe (Thrana, 2013). Samtidig utviklet det seg også en behandlingsorientering ved skolen, hvor ulike teorier vokste frem og preget det sosiale arbeidet. Den statlige skolen har endret karakter over tid, noe som kommer til uttrykk gjennom Stortingets forventninger til det sosiale arbeidet. Kampen for å vinne anerkjennelse som sosialarbeider, profesjonaliseringen og innføringen av den statlige skolen, kan på mange måter ha bidratt til å endre det gamle filantropiske veldedighetsarbeidet, til sosialt arbeid slik vi kjenner til det i dag. Sosialt arbeid sies å alltid ha hatt med seg begrep som varme, medfølelse og nestekjærlighet (Thrana, 2018), men sosialt arbeids historie vil ikke bli utdypet nærmere, da det ligger utenfor studiens tema.

2.3.1 Profesjonalitet i dag

Å se nærmere på profesjonalitet kan være nyttig, da kjærlighet i utgangspunktet har vært et begrep som ofte forbindes med noe privat. Kjærlighet har i stor grad vært forbeholdt litteraturen, musikken, filmen og kunsten, hvor det hovedsakelig legges vekt på romantikk (Neumann, 2012). Dette legger føringer for hvordan kjærlighet fremstilles og oppleves i samfunnet. Thrana (2018) skriver at begrepet kjærlighet er nytt og revolusjonerende innen barnevernsfeltet, da det på ingen måte tidligere har inngått i det faglige repertoaret. Det å undersøke hvordan barnevernsarbeidere vurderer begrepet kjærlighet og hvordan de utøver det i praksis, berører kjerneområdet om hva som ligger i den profesjonelle kompetanse for barnevernsarbeidere. Det er derfor viktig å se nærmere på hva det kan bety å være profesjonell i en hjelpekontekst. Det vil dog ikke bli gitt en entydig oppskrift på hva det vil si å være profesjonell, da det ligger utenfor oppgavens hensikt.

Profesjonalitet kan forstås som noe som forutsetter både kunnskap, ferdigheter, verdier og holdninger (Damsgaard, 2017). Skau (2017) viser til kompetansetrekanten, som er en modell for profesjonalitet, hvor det å være kompetent betyr at man er skikket eller kvalifisert til det man gjør. Kort sagt består den samlede profesjonelle kompetansen av teoretisk kunnskap, yrkesspesifikke ferdigheter og personlig kompetanse. Teoretisk kunnskap handler om den faglige kunnskapen man tilegner seg gjennom utdanning, faglitteratur og forskningsbasert

viten. Yrkesspesifikke ferdigheter beskriver blant annet praktiske ferdigheter, teknikker og metoder som særpreger bestemte yrker og som brukes i utøvelsen av dem. Personlig kompetanse handler om hvem vi er som personer, dine holdninger, din kommunikasjonssevne, kunnskap om deg selv og dine sterke- og svake sider. Skau (2017, s.62) skriver at «*din personlige kompetanse som yrkesutøver avgjør hvem du lar andre få være i deres møte med deg*». Personlig kompetanse er vanskelig å definere, dokumentere, avgrense og måle. Det kan komme til uttrykk på en rekke ulike måter, uten at denne fremstillingen hverken er uttømmende eller entydig. Det innebærer bla. menneskelig varme, mot til å gå imot strømmen og prøve noe nytt, utholdenhet og tålmodighet, verdibevissthet, evne til å beskytte seg selv, personlig engasjement og evne til å lytte til andre. Skau (2017) viser til noen prinsipper for utvikling av personlig kompetanse, som omhandler bla. bevisstgjøring, å bruke hverandre for læring, å prøve nye ting og å ha anledning til å prøve og feile.

Lytter man til barn og unge, så har de et stort fokus på god profesjonalitet som personlig kompetanse. Barnevernsproffene (Brun et.al., 2018) sier at god profesjonalitet handler blant annet om å være ekte og bruke hjertespråk, å snakke snilt, ha et varmt kroppsspråk, å bruke fysisk kontakt, være direkte og undrende, vise følelser, være åpen om deg selv og å være ærlig. Barn i barnevernet vektlegger den personlige kompetansen i stor grad som avgjørende for om hjelpen virker og mener at profesjonalitet i bunn og grunn handler om å være et medmenneske.

Kompetanse kan forstås som noe mer enn kunnskap og ferdigheter på et bestemt område. Thrana (2015, s.28) viser til profesjonell kompetanse som «*å delta i bestemte yrkespraksiser, der utviklingen av kompetanse er den enkeltes svar på bestemte krav som stilles til oppgaveløsning i praksis*». Det kan ses som en forventning til at den profesjonelle evner å utføre tjenestens oppgaver. I sosialt arbeid vil kompetansen utvilsomt være dynamisk, og hvilke kompetanser man tar i bruk forandrer seg ofte fra sak til sak. Thrana (2015) skriver at det ofte er en glidende overgang fra hva som er en faglig og hva som er en moralsk vurdering, fordi beslutningene i barnevernet ligger tett opp til både barnevernfaglige og etiske spørsmål for hva som er godt nok for et barn.

Til sammen vil den profesjonelle kompetansen både innebære teoretiske- og faglige kunnskaper og ferdigheter, personlig kompetanse, verdimeslige holdninger og et følelsesmessig aspekt, som alle vil sette preg på utøvelsen av sosialt arbeid. Forventingene fra både brukere og andre til den profesjonelle yrkesrollen ligger gjerne innen alle disse

områdene og profesjonsutøvelsen i sosialt arbeid er basert på humanistiske og demokratiske verdier som er beskrevet nærmere i *Det yrkesetiske grunnlagsdokumentet* som Fellesorganisasjonen har vedtatt (FO, 2010). Føringsene for sosialarbeiderens yrkesrolle er blitt en internasjonal etisk kodeks og beskriver hvilke verdier som forventes å skulle ligge til utøvelsen av profesjonelt sosialt arbeid i praksis. Verdier som utgjør et felles etisk grunnlag og som står sentrale er bla. *respekt, anerkjennelse, tillitt, åpenhet og redelighet og omsorg og nestekjærlighet*.

3 OPPGAVENS TEORETISKE PERSPEKTIVER

Valg av teoretiske perspektiver har sprunget ut fra de empiriske funnene som er gjort i studien. I det videre skal jeg redegjøre for ulike teoretiske vinklinger på kjærlighet, hvor blant annet nestekjærlighet, kjærlighet som en etisk fordring og kjærlighet som anerkjennelse er sentralt. Jeg vil også redegjøre for et perspektiv på emosjonelt arbeid som jeg mener er relevant opp mot mine funn, når jeg senere viser til den emosjonelle dimensjonen ved barnevernsarbeid. Kapitlet avsluttes med Lipskys (2010) innspill om bakkebyråkraten, samt Winter og Nielsen (2008), om hvordan barnevernsarbeiderens skjønnsutøvelse påvirker politikken i frontlinjen.

3.1 HVA KAN KJÆRLIGHET VÆRE?

Kjærlighet er et begrep med blandet innhold, som kan brukes om romantiske forhold, forhold mellom familiemedlemmer eller venner, eller om en egenskap ved gud. I dagligtale brukes også ordet om menneskers forhold til andre ting, som hjemsted, kunst, mat og drikke (Tranøy, 2021). I følge *store norske leksikon* (Tranøy, 2021) finner vi kjærlighet i norrøn mytologi som *kærr*. På engelsk brukes begrepet «love» for å beskrive følelsen av å være glad i noen, samme begrep brukes også for å beskrive å elske *med* noen; «to make love». På norsk anvendes kjærlighet i stor grad for å beskrive en følelse av å være glad i noen, mens verbet *å elske* handler om sterkere følelser av noe mer intimt og sanselig enn «å være glad i».

En allmenngyldig definisjon av begrepet kjærlighet er forsøkt gitt både innen psykologien og filosofien. Å se kjærlighetens vesen i et avhengighetsforhold mellom subjektet og dets kjærlighetsobjekt, kan være en vinkling, slik Augustin (f.354-d.430) og Friedrich Schleiermacher (f.1768-d.1834) forstår menneskets kjærlighet til gud og barns kjærlighet til foreldre (Tranøy, 2021; Ulstein, 2003). Thomas Aquinas (f.1225-d.1274), en italiensk teolog

og filosof, definerer kjærligheten som «å ville noe godt for en annen» (Aamodt, 2014, s.71; Andersen, 2018). Aamodt (2014) skriver at det er en forståelse som ikke er så vesentlig forskjellig fra begreper vi anvender i sosialt arbeid, men at begrepet likevel sjeldent tas i bruk, fordi man gir det et sanselig innhold som forbindes med partnerforhold. I religiøs sammenheng brukes ofte begrepene *eros* og *agape*, som kan trekke paralleller til begrepet nestekjærlighet, som vi også i dag finner i de yrkesetiske retningslinjene for sosialarbeidere (FO, 2010).

I boken «Om kjærligheten» skriver Fromm (2003) at bortsett fra evnen til å gi, så innebefatter kjærligheten noen grunnelementer som han mener er «*felles for alle former for virkelig kjærlighet: omsorg, ansvar, respekt og forståelse ...*» (s.32). Han skriver at omsorg kommer tydeligst frem i en mors kjærlighet til sitt barn, hvor han mener at kjærlighet er «*aktiv omsorg for den elskedes liv og vekstvilkår*». Han peker på at omsorg og omtanke henger sammen med et frivillig ansvar, hvor den som elsker føler seg ansvarlig for sine medmennesker. Han viser til at ansvar lett kan utarte til at man vil dominere og eie den annen uten det tredje elementet, *respekt*. Respekt menes i denne forstand at man har evne til å se den andre som den er, og å se og godta det individuelle og spesielle. Han mener videre at det er umulig å respektere et individ uten å kjenne det godt eller uten å forstå. Han mener at den forståelsen som kjennetegner kjærlighet ikke er overfladisk, men trenger inn i den annens innerste vesen (Fromm, 2003). Fromm (2003) skriver: «*blind ville all omsorg og alt ansvar være uten innsikt*» (s.34). Kjærligheten blir på en måte noe vi gir til andre, og først når følelsen vises gjennom handling i praksis får kjærligheten en funksjon. Kjærligheten kan gjennom Fromm sies å ikke først og fremst handle om følelser, men kjærlighets handlinger.

Ser en på den personlige dimensjonen av kjærligheten, handler den om hvordan en selv som subjekt opplever både det å gi kjærlighet og det å motta kjærlighet. Psykologen Gary Chapman (1998) viser til at alle har forskjellige kjærlighetsspråk i boken *Kjærlighetens fem språk*. Det er verdt å merke seg at boken i stor grad henspiller seg til kjærlighet mellom partnere og ikke nødvendigvis til relasjonen mellom foreldre/ansatt-barn. Samtidig viser den til at på samme måte som vi snakker forskjellige språk i verden, har vi også ulike kjærlighetsspråk. Vårt emosjonelle kjærlighetsspråk er også ulikt ut ifra hvem vi retter vår kjærlighet mot. Chapman (1998) hevder at kjærligheten uttrykkes på fem ulike måter: 1) anerkjennende ord, 2) tid for hverandre, 3) ta imot gaver, 4) tjenester og 5) fysisk nærhet. Noe av det som er vesentlig å hente her ifra er at man må være villig til å lære seg den andres kjærlighetsspråk, dersom man skal kommunisere kjærlighet på en effektiv måte. Det er verdt å

ha i baktanke inn mot diskusjonen omkring kjærlighet. For øvrig vil ikke den personlige dimensjonen ved kjærlighet i partnerforhold vies mer oppmerksomhet, da det ligger utenfor hensikten ved denne masteroppgaven.

3.1.1 Nestekjærlighet og kjærlighet som etisk fordring

Nestekjærlighetsbegrepet har sitt utspring i religion og har sin opprinnelse i Jesu forkynnelse gjennom *Bergprekenen*. Talen handlet om en oppreisning for de nedtrykte, rettferdighet for de undertrykte og barmhjertighet for de svake. Flere har vel hørt om uttrykket «*du skal elske din neste som deg selv*», som henspiller seg til nestekjærligheten, hvor din neste ikke bare er din bror, men kan også være din fiende (Thrana, 2015). I religiøs og filosofisk sammenheng blir kjærlighetsbegrepet ofte diskutert ut fra begrepene eros og agape (Bostad, 2012; Ulstein, 2003). Det greske begrepet eros betegner den erotiske kjærligheten og står for *begjæret* etter å bli elsket eller begjæret etter å elske en annen. Agape står for den gudommelige kjærligheten eller nestekjærligheten, hvor det handler om *å gi kjærlighet*. Det er den universelle kjærlighet som er forbeholdt alle mennesker fordi vi er mennesker. Der hvor eros kan forklare det umettelige behovet mennesket har for å bli elsket og sett som en unik person, kan agape knyttes til kjærligheten mellom mor og barn, der man som foreldre elsker sitt barn betingelsesløst (Thrana, 2015). Kirkefaderen Augustin (354-430 e.Kr.) forente begrepene eros og agape gjennom *caritas syntesen*, hvor *caritas* betyr «den forbarmede kjærlighet». Den består av både lengselen etter å bli elsket (eros) og det å elske mennesker fordi de er verdifulle (agape) (Neumann, 2012; Thrana, 2015). Han mente at agapekjærligheten er umulig for mennesket å gi, fordi mennesket ikke makter å gi kjærlighet til andre, uten å forvente noen tilbake. Han forente derfor begrepene til *caritas*, som innebærer både behovet vi har for å bli elsket, og at mennesket har et ønske og en evne til å gi kjærlighet til andre, uten å forvente noe tilbake - som også betegnes som nestekjærligheten. Thrana (2015) skriver at *caritas* ikke kan forstås som en ren oppofrende kjærlighet der man utsletter seg selv for den andre, og at den derfor ikke innebærer en ubetinget kjærlighet som nestekjærligheten kan hevdes å gjøre. Begrepet ubetinget viser til noe som gjelder uten innskrenkning eller forbehold (NAOB, 2021). Hanna Arendt har tolket Augustins *caritas* begrep og mener at kjærlighet er umulig uten å begjære noe tilbake. Hun stiller spørsmål ved om kjærlighet gjennom *caritas* egentlig handler om selvtilfredsstillelse – motivet for å elske andre, handler om et begjær etter å bli elsket selv (Arendt, Scott & Stark, 1996).

I et historisk perspektiv har kjærlighet og nærliggende begrep som medlidenhet og barmhjertighet vært knyttet til sosialt arbeid og omsorgsarbeid. Neumann (2012) peker på den barmhjertige samaritan som så den som led, gjorde det som måtte gjøres og gikk, uten å forvente takk. I en pliktetisk posisjon handlet han omsorgsfullt, fordi han følte *med* den sårede personen, ikke fordi han følte noe spesielt for personen han hjalp. Dette er en kjent fortelling om hva nestekjærlighet kan være og som peker på den pliktetiske siden av kjærlighet, snarere enn den erotiske og romantiske kjærligheten.

I forlengelsen av nestekjærlighetsbegrepet er det nærliggende å trekke frem Løgstrups (2000) perspektiv på kjærlighet gjennom hans hovedverk *Den etiske fordring*, opprinnelig skrevet i 1956. Thrana (2015, s.33) skriver at Løgstrups perspektiver på kjærlighet og hjelperollen muligens er det mest anvendte perspektivet på kjærlighet i hjelperelasjoner. I Løgstrups etikk er møtet mellom enkeltmennesker selve arenaen for å handle etisk. Møtet utfordrer oss til å ta den andres liv innover oss. Utgangspunktet hans er at mennesker alltid står i forhold til hverandre, at det er en gjensidig avhengighet og at menneskets grunnsituasjon i møte med andre handler om å våge seg frem for å bli imøtekommet. Løgstrup (2000) peker på en forskjell mellom naturlig kjærlighet og nestekjærlighet. Han skriver at den naturlige kjærligheten ikke oppstår av at den andres liv er avhengig av vår omsorg, men at det skal noe annet og mer til. Han skriver at det enten skal et erotisk forhold til, at den andre er ens barn eller at en sjelelig samstemthet skal foreligge, for at den naturlige kjærligheten skal oppstå. Løgstrup (2000) viser til at det som fordres av oss er å ta noe av et annet menneskes liv i «våre hender», ikke fordi det andre mennesket er knyttet til oss på noen måte, biologisk eller sosialt, men fordi «vår neste» kan være både en fremmed og vår fiende (s.169). Han skriver at likheten mellom naturlig kjærlighet og nestekjærlighet er at de har livsforståelsen felles, men at den naturlige kjærligheten er biologisk og sosialt betinget, hvilket nestekjærligheten ikke er. Nestekjærligheten viser til en moralsk fordring om å møte mennesker med medfølelse og respekt, uavhengig av hvem som trenger hjelp. Løgstrup (2000) ser budet om nestekjærlighet som det naturligste av alle bud, fordi vi kjenner til det gjennom vår egen forventning om at andre mennesker skal elske oss. Dette knyttes opp mot logikken om at du skal elske din neste som deg selv, og at gjennom vår forventning om at andre skal vise kjærlighet til oss, kan man forstå fordringen om at man skal vise kjærlighet til andre (Christoffersen, 1999). Thrana (2015) skriver at dette gjør at man elsker andre, gjerne før man selv blir elsket, fordi det ligger en forventning om kjærlighet på forhånd. I Christoffersens (1999) tolkning av Løgstrup, skriver han at man oftest stiller kravet om kjærlighet til andre, før vi tenker over at det også blir stilt

til oss. Han viser også til at kjærligheten er spontan fordi at man ikke må ha garanti for gjenytelse for at man skal utøve den (s.42). I følge Løgstrup (2000) ligger det i vår natur å elske uselvisk, uten garanti for gjenytelse. Det er imidlertid viktig å påpeke at kjærligheten ikke er uten egoisme, men at det vil være en naturlig egoisme, som bygger på at man får noe igjen for å elske andre.

Christoffersen (1999) skriver at det ikke bare er ens egen forventning om å bli elsket som gir tilgang til den etiske fordring, men at den og fås gjennom de spontane livsytringene. Sentralt i Løgstrups tenkning er de spontane livsytringene som er; «barmhjertighet, medfølelse, talens åpenhet og tillit» (Løgstrup, 2000, s.18). *Talens åpenhet* kan forstås som at man bruker språket til å formidle oss til hverandre. Tillit spiller en viktig rolle i den etiske fordring og Løgstrup (2000) skriver at «*tillitt i elementær forstand hører enhver samtale til. I den rene samtale utleverer man seg, noe som viser seg i at det i og med selve tiltalen stilles en bestemt fordring til den andre*» (s.35-36). Det kan vise til at det er i møtet med den andre, man viser hvorvidt man ser vedkommende som et medmenneske, et subjekt på lik linje med en selv. Livsytringene forstås som våre felles grunnleggende livsmuligheter og dermed forutsetninger for at mennesker ikke skal forfalle. Dette er sentrale fenomener i møte med den andre, hvis man tar fordringen på alvor. Løgstrup (2000) poengterer at fordringen er der uansett om man velger å forholde seg til den eller ikke. Fordringen om å ta vare på den annens liv er både taus, ensidig og anonym, men den er og radikal – det vi sier og gjør, skal være for vår nestes skyld og ikke vår egen. Det skal være uselvisk og man skal ikke ta vare på nestens liv når det passer oss og er til nytte for oss selv, men også når det griper forstyrrende inn i vår tilværelse, når det er ubehagelig og koster for oss (Christoffersen, 1999). Kjærligheten sies derfor å ha en sentral rolle i Løgstrups etiske fordring – det er bare kjærligheten som har den egenskapen at den er i stand til å stå i relasjoner hvor man møter smerte og lidelse. Thrana (2015) skriver at hun forstår Løgstrup slik at det bare er kjærligheten som makter å stå i og holde ut i krevende relasjoner. Hun viser til at Løgstrup er opptatt av å beskrive det smertefulle og vanskelige med å stå i nære relasjoner og at risikoen for at deres smerte blir dine smerter, er sterkt til stede. I nestekjærligheten ligger det en fordring om å handle kjærlig. Når denne spontane, så å si automatiske nestekjærlighet ikke gjør seg gjeldende, trer fordringen inn, kravet om likevel å handle med nestekjærlighet.

3.1.2 Kjærlighet som anerkjennelse

I Axel Honneths (2008) teori om anerkjennelse er det et sentralt poeng å se den andre som en unik person. I følge Honneth er anerkjennelse et grunnleggende menneskelig behov, som forutsetter gjensidighet. Anerkjennelsens etikk er i stor grad grunnlagt på Hegels skrifter, Jena skriftene og Åndenes fenomenologi, som har påvirket flere ulike disipliner (Honneth, 2008). I Hegels teori om anerkjennelse er utgangspunktet møtet mellom to mennesker hvor det foregår en kamp om å bli anerkjent og respektert. I møtet dannes et intersubjektivt forhold mellom de to, hvor det blir en kamp om selvoppofrelse, hvor det handler om å gi slipp på sin egenart for å åpne seg opp for den andre.

Honneth (2008) forsøker å gi Hegels idé en empirisk vinkling i sin bok *Kamp om anerkjennelse* og hans arbeid anses som et sosialfilosofisk hovedverk. Han bygger sine tanker på nyere sosiale teorier av blant annet Mead og Winnicott. Utgangspunktet for Honneths teori om anerkjennelse er basert på de intersubjektive anerkjennelsesmønstre: kjærlighet, rett og solidaritet. Teorien går ut på at mennesker kjemper for anerkjennelse i ulike sosiale fellesskap, som betegnes som anerkjennelsessfærer; den private-, den rettslige- og den solidariske sfære. Han peker på tre typer ringeakt som settes som en motsats til de tre formene for anerkjennelse; kroppslig krenkelse, nektelse av rettigheter og nedverdiggelse. Han skriver at «... de formene for ringeakt som i kraft av å være negative ekvivalenter til de tilsvarende anerkjennelsesforholdene, kan gi de sosiale aktørene en sosial erfaring av ikke å være anerkjent» (Honneth, 2008, s.102). I følge Honneth er menneskers trivsel og sosiale integrasjon betinget av anerkjennelse. Forutsetningen for anerkjennelse er en erkjennelse av et annet individ og toleranse for dens særegenhet, men anerkjennelse er samtidig mer enn det. Sentralt i hans teori er at de tre anerkjennelsesformene er knyttet sammen og de kan ikke erstatte hverandre. De bidrar på forskjellig vis og i disse tre formene kan fundamentale aspekter ved vår menneskelig natur bli realisert.

Kjærlighet beskrives som den primære anerkjennelsesformen og er i utgangspunktet tilhørende familien og den private sfære. Kjærlighet bygger på en grunnleggende tillit til en selv og opplevelse av egenverd, gjennom at andre ønsker å ha en med i fellesskapet. I kjærlighetsrelasjonen utvikles selvtillit, som igjen bidrar til dannelsen av rettspersonens selvbevissthet (Honneth, 2008, s.49). Han formidler at dette anerkjennelsesforholdet går forut for enhver annen form for anerkjennelse. Videre skriver han at dette grunnsjiktet av emosjonell trygghet «... utgjør den psykiske forutsetningen for å utvikle enhver annen form

for selvrespekt» (s.116). Gjennom relasjoner bidrar kjærlighet til å bygge opp selvtillit og identitet. Kjærlighet som anerkjennelse er en forutsetning for den grunnleggende selvtilliten, for motet til å kaste seg ut i verden, å delta og interagere med andre utenfor den private sfære. *Retten* som anerkjennelse innebærer at man som person anses å ha visse rettigheter, at man blir anerkjent som borger i samfunnet, som kan kreve sin rett og bli gitt rettferdig behandling. Gjennom å bli anerkjent som rettsperson utvikles selvrespekt. Honneth (2008) skriver at «å ha rettigheter gjør oss i stand til å 'stå frem', å se andre i øynene og føle oss grunnleggende lik alle andre». *Solidaritet* som anerkjennelsesform omhandler personens muligheter til deltakelse i samfunnsfellesskapet. Det handler om å bli sosialt verdsatt med sine kvaliteter og særegenheter. Dette gir en grunnfølelse av selvverdsettelse. Kampen om anerkjennelse gjennom de ulike formene er ifølge Honneth (2008) en kamp som pågår livet ut og ikke noe man oppnår en gang for alle. Alle kan oppleve situasjoner hvor man blir krenket, ignorert og ikke anerkjent, avhengig av den sosiale konteksten man befinner seg i.

Kjærlighet som anerkjennelsesform er det som er av særlig interesse for denne studien. Honneth (2008) vektlegger den psykoanalytiske forskningstradisjonen og objektrelasjonsteorien ved Winnicott som et begrepsapparat i sin anerkjennelsesteori. Han peker på at psykoanalysens utforskning av den tidlige barndommens interaksjoner, har vist at «den affektive bindingen til andre personer er en prosess som bare kan lykkes hvis spenningen mellom symbiotisk selvoppgivelse og individuell selvhevdelse blir opprettholdt» (s.105). For å forstå sammenhengen mellom kjærlighet og anerkjennelse viser han til interaksjonsprosessen mellom mor og barn, hvor de løsriver seg fra tilstanden av å være en udifferensiert enhet, til å lære å akseptere og elske hverandre som uavhengige enheter. Begge er trykket inn i den symbiotiske enheten gjennom aktive bidrag og må lære hverandre hvordan de skal bli selvstendige individer. Så lenge de opprettholder denne symbiosen, blir ikke den andre anerkjent som en annen. Det er først når bindingen mellom mor og barn, går videre til en gradvis løsrivelse fra hverandre, at kampen om kjærlighet som anerkjennelse kan finne sted. Hvis de lykkes på veien mot en gjensidig grensetrekning, hvor frustrasjonstoleransen til mor ofte blir satt på prøve, kan de oppleve seg som avhengig av den andres kjærlighet, uten å måtte smelte sammen i en symbiotisk enhet. På så måte kan de oppleve seg elsket og anerkjent for den man er. Gjennom en følt intersubjektivitet blir barnet i stand til å «være alene med seg selv» (s.113). Honneth (2008) viser til Winnicotts påstand om at evnen til å være alene, er avhengig av barnets tillitt til kontinuiteten i morens hengivenhet. Dersom mors kjærlighet er varig og pålitelig, vil barnet utvikle tillit til at egne behov vil bli tilfredsstilt

sosialt, slik at det blir psykisk mulig å utvikle evnen til å være alene. Dette er grunnlaget for å utvikle tillit til verden, til å være alene, kreativ og skape noe selv. Dette mønsteret for interaksjon mellom foreldre – barn, kan overføres til mer moderne former i voksen alder, til f.eks. venneforhold. Trygge omsorgspersoner og gode venner kan således være nøkkelpersoner for anerkjennelse i den private sfæren (Honneth, 2008, s.104-114). Honneths teori bygger på en emosjonell tilknytningsrelasjon mellom foreldre og barn. Dette er viktig å ha i baktanke når man drøfter kjærlighet i en barnevernfaglig kontekst, slik at det ikke problemfritt overføres til en barnevernkontekst.

3.2 BARNEVERN SARBEID SOM EMOSJONELT ARBEID

Sosialt arbeid, og barnevernfaglig arbeid foregår i interaksjon mellom mennesker og omtales ofte som relasjonsarbeid eller emosjonelt arbeid. Studsrød et.al. (2019) skriver at barnevernsarbeid ofte beskrives som emosjonelt krevende. Møtet mellom mennesker bringer tilfredshet og glede, men kan også by på fortvilelse, lidelse, irritasjon med mer, både hos seg selv og andre. Som barnevernsarbeider må man by på seg selv og kunne bry seg om andre, man må å kunne mestre egne følelser og ha sensitivitet for emosjonelle forventinger, behov og uttrykk. Mennesker i omsorgsykker oppgir å ha høyere emosjonelle krav i jobben, enn andre yrkesutøvere. Uten forståelse for emosjoner kan man gjøre skade på dem man prøver å hjelpe og oppleve store emosjonelle vansker selv. Man har derfor et behov for å ha en rimelig forståelse av den emosjonelle delen av arbeidet (Studsrød et.al., 2019).

Den amerikanske sosiologen Arlie R. Hochschild (1983) blir betegnet som opphavspersonen til begrepet *emotional labor*, oversatt til *emosjonelt arbeid* på norsk. I boken *The Managed Heart* tok hun i bruk begrepet for å beskrive hvordan ansatte i moderne servicearbeid ble instruert til å styre følelsene sine på en bestemt måte, som en del av arbeidsinstruksene. Neumann (2012) viser til at emosjonelt arbeid er et begrep som har fått innflytelse på alt fra forskning på fotomodeller, omsorgsarbeidere i serviceyrker og pleieyrker, men i mindre grad på yrker innenfor sosialt arbeid. I den nyere utgaven av *Barnevernspedagog. En grunnbok* av Studsrød et.al. (2019) trekkes perspektivet inn i diskusjonen om det å bruke seg selv i relasjonen. Etter mitt skjønn og ut ifra de funnene jeg viser til i kap. 5.1 og 5.2, mener jeg at Hochschilds tenkning er relevant for studien. Barnevernsarbeidere reflekterer rundt kjærlighetsbegrepet som et følelsesladet begrep og sier noe om hvilke utfordringer det kan føre til, samt at de peker på et bestemt sett av gode følelser de viser og i mange tilfeller holder tilbake følelser som frustrasjon og sinne.

Det som kjennetegner emosjonelt arbeid er at det foregår i *ansikts-til-ansikt*-kontakt med en tjenestemottaker, være seg bruker, pasient, passasjer eller beboer, hvor det er forventet som en del av arbeidet at man regulerer følelser (Amble, 2013). I emosjonelt arbeid inngår det også at den ansatte produserer en følelsesmessig tilstand hos en annen person og at det ligger til grunn noen formelle rolleforventninger i de følelsesmessige aktivitetene til ansatte (Hochschild, 2012). I følge Hochschild (2012) er mennesker sosiale individer, som gjennom interaksjon med andre tilpasser sine emosjoner og emosjonelle uttrykk. Hun viser til at yrkesutøveren tilpasser sine emosjoner og emosjonelle uttrykk til de forventinger som følger av en yrkesrolle, fordi det inngår noen sosiale og emosjonelle forventninger. De forventningene som påvirker hvilke følelser og følelsesmessige uttrykk som anses som passende eller nødvendige på arbeidsplassen, kaller Hochschild (2012) for følelsesregler. For sosialarbeidere kan det også være knyttet til formelle rolleforventninger. Følelsesreglene for barnevernspedagoger tematiseres gjennom de yrkesetiske retningslinjene (FO, 2010), i diskusjoner om forholdet mellom profesjonalitet og følelser, nærhet og distanse, samt mellom omsorg og kjærlighet, og i det seneste - formålsparagrafen i barnevernloven. Formuleringen av barnevernslovens formålsparagraf (bvl. §1-1) bidrar til en formalisering av følelsesreglene for barnevernsarbeidere. Følelsesregler handler om noen forventinger som ligger til grunn for hvordan man skal føle og uttrykke sine følelser i en profesjonell rolle.

I sammenheng med følelsesregler viser Hochschild (2012) til *emosjonell dissonans* som representerer et gap mellom hva man føler inni seg og hva man uttrykker utad. Dette oppstår i situasjoner hvor emosjonene har et uttrykk som ikke er i tråd med det som forventes i en gitt situasjon. Dette kan eksempelvis være dersom man må uttrykke gode følelser, som man nødvendigvis ikke innehar eller som er ekte, og undertrykke følelser som er det, av hensyn til jobben. Det blir beskrevet som en følelsesmessig tilstand som står i konflikt med det som forventes i arbeidet (Hochschild, 2012).

Emosjonelt arbeid innehar noen strategier som anvendes for å bearbeide, kontrollere eller tilpasse egne emosjoner og følelsesmessige uttrykk til følelsesregler. Hochschild (2012) mener at det foregår to hovedprosesser i emosjonelt arbeid; *surface acting* og *deep acting*. Surface acting innebærer at ansatte kontrollerer og tilpasser sine emosjonelle uttrykk som passer seg for anledningen. Man prøver å gi inntrykk av noe annet enn man egentlig føler. Et eksempel er at man «klistrer på seg» et smil, selv om man er urolig eller nervøs. Deep Acting krever større innsats og innebærer at man jobber for å fremkalle de ønskede følelsene i seg selv. Hochschild (2012) skriver at det gjøres «...by making indirect use of a trained

imagination”. Man ser f.eks. for seg hendelser eller personer i livet som fremskaper gode følelser og ro, for å fremstå rolig. Studsrød et.al. (2019) skriver at det kan ses i sammenheng med fagteori. De viser til et eksempel innenfor traumbasert omsorg hvor man omdefinerer en situasjon til å handle om «smerteuttrykk» i stedet for «adferdsvansker» og at på den måten kan de fremhente tålmodighet eller medfølelse som anses som nødvendig.

Emosjonelt arbeid påvirker profesjonsutøveren, noe Hochschild (2012) kaller for *the human cost of emotional labor*. Hun mener at uten å ha en klar forståelse av de psykologiske kostnadene, kan man ikke finne måter å redusere eller fjerne dem på. I følge Hochschilds perspektiv kan følelsesregler og det å opptre «uekte» (først og fremst *surface acting*) over tid kunne skape en form for frakobling, fremmedgjøring, kynisme og utbrenthet. Slik jeg forstår Hochschild trenger ikke *deep acting* nødvendigvis å føre til emosjonell utmattelse, fordi det kan minimere spenningen av dissonans. Det kan og gi en følelse av mestring, dersom utførelsen var effektiv. Det fremkommer som at det i større grad er *surface acting* og følelsesreglene som medfører de største konsekvensene. Hochschild (2012, s.187) skriver i forbindelse med dette at: «*In the first, the worker identifies too wholeheartedly with the job, and therefore risks burnout*» og at det å bli utbrent eller overbelastet anses som den største konsekvensen i emosjonelt arbeid. Studsrød et.al. (2019) peker på ulik forskning på effekter av emosjonelt arbeid, som har vist at *surface acting* gir negative konsekvenser for profesjonsutøveren, organisasjonen og at det til syvende og sist kan gå ut over barn og familier. De negative individuelle konsekvensene dreier seg om emosjonell utmattelse og mistriivsel i jobben. *Deep acting* viser de til at får mer positive følger, da det bidrar til positiv sosial samhandling, noe som gir påfyll hos profesjonsutøveren.

Emosjonelt arbeid kan knyttes opp mot begrep som emosjonell utmattelse. Både begrep som utbrenthet, omsorgstretthet og utmattelse brukes i faglitteratur, og også det engelske begrepet «*compassion fatigue*» (Roness & Matthiesen, 2002). Roness og Matthiesen (2002) ser på emosjonell utmattelse som én av tre dimensjoner inn under begrepet utbrenthet. De beskriver emosjonell utmattelse som en reaksjon hos en person og en tilstand som kan restitueres. Dersom emosjonell utmattelse vedvarer, kan mennesker som opprinnelig gikk inn i jobben med entusiasme og engasjement, reagere med å distansere seg emosjonelt og etter hvert kan en oppleve redusert jobbytelse.

Emosjonell utmattelse har vært sett på som et fenomen produsert av samfunnet, arbeidsstruktur eller den sårbare relasjonen mellom mennesker. Roness og Matthiesen (2002)

påpeker at langvarige belastninger kan bidra til emosjonell utmattelse. De langvarige belastningene kan både være jobbrelevante og emosjonelle aspekter ved arbeidet, og kan svekke den personlige kapasiteten til «å bruke seg selv» (Studsrod et.al. 2019). Ferguson (2005) peker på det sosiale arbeidets strukturelle rammebetingelser, som hard arbeidsbelastning, lav lønn, tidspress, lav prestisje og konsekvenser av at sosialarbeideren ikke får anledning til å bearbeide sine følelser i forbindelse med traumatiske saker man arbeider med, gjennom kollegaveiledning og veiledning av eksterne profesjonelle. Det er kanskje enda mer aktuelt å sette søkelys på dette, nå som kjærlighet er lovfestet og forventes av barnevernsarbeidere. Det er med andre ord komplekse og sammensatte årsaker til hvorfor mennesker opplever emosjonell utmattelse, men dette vil ikke bli redegjort for nærmere, da det ligger utenfor oppgavens formål.

3.3 BARNEVERNSARBEIDEREN SOM BAKKEBYRÅKRAT

Ansatte i velferdsorganisasjonen kan sies å befinne seg i en mellomposisjon, hvor de er satt til å ivareta brukerens interesser, samtidig som de skal utføre arbeidet sitt innenfor bestemte rammer. Dette kaller Michael Lipsky for «bakkebyråkrater» i boken *Street level beureaucracy* fra 1980. Bakkebyråkraten representerer brukeren ovenfor systemet, og systemet ovenfor brukeren (Lipsky, 2010). Poenget med å trekke frem elementer av Lipskys teori om bakkebyråkratene er å løfte frem den mellomposisjonen barnevernsansatte befinner seg i og vise til bakkebyråkraten som iverksetter av politikk, samt deres handlingsrom.

Bakkebyråkratene utøver sitt arbeid i direkte ansikt-til-ansikt kontakt med brukerne (Lipsky, 2010). Arbeidet er ofte preget av bred grad av skjønnsutøvelse, selvstendig utøvelse av myndighet i møte med brukerne og de kan oppleve begrensede muligheter til å utføre sine arbeidsoppgaver i samsvar med egne idealer på bakgrunn av rammene jobben er underlagt. Det som er av interesse for denne oppgaven er Lipskys bidrag om bakkebyråkraten, politikk og skjønnsutøvelse. Hans teori representerer et nedenfra-og-opp-perspektiv på offentlig politikk og tjenesteyting. Det er bakkebyråkratene i frontlinjen som utgjør politikken. Djupvik og Eikås (2016) skriver, med Lipskys teori som bakgrunn, at politikken som er vedtatt på et overordnet nivå ofte er preget av tvetydige og motsetningsfylte mål. De tenker det kommer av at politiske vedtak på et nasjonalt nivå er et resultat av et kompromiss og at uklare lover og politikk knyttes til et behov for fleksibilitet. På den ene siden har man politiske vedtak på et overordnet nivå, og på den andre har man bakkebyråkratenes konkrete iverksetting av disse. Lipsky (2010) bruker begrepet aggregeringseffekter når han beskriver deres rolle, som

henviser til at det er gjennom bakkebyråkratenes atferd, at omverdenen danner seg et bilde av hvordan organisasjonen fungerer.

Winter og Nielsen (2008) er også interessert i bakkebyråkratenes implementeringsatferd. Implementering av offentlig politikk, tenk kjærlighet i barnevernet, skal forstås som en prosess som innebærer fastsetting av dagsorden, politikktutforming og beslutninger. De peker på en rekke faktorer som påvirker iverksetting; både organisatorisk og interorganisatorisk atferd, ledelse, bakkebyråkratenes evner og interesser og målgruppens atferd. Når Winter og Nielsen (2008) peker på at bakkebyråkraterne må ha evner til å gjennomføre endringen, innebærer dette både økonomiske ressurser, bemanning og at barnevernsarbeidernes faglige bakgrunn kan påvirke hvordan og hvorvidt endring skjer. Individuelle forhold ved den enkelte bakkebyråkrat vil også være av betydning og her kommer bla. skjønnsutøvelsen inn som en sentral faktor.

Når kjærlighet som verdi er forankret i en lov og skal gjennomføres ved hjelp av bakkebyråkraterne kommer vi ikke utenom begrepet skjønn (Bell, 1992, s.93). Loven anvendes ofte for å trekke grenser for bruken av skjønn ved at praktikerens handlingsrom innskrenkes. Skjønnsutøvelse er komplisert og kan anses som et tema for seg selv. Oterholm (2016) har skrevet et helt kapittel om *skjønnsutøvelse i velferdsorganisasjoner* i boken Sosialt arbeid - En grunnbok, hvor hun beskriver skjønn om «en kognitiv resoneringsprosess hvor en skiller noe fra hverandre og setter argumenter opp mot hverandre for å komme frem til en konklusjon eller beslutning» (s.172). Å utøve skjønn er en tillatelse som lovgiver har gitt, men tillatelsen vil alltid være regulert av lovens rammer. Jeg finner det derfor mer nærliggende i denne sammenhengen å benytte Dworkins (1978) smultringmetafor når det snakkes om skjønn i lovens kontekst. Dworkin beskriver de strukturelle rammene for skjønnsutøvelse som en smultring. Hullet i smultringen representerer skjønnen eller handlingsrommet, mens selve smultringen representerer rammene som begrenser skjønnsutøvelsen (Dworkin, 1978, s. 31). Lipsky (2010) skriver at det er bakkebyråkraterne som er de *virkelige* politiske beslutningstakerne, fordi deres daglige avgjørelser i «*smultringhullet*» er det som virkeliggjør politikken i praksis. Skjønnen fungerer derfor som en bro mellom regelverk og praksis. Årsaken til at dette er relevant er at ved å lovfeste et abstrakt og diffust begrep som kjærlighet kan sies å være, bidrar det til at barnevernsarbeiderne får et større handlingsrom til å utføre sitt arbeid, siden det er på «bakkenivå» kjærligheten kommer til uttrykk. Både de yrkesetiske retningslinjene og lovfestingen av verdier innebærer ingen form for konkrete regler på hvordan man skal opptre, men prinsipper og tanker man skal prøve sine handlingsvalg på

(Oterholm, 2016). I handlingsrommet for skjønnsutøvelsen kan det oppstå uklarhet om handlingsvalg og hvilke hensyn som skal prioriteres. Dersom forståelsen av kjærlighet varierer i stor grad, kan skjønnsutøvelsen kjærlighetsbegrepet gir rom for, innebære et mulig dilemma for likebehandling og forutsigbarhet i barnevernet.

4 METODISK FREMGANGSMÅTE

En metode kan også beskrives som «veien til målet» (Dalland, 2015). Jeg skal i dette kapitlet beskrive og redegjøre for denne veien og de valgene som er tatt underveis. Prosjektets problemstilling er å undersøke hvordan barnevernsarbeidere vurderer begrepet kjærlighet og hvordan de utøver det i praksis. Det er derfor informantenes erfaringer og opplevelser av hvordan kjærlighet vurderes og utøves i en profesjonell kontekst, som danner det empiriske grunnlaget for prosjektet.

I dette kapitlet redegjør jeg for hvordan jeg har gått frem for å innhente og fremskaffe det empiriske materialet og begrunner de valgene jeg har tatt. Kapitlet starter med en kort redegjørelse for hvordan jeg forankrer prosjektet mitt vitenskapsteoretisk. Jeg vil videre i den metodiske fremgangsmåten bla. beskrive kvalitativt intervju som metode, utvalg og rekruttering, gjennomføring av intervjuene og analyse av empiri. Jeg drøfter også ivaretagelse av validitet og reliabilitet, før kapitlet avsluttes med noen forskningsetiske refleksjoner og refleksjoner kring styrker og svakheter ved metoden.

4.1 VITENSKAPSTEORETISK UTGANGSPUNKT

Det finnes ulike syn på kunnskap og måter å tilnærme seg den sosiale virkelighet på. Våre tanke- og handlemåter preges av bla. kunnskap og erfaring. Man kan i utgangspunktet stille spørsmål ved om det er mulig å undersøke kjærlighet gjennom en empirisk undersøkelse. Begrepet fremstår sammensatt og komplekst. Problemstillingen søker i midlertidig å undersøke barnevernsarbeideres egne opplevelser og erfaringer med kjærlighet i en profesjonell kontekst. Det innebærer å søke etter forståelse og kunnskap om menneskers erfaringer av hva kjærlighet kan være og hvordan deres tolkning av begrepet utspiller seg i praksis.

Med bakgrunn i at jeg er opptatt av barnevernsarbeidernes egne erfaringer og perspektiver har jeg valgt en fenomenologisk og hermeneutisk tilnærming. Det sentrale i fenomenologien er hvordan verden erfares av mennesker (Brottveit, 2018). Kunnskapens utgangspunkt i

fenomenologien er det subjektive, hvordan noe oppleves for den enkelte, hva som oppleves og på hvilken måte opplevelser beskrives av informantene. I fenomenologien skal det også tilrettelegges for at den som forteller – altså informanten – får mulighet til å fortelle så fritt som mulig. I utgangspunktet har jeg en forståelsesramme hvor kjærlighet oppstår i mellommenneskelige relasjoner og ved å utforske dette beveger man seg inn i menneskers *livsverden*. Langdridge (2007, som referert i Brottveit, 2018, s.50) forklarer livsverden som «the world as concretely lived», som Brottveit oversetter til «slik vi erfarer verden helt konkret». Når man utforsker fenomenet kjærlighet kan man ikke unngå å søke innsikt i informantens livsverden for å få tak i de erfaringene som de besitter. Det vil derfor være et ganske naturlig og uunngåelig valg å anvende seg av en fenomenologisk tilnærming, samtidig som det ligger noen begrensninger i hva som er mulig å få kunnskap om fra livsverden.

I tillegg har jeg valgt å ha fokus på en hermeneutisk tilnæringsmåte, da den danner et vitenskapelig fundament for den kvalitative forskningen. Den hermeneutiske forskningsprosessen kjennetegnes av forståelse, fortolkning og anvendelse (Brottveit, 2018). Hermeneutikken er et redskap for å forstå og fortolke, både det vi ser, leser og hører. En rekke filosofer som Gadamer, Husserl, Heidegger og Habermas er alle viktige i hermeneutikkens utvikling. I hermeneutikken tolkes (i dette tilfellet kjærlighet) det fenomenet som er gjenstand for undersøkelse og forskerens forståelse er et uttrykk for hvordan man fortolker. Forskningsresultatet blir det jeg kommer frem til gjennom min egen forståelse og fortolkning. Samtidig vil man ikke som forsker tolke fritt og uavhengig, da man er bundet av sin egen forståelseshorisont. Forståelsen omtales som en sirkelbevegelse, hvor vår forståelseshorisont er en prosess i kontinuerlig bevegelse (Brottveit, 2018). Både forforståelsen og fortolkninger jeg har med meg, bevisst og ubevisst, endres. Det betyr at underveis i prosjektet vil min tolkning og analyse av data, av det bildet jeg forsøker å fange av kjærlighet i barnevernet, endres og utfylles ettersom nye perspektiver fra bla. nye informanter tilkommer. Både fenomenologien og hermeneutikken er derfor nyttige tilnæringer når jeg skal utforske barnevernsarbeideres egne forståelser og erfaringer av kjærlighet i barnevernet.

4.2 KVALITATIV METODE

I masterprosjektet har jeg valgt å benytte meg av kvalitativ metode, som etterstreber å få tak i meninger og opplevelser, som ikke lar seg måle. Ved kvalitativ metode har man muligheten til å gå i dybden og innhente unike erfaringer fra informantene. Meningen med dataene som samles inn er å få frem sammenheng og helhet (Dalland, 2015). Formålet med prosjektet er å

undersøke hvordan barnevernsarbeidere vurderer begrepet kjærlighet og hvordan de utøver det i praksis. Hensikten er å fremskaffe detaljrik informasjon og kunnskap fra få, relevante informanter som kan bidra til å belyse problemstillingen. På bakgrunn av at jeg er ute etter barnevernsansattes opplevelser og erfaringer med kjærlighet i barnevernet finner jeg det mest fordelaktig å benytte meg av kvalitativ metode. En kvalitativ metode kan bidra til ny innsikt i eller en ny for forståelse av fenomenet kjærlighet og er godt egnet når jeg ønsker dybdekunnskap og en helhetlig forståelse.

4.2.1 Det kvalitative forskningsintervjuet

Masteroppgaven baserer seg på en kvalitativ undersøkelse med intervjuer av seks ansatte i barnevernstjenesten, herunder tre saksbehandlere i den kommunale barnevernstjenesten og tre miljøterapeuter i ulike barnevernsinstitusjoner. Den kvalitative metoden støtter seg på det fenomenologiske og det hermeneutiske vitenskapssynet og er et nyttig verktøy for å få innsikt i informantenes egne erfaringer, vurderinger og forståelsesrammer om kjærlighet i barnevernet.

Jeg har valgt å benytte meg av semistrukturerte individuelle intervju. Det er nyttig når jeg ønsker å tilegne meg kunnskap om menneskers livssituasjon, deres meninger, holdninger eller opplevelser (Brinkmann & Tanggaard, 2012). Et kvalitativt intervju vil bidra til å løfte frem barnevernsarbeideres egne erfaringer og vurderinger rundt kjærlighetens plass i barnevernet.

Et forskningsintervju kan utformes på ulike måter (Thagaard, 2018). Man kan ha varierende grad av struktur på intervjuet, hvor det finnes fordeler og ulemper med alle tilnæringsmåter. Et fellestrekk er at det kjennetegnes ved et møte mellom forsker og informant. I forskningsintervjuet valgte jeg en delvis strukturert tilnærming, også kalt halvstrukturert eller semistrukturert intervju (Brottveit, 2018; Thagaard, 2018, Brinkmann & Tanggaard, 2012). Bakgrunnen for dette er at jeg ikke ønsket å styre informantene i så stor grad. Samtidig ønsket jeg å ha mulighet til å fokusere på aktive oppfølgingsspørsmål, spørsmål man ikke kan tenke ut på forhånd, rett og slett fordi samtalen med informanten innbyr til dette der og da (Brottveit, 2018). Dette var viktig i løpet av intervjuet slik at informantene fikk mulighet til å utdype sine tanker om teamet kjærlighet i barnevernet i større grad.

I en delvis strukturert tilnærming er temaene for prosjektet ofte fastlagt på forhånd, men rekkefølgen på temaene kan bestemmes underveis. Fordelen med dette er at jeg kan følge med på informantens fortelling og samtidig sørge for at de temaene som var viktig for min problemstilling ble belyst. Den fleksible strukturen gjorde at jeg fikk tilpasset spørsmålene til

informantens beskrivelser og inkludere spørsmål om temaer som ikke var planlagt i forkant. Ønsket var å få belyst fenomenet fra flere mulige ståsted og samtidig ivareta en felles struktur for intervjuene, fordi jeg fokuserte på to ulike stillingskategorier i barnevernet; saksbehandlere og miljøterapeuter.

Det semistrukturerte intervjuet ble utført med grunnlag i en intervjuguide (vedlegg 3) og beskrives som en samtaleform som er en mellomting mellom en åpen samtale og en lukket spørreskjemasamtale. Intervjuguiden omfattet sentrale tema og spørsmål som kunne stilles for å belyse de områdene som var hensiktsmessig for min problemstilling. Thagaard (2018) skiller mellom åpne og ledende spørsmål. Hun påpeker at man bør unngå bruk av ledende spørsmål fordi det begrenser intervjupersonens svaralternativer og at man stiller intervjupersonen i en situasjon hvor vedkommende opplever forventninger om å si seg enig eller uenig med intervjueren. I intervjuguiden la jeg hovedvekt på åpne spørsmål, som inviterer intervjupersonen til å fortelle. Åpne spørsmål er gunstig også i tråd med den fenomenologiske tilnærmingen, hvor det subjektive er kunnskapens utgangspunkt (Brottveit, 2018). De åpne spørsmålene skaper rom for å få spontane, levende og uventede svar og «hva- og hvordan spørsmål» ble vektlagt for å fremme dette.

4.2.2 Fritt informert samtykke

Før datainnsamlingen til forskningsprosjektet kunne settes i gang var det nødvendig å søke godkjenning fra Norsk senter for forskningsdata (NSD), da forskningsprosjektet omhandler personopplysninger og bruk av lydopptak. Før søknaden ble sendt, ble det utarbeidet et informasjonsskriv (vedlegg 1) med utgangspunkt i «veiledende mal for informasjonsskriv» fra NSD (u.å.). Det ble i tillegg utarbeidet et samtykkeskjema (vedlegg 2) til forskningsprosjektet, hvor informantene skulle signere før intervjuet startet.

At samtykket er fritt betyr at informanten kun skal delta frivillig, uten noen form for press fra hverken forsker eller arbeidsgiver. Det er også viktig å påpeke at informanten når som helst kan trekke tilbake samtykket uten å oppgi noen grunn. At samtykket er informert vil si at informanten skal informeres om hva det innebærer å delta (Dalland, 2015). Dette handler om alt fra tema og formålet med prosjektet, til personvern og hvordan resultater skal anvendes. Det er viktig at man sikrer seg at informasjonen er forstått og at man får bekreftet dette ved informantens signatur ved samtykke til deltakelse (Dalland, 2015).

4.2.3 Utvalg og rekruttering

Utvalget til forskningsprosjektet ble foretatt gjennom et strategisk utvalg av informanter. En rettesnor i kvalitative intervjustudier er at man velger informanter som man tenker kan utale seg på en reflektert måte om det aktuelle temaet (Tjora, 2012). Strategisk utvalg er basert på at man systematisk velger informanter som har visse egenskaper eller kvalifikasjoner som er strategiske i forhold til problemstillingen (Thagaard, 2018). Jeg hadde i utgangspunktet sett for meg å rekruttere mellom 6-8 informanter. Antall informanter bør ikke være større enn at det er mulig å gjennomføre nære og dyptgående analyser. Hvor mange informanter det var behov for ble vurdert fortløpende, hvor jeg til slutt endte med seks informanter.

Utvalget besto av totalt seks barnevernsarbeidere, herunder tre saksbehandlere og tre miljøterapeuter. Bakgrunnen for det strategiske utvalget blant saksbehandlere og miljøterapeuter, er en tanke om at de er posisjonert svært ulikt ovenfor barn, unge og deres familier. Neumann (2012) skriver også at det er spesielt disse stillingskategoriene som fremheves når utsatte barn og deres familier kritiserer hvordan de blir møtt og behandlet i barnevernet. For å sikre en bredde i utvalget ble disse to stillingskategoriene valgt i håp om å få frem ytterligere variasjon og synspunkter på temaet kjærlighet i barnevernet, enn kun individuelle forskjeller.

Alle informantene har vært ansatt i barnevernstjenesten i full stilling mellom ca. ett og 15 år og besto av to menn og fire kvinner. De hadde bakgrunn som barnevernspedagoger, sosionomer, førskolelærere, fra psykologi og sosialantropologi. Blant informanter som jobbet i saksbehandling i barnevernet, jobbet en informant med undersøkelsesfasen og to informanter jobbet i oppfølgingstjenesten. Av miljøterapeutene i barnevernsinstitusjoner, jobbet to med ungdom (12-19 år) og en med barn (6-12 år). En av informantene hadde egne barn, de resterende informantene hadde enten tante- og onkelbarn eller søsken, som er av relevans da flere informanter sa noe om forskjellene på kjærlighet til barn i privatlivet og på jobb.

Informantene ble rekruttert gjennom e-postkontakt med ledere for ulike barne- og familietjenester og ulike barnevernsinstitusjoner. Kontaktinformasjon ble funnet gjennom de ulike barne- og familietjenestenes nettsider og kontaktinfo til barnevernsinstitusjoner ble funnet gjennom oversikt over barnevernsinstitusjoner på Bufdir sine hjemmesider (Bufdir, u.å.). Det ble totalt sendt ut ni henvendelser til barne- og familietjenester rundt om i Trøndelag og ti ulike barnevernsinstitusjoner i Trøndelag og omegn. Jeg opprettet et skjema med oversikt over hvem som ble kontaktet, når de ble kontaktet, om de hadde gitt

tilbakemelding og eventuelt hva tilbakemeldingen var. Jeg var forhåndsinnstilt på at rekruttering av informanter kunne bli utfordrende. I forespørselen som ble sendt ut til de ulike lederne ble det derfor presisert ved første henvendelse at intervjuene ville bli gjennomført digitalt pga. Covid-19. Dette gjorde jeg fordi at Covid-19 ikke skulle føre til ytterligere hindringer i rekrutteringsprosessen, eller at noen avslo med bakgrunn i den tidens store smittepress rundt om i nærliggende kommuner og fylker. Rekrutteringsprosessen ble ikke ansett å være vanskeligere enn først antatt, selv om det tok tid. Det opplevdes som flere ledere synes prosjektet fremsto spennende og de ga relativt rask tilbakemelding om at de skulle videregående forespørselen eller høre med ansatte hos dem om de ønsket å delta. Noen tjenester ga ikke tilbakemelding og noen tjenester meldte avbud. Etter fem informanter var rekruttert og intervjuer var avholdt, sende jeg en ny epost til de jeg ikke hadde fått tilbakemelding fra og fikk kontakt med en til informant dagen etterpå.

I eposten sendt til lederne ble det forespurt om de kunne videreformidle informasjon om forskningsprosjektet til de ansatte. Det ble utarbeidet et informasjonsskriv som ble vedlagt eposten. I informasjonsskrivet fremkom blant annet informasjon om bakgrunnen for prosjektet, hva deltakelse innebærer, hvordan datainnsamlingen skal foregå, om anonymitet, frivillighet og at man når som helst kan trekke seg uten å oppgi grunn. Informasjonsskrivet ble utarbeidet med utgangspunktet i «veiledende mal for informasjonsskriv» fra NSD (u.å.). Jeg tenker at et tydelig og forståelig informasjonsskriv øker sjansene for å få adgang til informanter og det ble derfor lagt ned mye tid på å få til en god formidling til intervjupersonene.

Etter hvert som informanter tok kontakt med meg, etter rekruttering via ledere, ble informasjonsskrivet også sendt direkte til informantene via epost. Jeg spurte deretter informantene om de hadde noen umiddelbare spørsmål til prosjektet og signert samtykke forelå før intervjuene ble gjennomført. En informant samtykket muntlig og ettersendte skriftlig samtykke, like etter intervjuet.

4.3 GJENNOMFØRING AV INTERVJUENE

Det empiriske materialet for forskningsprosjektet tar utgangspunkt i intervjuer med totalt seks informanter. Hensikten med intervjuene var å få frem barnevernsarbeidernes vurderinger- og utøvelse av kjærlighet i en profesjonell kontekst. På grunn av Covid-19 forhåndsbestemte jeg at alle intervjuene skulle gjennomføres digitalt. Digitale intervju ble ansett som mest

hensiktsmessig med tanke på det store smittepresset som forekom i intervjuperioden januar-februar. Det var i denne perioden ikke mulig å komme inn på andres arbeidsplasser og det var meget begrensede muligheter for å møtes på andre egnede lokaler. Tidspunkt for intervjuet ble i stor grad bestemt av informantene.

Å gjennomføre intervjuene der hvor informanten føler seg trygg, kan bidra til en behagelig og avslappet stemning (Tjora, 2012). Under de digitale intervjuene ble det opp til informanten å bestemme hvor de ønsket å oppholde seg. Siden gjennomføringen av intervjuet ble digitalt kom jeg med forslag på en egnet plattform som jeg selv var kjent med, men la til at dersom informanten foretrakk en annen plattform, ville det også la seg gjøre. Alle de digitale intervjuene ble gjennomført ved hjelp av Google Meet, hvor jeg sendte en møteinnkalling til deltakerne. Under intervjuet satt noen av informantene på arbeidsplassen og andre satt hjemme. Jeg satt hjemme under intervjuene og brukte derfor funksjonen «tilslør bakgrunn», slik at det ikke var forstyrrende elementer i videoen under intervjuet.

En forutsetning for å lykkes med intervjuene handler om å legge til rette for en avslappet stemning under intervjuet, hvor informanten føler seg komfortabel med å dele personlige erfaringer og hvor avstikkere i hovedtema er lov (Tjora, 2012). For mange informanter kan intervjuet være en ukjent situasjon, mens det for forskeren er nøye planlagt. Det ble derfor satt av litt tid til en uformell samtale før intervjuet startet, i tråd med det Tjora skriver og etter anbefaling fra veileder. Intervjuenes kvalitet hviler i tillegg på om man har klart å skape en tillitt seg imellom i intervjusituasjonen. I de digitale møtene med informantene forsøkte jeg å gi et godt førsteinntrykk ved å være koblet på i god tid og være godt forberedt til intervjuene. Etter en kort uformell prat, fulgte jeg noen av Dalland (2015, s.170) sine råd for en god intervjustart. Jeg fortalte informanten hvem jeg er, hva jeg holder på med, hvorfor jeg gjør det og noe om interessen min for barnevern og det jeg forsker på. Jeg forsøkte å klargjøre at jeg er nysgjerrig og er ute etter å forstå og lære av de som gjør jobben i praksis. Informantene ble spurt om de hadde lest og forstått informasjonsskrivet, og om de hadde noen spørsmål knyttet til prosjektet. De fleste informantene hadde satt seg godt inn i informasjonsskrivet og noen kom med spørsmål som ble avklart. Jeg informerte alle informantene før jeg startet båndopptakeren og at båndopptaker ble lånt av instituttet.

Informantene fremsto engasjerte og det opplevdes lettvinnt å føre en god samtale. Alle hadde mange gode refleksjoner og etter hvert som intervjuene fant sted, ble også rollen som intervjuer mer behagelig. Intervjuene varte omtrent én time, slik som forespeilet i

informasjonsskrivet. Under intervjuene opplevdes det lett å vise interesse for det informantene fortalte om, og relevante oppfølgingsspørsmål ble stilt når det opplevdes hensiktsmessig og naturlig. Dalland (2015) skriver at det kan være verdifullt å snakke om intervjuet og hvordan man har opplevd det. Informantene ble spurt avslutningsvis om hvordan de synes intervjuet gikk, både for egen læring og for å gi informantene mulighet til å stille spørsmål eller korrigere ting de har sagt. En slik samtale kan ifølge Dalland (2015) også fungere som kvalitetssikring. En annen form for kvalitetssikring ble også gjort underveis i intervjuet der jeg opplevde det som hensiktsmessig, ved at jeg stilte oppklarende spørsmål f.eks. ved å si «forstår jeg deg rett hvis ...». Både underveis i intervjuet og avslutningsvis mottok jeg god respons og i enkelte tilfeller kom det også frem noe nytt eller utdypende om det som var sagt tidligere. Avslutningsvis ble alle informantene takket for deltakelse, jeg spurte om jeg kunne kontakte dem i ettertid ved spørsmål og flere viste også interesse for å få tilsendt ferdig oppgave i ettertid.

4.4 TRANSKRIBERING

For å analysere det empiriske materialet jeg satt igjen med etter intervjuene, ble lydopptakene transkribert til skriftlig tekst. Kvale (1997, som referert i Tjora, 2012, s.144) formidler at det ikke finnes noen objektiv oversettelse fra muntlig til skriftlig form. Jeg har noe erfaring fra transkribering fra tidligere og har erfart at transkribering er tidskrevende. Intervjuene ble transkribert fortløpende og så nærliggende som mulig etter intervjuene ble var gjennomført. Jeg valgte å gjøre en så fullstendig transkribering som mulig, slik at det ga meg et godt utgangspunkt for videre analyse. Jeg transkriberte ordrett det informantene sa og uttrykk som «hm», «ehm» og mine egne bekreftelsesuttrykk som f.eks. «mm» ble inkludert. Jeg har valgt å transkribere ut intervjuene på bokmål. Enkelte dialektord ble i første omgang transkribert direkte slik de ble uttalt, men ble omgjort til bokmål der de inngår i sitat som fremstilles i presentasjon av funn. Når all transkribering var gjennomført satt jeg igjen med ca. 42.500 ord fordelt på 90 sider. Det var meget tidkrevende å transkribere, både fordi det er et rikt datamateriale og fordi lyd kvaliteten var redusert enkelte steder, på grunn av at båndopptakeren tok opp lyd fra datamaskinen. Samtidig opplevde jeg at fullstendig- og nøye transkribering var svært fordelaktig siden jeg ble godt kjent med materialet.

4.5 ANALYSE AV DET KVALITATIVE MATERIALET

Analyseprosessen er inspirert både av elementer fra Stegvis-deduktiv induktiv metode (SDI) (Tjora, 2012) og Grounded theory (GT) (Charmaz, 2014; Hjalmlhult et.al. 2014). SDI kan fremstå som en mer håndfast og overkommelig variant av GT, selv om begge metodene bærer preg av mye likheter. Målet med analysen er å skape en sammenheng mellom «rå» empiriske data og resultatene. Slik er det mulig for en leser av forskningen å få økt kunnskap om temaet det forskes på, uten å selv måtte gå igjennom de genererte empiriske dataene.

Jeg valgte å benytte meg av elementer fra SDI og GT, fordi analysemetodene passer godt ved en fenomenologisk og hermeneutisk tilnærming. Metodene, på lik linje med tilnærmingene, passer godt siden jeg er interessert i informantenes erfaringer og fortolkninger, og er ute etter å forstå prosessene som ligger bak. Analysefremgangsmåten er velegnet til å sikre at data ikke «tvinges inn» til å passe teori, men at teorier heller brukes som kilde for inspirasjon i fortolkningen av datamaterialet.

Analysearbeidet kan forstås som en fram-og-tilbake prosess, hvor datainnsamling og analyse har foregått parallelt med hverandre. Elementer fra SDI og GT som er benyttet i analyseprosessen er blant annet skriving av memoer, behandling av data gjennom koding og samling av koder gjennom kategorisering. For mange kan det oppleves utfordrende å komme i gang med analysen (Tjora, 2012). En kan for så vidt si at analyseprosessen startet allerede ved generering- og bearbeiding av empiriske data. For å unngå å skape en stor barriere i analysearbeidet mitt, skrev jeg ned mine umiddelbare tanker etter hvert intervju, før jeg startet transkripsjonen. Disse notatene inneholdt idéer, tanker og umiddelbare tolkninger av det informantene forteller. Memoskriving slik som dette, representerer en begynnende analyse og foregikk gjennom hele prosessen (Hjalmlhult et.al., 2014).

Jeg startet det man kan kalle for hoveddelen av analysen med å lese igjennom alle de transkriberte intervjuene for å få et helhetsinntrykk av empirien. Her stilte jeg spørsmål som; Hva er det som går igjen i min empiri? Hva er det som er interessant? Hva er mine umiddelbare tanker? Å stille slike spørsmål underveis fungerte som en form for inspirasjon til å gjøre den videre systematiske analysen. I neste fase var målet å representere de empiriske dataene godt, ved å opprette tekstnære koder, dvs. ord og uttrykk som beskriver setninger, avsnitt eller mindre utsnitt av datamaterialet (Tjora, 2012). Grunnen til at jeg valgte å danne tekstnære koder, var for å ivareta nærheten til det empiriske materialet, noe Tjora (2012) både peker på som en utfordring for nybegynnere, men også som en anbefaling. Jeg startet kode-

prosessen med å markere små avsnitt i Word og legge til en kommentar, hvor kommentaren var et utdrag av det informanten sa – altså den tekstnære koden. Intervjuene ble deretter skrevet ut i flere eksemplar og gjort om til hefter med tykk marg, hvor de foreløpige kodene var med. Jeg endte opp med å opprette veldig mange tekstnære koder, men kodene bidro til å peke ut interessante aspekter i den videre analysen. Jeg gikk deretter over teksten på nytt og markerte avsnitt og uttrykk med ulike farger, hvor de ulike fargene representerte forskjellige aktuelle koder. Med de tekstnære kodene var det en del koder som hadde store overlapp og disse ble samlet i grupper. Etter hvert gikk jeg fra mer beskrivende koder til mer fortolkende koder. Etter hvert som foreløpige aktuelle koder dannet seg, begynte jeg å samle de kodene som var relevante for problemstillingen i grupper – også kalt kategorisering. Her kunne en liten del av kodene utelates, fordi det nå var problemstillingen som bestemte hva som var av relevans for min studie og ikke empirien. Underveis i prosessen ble memoer benyttet for å notere hva empirien forteller meg og hva som kunne være mulige koder og kategorier. Etter flere runder med gjennomgang av det empiriske dataene, samt noe frem og tilbake i analyseprosessen, pekte det seg ut flere sentrale faktorer som endte opp i mange kategorier, men som etter hvert ble redusert til tre hovedkategorier med tilhørende underkategorier.

Tabell 1- Eksempler fra kode-, kategoriserings- og fortolkningsprosessen

Eksempler på utsagn fra empiriske data		Kategorier (Fortolkning av empiri)	Hovedkategorier (fortolkning og abstrahering)
<i>«... det er ikke bare en sak eller et saksnummer. Det er jo folk, det er jo unger ... og ikke bare behandle dem som en sak, men faktisk bry seg»</i>	Ikke bare en sak Faktisk bry seg	Ekthet	Kjærlighetens mangfoldige uttrykk
<i>«... det er veldig masse klemming, masse. Det er jo en måte å vise kjærlighet på, også er de veldig glad i nærhet. Når de [barna] ser på tv kan de ligge i fanget ditt, mens du styrker dem i håret for eksempel.»</i>	Masse klemming, glad i nærhet, ligge i fanget	Fysisk nærhet Emosjonelle uttrykk	
<i>«... selv om kanskje vi kjenner på at 'selvsagt er jeg glad i dem', så er det ikke selyfølgelig for dem at jeg er glade i de på en måte. Så jeg tror det er viktig å si det</i>	Viktig å si at man er glade i dem	<i>Foregår ofte i kombinasjon med hverandre</i>	

<i>«hun [ungdommen] hadde ikke lyst å ha noe med oss å gjøre, men hun tok bestandig telefonen når jeg ringte. Hun sa jeg skulle slutte å kontakte henne, men så gjorde jeg jo ikke det».</i>	Sa jeg skulle slutte å kontakte henne, gjorde ikke det.	Utholdenhet i relasjonen	
<i>«på jobb må vi jo ha en viss avstand, slik at vi holder oss profesjonelle, og samtidig som vi viser omsorg og viser at en bryr seg».</i>	Holde oss profesjonelle, samtidig vise at en bryr seg	Spenning mellom nærhet og avstand	Rammer og profesjonalitet legger føringer for kjærligheten
<i>«du er egentlig ikke glad i meg, men du gjør det bare fordi du får lønn».</i>	Du er glad i meg fordi det er jobben din	«det er bare jobben din»	
<i>«Klart det gjør noe med meg, det ville vært løgn å si noe annet. Det er kjempeutfordrende å stå i avvisning over tid, eksempelvis er jeg hovedkontakt til en ungdom som har avvist meg i lange perioder, og man føler jo at man ikke mestrer jobben sin».</i>	Utfordrende å stå i avvisning over tid. Føler man ikke mestrer jobben sin.	Balansen mellom å bruke seg selv og å bli brukt opp	
<i>«nå høres det veldig klisje ut, at jeg skal gi de rette svarene her, men jeg kjenner meg selv og vet hvilken person jeg er, og tenker ikke at jeg må ha en lov for å vise mer kjærlighet».</i>	Trenger ikke en lov for å vise mer kjærlighet	Betydningen av lovendringen	Realisering av kjærlighet - fra lov til praksis
<i>«jeg tror vi opererer på veldig mange ulike måter, både innad i en ansattgruppe og på tvers av barnevernstjenestene. Det er lett å si at X-kommune egentlig er én barnevernstjeneste, men slik er det ikke. Vi gjør ting svært ulikt og det tror jeg på mange måter kan være uheldig».</i>	Opererer på veldig ulike måter. Gjør ting svært ulikt. Kan være uheldig	Felles forståelse	

Tabell 1 er en fremstilling fra eksempler av analyseprosessen, fra hvordan jeg gikk fra empiriske utsagn til etablering av kategorier. Jeg startet med å lage tekstmære koder, deretter foretok jeg en sammenslåing av de tekstmære kodene. Disse ble til egne koder, som igjen ble

samlet i grupper for å danne en kategori. De mange kategoriene som ble ansett å omhandle mye av det samme, ble deretter plassert under samme hovedkategori. De tre hovedkategoriene fikk til sist betegnelsene *kjærlighetens mangfoldige uttrykk, rammer og profesjonalitet legger føringer for kjærligheten og realisering av kjærlighet – fra lov til praksis*.

4.6 IVARETAKELSE AV VALIDITET OG RELIABILITET

Forskningens kvalitet knyttes opp mot kriteriene reliabilitet og validitet. I forskningsprosessen har jeg vært kontinuerlig opptatt av å ha et reflektert og kritisk blick til eget arbeid.

Validitet handler om å stille spørsmål ved datamaterialets gyldighet. Validitet knyttes til resultatene av forskningen og hvordan vi tolker data (Thagaard, 2018; Tjora, 2012). Gjennom beskrivelsene i metodekapitlet har jeg gjort rede for prosjektets fremgangsmåte og tenker at det er mulig å følge hvilke refleksjoner, valg og begrunnelser jeg har lagt til grunn i forskningsprosjektet. Hvordan jeg har valgt ut informanter, gjennomført intervjuene, transkribert og analysert datamaterialet er belyst tidligere. Underveis i intervjuene stilte jeg oppfølgings spørsmål som «*har jeg forstått deg rett når du sier ...?*» for å redusere muligheten for feiltolkning av det informanten sa. For å styrke prosjektets gyldighet har jeg vært åpen om hvordan forskningen har blitt praktisert og gitt en detaljert beskrivelse av analysemetoden jeg har brukt. På denne måten kan leseren og evt. andre forskere få et godt innblikk i prosessen og selv ta stilling til kvaliteten på forskningen.

Reliabilitet handler om vurdering av forskerens pålitelighet. For å styrke forskningens pålitelighet er det viktig å formidle om forhold internt i undersøkelsen (Tjora, 2012). Reliabilitet refererer videre til spørsmålet om en annen forsker som anvender de samme metodene, vil komme frem til de samme resultatene (Thaagard, 2018). I mitt forskningsprosjekt har jeg forsøkt å gjøre forskningsprosessen så transparent som mulig, slik at andre har muligheten til å vurdere påliteligheten av mine data og hvordan disse er brukt for å belyse problemstillingen.

Innenfor all type forskning skal man helst være en nøytral observatør, men forskerens egne posisjon kommer alltid til å prege forskningsarbeidet. Forskerens engasjement kan både betraktes som støy og som en ressurs (Tjora, 2012). Min førforståelse og faglige posisjon er redegjort nærmere for i kapittel 1.1. bakgrunn for valg av tema og 1.1.1. Min førforståelse og refleksjoner for tema. Videre har jeg redegjort for hvilken informasjon som kommer gjennom

datagenerering og hva som er mine egne analyser. Siden jeg har benyttet meg av lydopptak, har jeg presentert direkte sitater, noe som styrker påliteligheten.

4.7 FORSKNINGSETISKE OVERVEIELSER

Forskningsetikk er ifølge Dalland (2015) et område ved etikken som har med planlegging, gjennomføring og rapportering av forskning å gjøre. Det å gjennomføre et forskningsprosjekt innen samfunnsforskning krever etiske overveielser gjennom hele prosessen. De forskningsetiske retningslinjene for samfunnsvitenskap og humaniora peker på at de «viser til et mangfold av verdier, normer og institusjonelle ordninger som bidrar til å konstituere og regulere vitenskapelig virksomhet» (NESH, 2016), som jeg fulgt gjennom hele prosessen.

Etiske overveielser handler om at man må tenke igjennom hvilke etiske utfordringer arbeidet medfører og hvordan det kan håndteres (Dalland, 2015). Jeg har hele tiden vært opptatt av de etiske retningslinjene og overveielserne i prosessen. Jeg har prøvd å ivareta informantene gjennom å skape tillitt, gjennom ivaretagelse av personvern og å gi god og utfyllende informasjon, samt være ydmyk i møte med informantene.

Ved formidling av forskningsresultatene har jeg vært opptatt av å beskytte informantenes anonymitet og sørget for at andre bakgrunnsopplysninger ikke kommer frem. Det har vært viktig å markere et tydelig skille mellom hva som er mine tolkninger og hva informantene faktisk sier, ved bruk av sitater. Sitater som er anvendt er skrevet om til bokmål, slik at dialekter eller særegne ord/uttrykk ikke kommer frem. Der hvor noen nevner navn på barnevernsinstitusjoner eller -tjenester er de omtalt som X-barnevernstjeneste, slik at arbeidsplassen til informantene ikke skal fremkomme.

4.8 STYRKER OG SVAKHETER VED METODEN

Metoden fremsto som et tjenlig redskap til å besvare problemstillingen, samtidig er det viktig å være selvkritisk til gjennomføringen.

Ideelt sett så fortsetter rekruttering og analyse til det oppstår en datametning, dvs. når ny empiri ikke synes å bidra til nye momenter (Hjälmhult et.al., 2014; Tjora, 2012). Hvor mange informanter jeg skulle rekruttere var et tilbakevendende spørsmål. Etter fem intervju, bestemte jeg meg for å rekruttere en til informant og opplevde med dette en viss metning. Likevel kan det tenke seg at utvalget av informanter kunne vært flere. På den andre siden tenker jeg at det skal svært mye til for å få en enda større metning, nettopp fordi kjærlighetsbegrepet er så

relativt og personlig, og at det derfor kan dukke opp små marginale forskjeller i personers perspektiv. Med tanke på masteroppgavens tidsbegrensninger og at mange svar likevel gikk igjen, ble det anset som tilstrekkelig med seks informanter til prosjektet. Ved å anvende en spørreundersøkelse i tillegg, kunne det empiriske materialet blitt støttet ytterligere dersom svarene hadde vært konsistente.

En kan alltid reflektere rundt frivilligheten til deltakelse dersom en leder oppfordrer ansatte til å delta i et prosjekt. Her er det ulikt om det blir oppfattet som en oppfordring eller et krav hos de ansatte når en leder spør og det er alltid en risiko man må ta når man anvender denne måten å rekruttere på. Etter kontakt med informantene opplevde jeg likevel deltakelsen som frivillig, også med tanke på at de fremsto engasjerte i temaet som ble tatt opp.

Gjennomføring av digitale intervju har både sine fordeler og ulemper. Fordelen er at intervjuet ufarliggjøres noe og at båndopptakeren ikke sto like mye i fokus. Båndopptaker ble, i tråd med NTNUs anbefalinger (NTNU, u.å.) lånt av instituttet og jeg gav beskjed før båndopptakeren ble startet. En liten ulempe var at det i enkelte intervjuer oppsto lydforstyrrelser i Google Meet. Det fremsto ikke som et betydelig problem og medførte kun at noen få ord ikke lot seg transkribere. Siden jeg transkriberte så nærliggende som mulig etter intervjuene, husket jeg godt hva som ble sagt.

Jeg brukte lang tid på å sette meg inn i *tekstnær koding* for at formidlingen av resultatene skulle samsvare i så stor grad som mulig med det empiriske materialet. Selv om det finnes svakheter ved metoden, anser jeg metoden samlet sett som hensiktsmessig og nyttig for å besvare problemstillingen.

5 PRESENTASJON AV FUNN

I følgende kapittel presenteres sentrale funn fra den empiriske analysen. Kapitlet er delt inn i tre hoveddeler. Første delkapittel, *kjærlighetens mangfoldige uttrykk*, viser til barnevernsarbeidernes forståelse av begrepet kjærlighet og dets uttrykk. Andre kapittel viser til at *rammer og profesjonalitet legger føringer for kjærligheten* i en barnevernskontekst og det siste delkapitlet omhandler *realisering av kjærligheten* på bakkenivå. Alle kapitlene presenteres med tilhørende underkategorier.

Prosjektets problemstilling omhandler hvordan barnevernsarbeidere vurderer begrepet kjærlighet og hvordan de utøver det i praksis. På bakgrunn av dette vil kapitlets del en – hvordan kjærlighet forstås og uttrykkes – legge grunnlaget for videre utforskning av hvordan

barnevernsarbeidere utøver kjærlighet i praksis. Del to, setter kjærligheten inn i en barnevernskontekst og del tre viser til barnevernsarbeidernes vurderinger på om- og hvordan kjærlighet realiseres i praksis.

5.1 KJÆRLIGHETENS MANGFOLDIGE UTTRYKK

Alle informantene ble spurt om hva de legger i begrepet kjærlighet. Flere av informantene opplever begrepet kjærlighet som stort, flertydig og vanskelig å sette ord på. Noen informanter peker på at det er vanskelig, fordi det er et «*relativt og personlig*» begrep og at innholdet i begrepet er «*så forskjellig for alle*». Informantene hadde et bredt perspektiv på kjærlighet og brukte mange ulike ord, uttrykk og fagbegrep for å gjøre kjærlighet forståelig. Gjennom intervjuene med barnevernsarbeiderne pekte det seg ut noen felles tolkninger av hva kjærlighet kan være, både generelt og i profesjonell sammenheng. Det er verdt å bemerke at alle informantene sier noe om at den profesjonelle formen for kjærlighet skiller seg fra kjærlighet i privatlivet for øvrig. Samtidig sier flere informanter at kjærlighet kan utøves på mange ulike måter i møte med barn og unge de jobber med.

En informant reflekterer rundt hva kjærlighet i barnevernsarbeid kan være, og sier:

Kjærlighet kan være så mangt. Det å vise omsorg, vise at du genuint har lyst å være sammen med dem [ungdommen] og at du liker de. Vise at du trives i deres selskap, og at du grensesetter. Grenser er jo og en form for kjærlighet tenker jeg. Å anerkjenne de, deres følelser og emosjonelle uttrykk, det er og en form for kjærlighet. Du må vise at du ser dem i hverdagen, ser dem og hva de trenger. At du ser når de har det vondt og når de har det godt. Det er vel kanskje det jeg legger mest i kjærlighetsbegrepet i barnevernet. Også må du si at du er glad i dem, at du bryr deg om dem. Det er viktig at de får høre det.

Alle informantene uttrykker at deres opplevelse av kjærlighet generelt, skiller seg på forskjellige måter fra kjærlighet i jobben. Dette handler i stor grad om at informantene innehar en profesjonell rolle i jobbsammenheng, som gir noen andre føringer for kjærlighet enn det gjør i privatlivet. En informant reflekterer rundt kjærlighetsbegrepet og forteller:

... sånn i utgangspunktet er det jo gjerne et ord du bruker om veldig personlige relasjoner til familiemedlemmer og folk som betyr mye for deg. Så jeg tenker at jeg kanskje må tenke litt annerledes om det når det er profesjonelt.

Informantene sier noe om at man ikke viser samme type kjærlichkeit til barn og unge i jobbsammenheng, som man gjør til kjæresten eller familie. De uttrykker at kjærlichkeit i privatlivet på mange måter blir mer «uendelig» og «ubetinget». De påpeker samtidig at «det betyr ikke at det er mindre oppriktig» og at «prinsippene handler jo om det samme», men at kjærlichkeit i privatlivet kan forstås som en annen følelsesmessig involvering og er en mer privat form for kjærlichkeit.

Når informantene foreller hva de legger i begrepet kjærlichkeit er det ord som *omsorg, vise at en bryr seg, anerkjennelse, å bli sett og hørt, mellommenneskelig personlig varme, medvirkning, være tilgjengelig, medmenneskelighet* og beskrivelser inn under disse begrepene som går igjen.

Det er verdt å vise til at flere av informantene, uavhengig av arbeidsplass, også bruker begrepet omsorg når de prater om begrepet kjærlichkeit og at begrepene i stor grad overlapper med hverandre. Noen tenker at kjærlichkeit er mer privat og personlig og at omsorg blir mer generelt, mens andre ser omsorg som en del av det å gi kjærlichkeit: «å gi kjærlichkeit kan man gjøre på mange måter, men å gi omsorg er én måte man kan vise kjærlichkeit på da».

En miljøterapeut viser til at begrepene overlapper, men peker på et antatt skille: «Hvis omsorg handler om å skape forutsigbarhet og oversikt osv. ... så kanskje kjærlichetsbegrepet kommer inn og sier noe om at vi skal bry oss». En saksbehandler opplever at de i større grad kan vise kjærlichkeit enn omsorg fordi:

omsorg har kanskje litt mer å gjøre med å ta vare på noen i større grad. Jeg tenker at skal man gi omsorg, så må man også gi mye mer kjærlichkeit. ... Man knytter et tettere forhold når man har omsorg for noen.

I det videre presenteres de tre underkategoriene som viser nærmere til kjærligheten som *ekthet*, at kjærligheten kan komme til uttrykk gjennom *fysisk nærhet og emosjonelle uttrykk* og at det ligger kjærlichkeit i *utholdenhet i relasjonen*.

5.1.1 Ekthet

«Det [kjærlichkeit] handler om at vi [barnevernsansatte] har et brennende ønske om at ungdommen skal føle seg ivaretatt og anerkjent, og at de skal ha en opplevelse av at vi bryr oss genuint om dem».

Barnevernsansatte, både saksbehandlere og miljøterapeuter, forteller om viktigheten av at barn og unge får en opplevelse av at de ansatte bryr seg om dem *på ekte*. De forteller at kjærighet i stor grad handler om evnen til å formidle at de bryr seg om dem og vil dem godt. Alle informantene sier noe om det å *bry seg*, gjentatte ganger, i sammenheng med kjærighetsbegrepet og flere forteller at kjærighet handler om å vise at man bryr seg «*på ekte/genuint/på ordentlig*». En miljøterapeut forteller at når man jobber med barn, og relasjonen har bygd seg opp over tid, «*så blir en jo veldig glade i dem*» og tillegger at det «*ikke føles falskt*». Informanten sier at de ønsker å behandle barn på en god måte og påpeker at det «*... ikke bare er en sak eller et saksnummer. Det er jo folk vi jobber med ... det er deres liv og det er utrolig hvor stor påvirkning en har på deres liv, på godt og vondt*».

En miljøterapeut forteller at kjærighet som en grunnmur i barnevernet handler om å jobbe frem et grunnleggende menneskesyn, som handler om å «*se menneskene som helhetlig, se forbi problemene og det som er vanskelig her og nå ... at vi ikke bare blir teknisk opptatt av grensesetting og struktur, men at ungdommene føler de møter medmennesker som bryr seg*». Informanten forteller at: «*de [ungdommen] rapporterer at de får god hjelp, hvis de føler at vi har brydd oss ordentlig på noe vis*». Informanten prater om respekt, gjensidighet og det å «*bygge ned maktforskjellene ... det er fort gjort å få litt sånn faglige og ovenfra og ned, som jeg er ekspert på det jeg gjør og du trenger hjelp så ...*».

Det å vise at en bryr seg om barn og unge handler for barnevernsansatte om alt fra å ville det beste for noen, respekt, vise interesse, være nysgjerrig og åpen, å tåle barn og unges smerteuttrykk, medmenneskelighet, å strekke seg litt lengre, fysisk nærhet og emosjonelle uttrykk, til å leke sammen og lære bort hvordan man skaper gode relasjoner til andre mennesker. Det å lære bort hvordan man skaper gode relasjoner til andre, handler om å formidle at man må forholde seg to veier i en relasjon. Det de ansatte fremhever som viktig er at de ønsker at barn og unge skal vite at de betyr noe for dem. En informant sier: «*... man bryr seg jo og jeg ønsker at de [ungdommen] skal vite det, for det gjør vi faktisk*».

I samtale med en informant om kjærighet og det å bry seg, stiller informanten et reflekterende spørsmål: «*Hadde det vært dine egne barn for eksempel, hvordan ville du møtt dem da?*». Informanten forteller at hun prøver å møte barn og unge med en form for «*søsteromsorg*», men de fleste informantene sier noe om at det er vanskelig å behandle dem på samme måte som egne barn. En saksbehandler som jobber i undersøkelsesfasen i barnevernet tenker at kjærigheten for egne barn skiller seg fra kjærighet i en profesjonell

kontekst, mest på grunn av at *«følelsene for egne barn er jo sterkere sånn sett»*. Informanten forteller at:

For mange barnevernsansatte er det unaturlig å behandle helt likt, som med egne barn, men det betyr jo ikke at man ikke bryr seg ... det klarer jeg ikke helt å sammenligne, men prinsippene er jo litt av de samme ... følelsene er jo sterkere for egne barn, uten at det er noe dårlig med det på en måte.

Informantene sier noe om at selv om kjærligheten for egne barn og i privatlivet skiller seg fra kjærlighet i en profesjonell kontekst, så betyr det ikke at de ikke bryr seg om barn og unge de møter. En informant med egne barn forteller at:

det skiller seg på mange måter. Du har jo en midlertidig relasjon. Barna dine dem har du til du blir gammel ... relasjonen til de barna vi jobber med, det kan jo være lengde på dem, men på et eller annet tidspunkt så skal de jo videre ... jeg tror kanskje det er annerledes hvis man bor til en fosterfamilie, for da blir det kanskje mer som et ordentlig foreldre-barn forhold, hvor de også holder kontakten utover voksenlivet. Men her, vi får jo ikke samlet alle sammen til slektstreff til slutt.

Informanten tillegger at man ofte kan kjenne på at man ønsker å ta kontakt med barn og unge etter at de har flyttet: *«jeg har tenkt mye på hvordan det går med dem, og du har litt lyst å ringe å spørre og bry deg også videre, fordi at du ønsker dem jo vel»*. Informanten forteller også om det motsatte: *«... det er jo andre også, hvor man har hatt lyst til å heise flagget når de drar, hvor det har kostet litt»*. En annen informant forteller blant annet om en mye større tålmodighet i møte med barn og unge i barnevernet enn man evt. ville hatt hjemme:

hadde jeg hatt egne barn som lå i senga og som hadde nektet å dra på skolen, så tror jeg at jeg nesten ville ha løftet dem ut av sengen og sagt at nå drar vi på skolen. Men det kan man ikke gjøre i barnevernet, jeg tror nok som mor at jeg ville kjørt mer konsekvent da, enn det gjør i jobben min.

5.1.2 Fysisk nærhet og emosjonelle uttrykk

Ansatte i barnevernet fremhever flere ulike måter å vise kjærlighet til barn og unge på, som kan omtales som bekreftelse gjennom *fysisk nærhet og emosjonelle uttrykk*. Fysisk nærhet handler om det å få- og gi en klem, å holde rundt, ligge i fanget, bruke tid sammen til f.eks. på lek eller aktivitet. For de ansatte handler dette om at barn og unge skal *«føle seg ivaretatt og anerkjent»* og at *«man viser at man genuint har lyst å være sammen med dem»*.

Miljøterapeutene forteller at det er mye klemming og nærhet. Informanten som jobber med barn sier at: *«det er veldig masse klemming, masse. Det er jo en måte å vise kjærlighet på, også er de veldig glad i nærhet. Når de [barna] ser på tv kan de ligge i fanget ditt, mens du styrker dem i håret for eksempel»*. En annen miljøterapeut forteller at ungdom søker nærhet og forteller at *«når vi er ute og aker, kan de [ungdommen] sitte tett inntil deg»*. Informanten opplever at det i bunn og grunn handler om *«å vise at jeg liker å være sammen med henne, ved at vi er ute og leker, aker eller maler sammen»*. En annen informant forteller om en situasjon hvor hun ikke opplevde at barnet var mottakelig for kjærlighet på det gitte tidspunktet og at fysisk nærhet alene ikke alltid er tilstrekkelig:

Noen barn sier det at 'når jeg blir sint, bare gi meg en klem, så løser det alt', men det gjør det jo ikke. ... hvis de er litt utenfor toleransevinduet og du kanskje prøver å gi dem en klem, fordi de har sagt at det er det de vil ha, så kan du få et slag fordi at det ikke passet nå i det hele tatt, til det barnet da.

Saksbehandlere i barnevernstjenesten forteller og at fysisk nærhet er en del av å møte barn og unge med kjærlighet, men nevner ikke det like ofte eller tydelig, som miljøterapeutene. En informant forteller at:

jeg tror det varierer veldig. Vi er ulike som personer og. Jeg vet at forandringsfabrikken har vært litt opptatt av det der, og jeg tenker at en klem for meg ... det kan jeg gjøre ofte ... hvis jeg ser at et barn er lei seg eller skriker og sånt, da stryker jeg han på ryggen ... hvis det på en måte er naturlig eller hvis barnet søker det, så gir man en klem eller at de får sitte i fanget.

En annen informant forteller om en gutt som var lei av barnevernet, men som etter hvert åpnet seg opp til saksbehandleren. Han forteller at gutten ble gråtkvalt i samtalen og at han viste kjærlighet til gutten gjennom bla. fysisk nærhet: *«jeg la bare hånda mi på ryggen hans og strøyk han et par ganger ... etter hvert snudde han seg mot meg og ga meg en klem og takket meg for at jeg så han»*.

Fysisk nærhet kan ikke ses adskilt fra de ansattes beskrivelser av *verbale og emosjonelle uttrykk* de tenker hører inn under kjærlighetsbegrepet. Fysisk nærhet og emosjonelle uttrykk kommer ofte til syne i sammenheng med hverandre, selv om de ulike måtene å vise kjærlighet på også kan stå for seg selv - de er med andre ord sammenvevde i sin fremtoning. De verbale kjærlighetsuttrykkene kommer til syne gjennom at ansatte forteller barn og unge at de ser dem, at de ønsker at de skal ha det bra og at barn og unge er betydningsfulle. Det emosjonelle

handler om å vise følelser, å vise varme – herunder varme blikk, varmt kroppsspråk og å vise at du ser barn og ungdommen.

Flere av miljøterapeutene påpeker viktigheten av at barn og unge får høre at de ansatte er bryr seg om dem og er glade i dem. En informant sier: «... *selv om kanskje vi kjenner på at 'selvsagt er jeg glad i dem', så er det ikke selvfølgelig for dem at jeg er glade i de på en måte. Så jeg tror det er viktig å si det*». En annen informant forteller om en ungdom som ikke opplevde å få god nok omsorg og som hadde stukket av fra institusjonen. Informanten sier at hun tok kontakt med ungdommen på Snapchat og skrev: «*jeg ønsker at du skal komme hjem, fordi jeg har lyst å se deg og jeg har lyst å være sammen med deg*. Informanten forteller videre «*jeg avsluttet samtalen med å si 'jeg er glad i deg'. Og da sendte ungdommen tilbake 'åå, jeg er glad i deg og', med sånt grineffes. Og ungdommen kom tilbake og var veldig kontaktsøkende og omsorgssøkende*». Informantene påpeker også at «*når jeg sier det [jeg er glad i deg], så mener jeg det ... det har blitt ganske naturlig, når jeg kjenner de så godt, at jeg faktisk er glad i dem*».

Saksbehandlerne forteller at de uttrykker kjærlighet på andre måter verbalt og at det å si 'jeg er glad i deg' kan bli «*litt for direkte*». Både miljøterapeuter og saksbehandlere forteller om alternative måter å uttrykke at man bryr seg om noen på. Flere informanter sier de benytter verbale uttrykk som «*jeg bryr meg virkelig om deg*» og «*jeg ønsker at du skal ha det godt*» og som de opplever hører inn under kjærlighetsbegrepet. En saksbehandler forteller at:

... det er veldig mange andre måter å si det på. F.eks. jeg er veldig glad for at jeg har blitt kjent med deg eller jeg er veldig glad for at du åpnet deg til meg ... men det å si at man er glad i noen, i det type forholdet, det tror jeg blir litt feil.

En annen informant forteller at:

Det å si at 'jeg er glad i deg', det sitter lengre inn. Men jeg kan si at jeg bryr meg om deg, jeg vil at du skal ha det bedre ... eller nå ser jeg at du har det vanskelig, hvordan kan jeg hjelpe deg?

Halvparten av informantene, to saksbehandlere og en miljøterapeut opplever det som viktig å vise varme i kjærlighetsfulle møter med barn og unge. Å vise varme fremstår som utfordrende å forklare og handler om alt fra «*varme ord*», «*varmt blikk*», «*varmt kroppsspråk*», «*lytte varmt*» og «*mellommenneskelig personlig varme*». En informant forteller om hva det å gi varme kan være:

det er litt vanskelig å forklare. Det handler jo på en måte om kanskje noen følelser man får når man blir sett og ivaretatt. ... at man blir litt sånn varm i hjertet og varm i sjela. ... at det er noen som vil meg godt og jeg kjenner det i hjertet eller i kroppen.

En annen informant knytter det opp mot medmenneskelighet og sammenligner det med et eksempel i skolen:

enkelte opplever at læreren kommer og går, og bare har en bunke som han har jobbet med i mange år og som han snur litt sånn. Men at det er andre som er litt mer interessert i å bli kjent og gir litt mer av seg selv. ... Hvis man blir for tilbakelemt så er det ikke sikkert man får etablert de relasjonene for å få frem det [varme og medmenneskelighet] da.

I forlengelse av fysisk nærhet og å uttrykke det emosjonelle verbalt og med varme, er flere av informantene også opptatt av at det å *vise følelser* er en form for kjærlighet. Informantene forteller at følelser kan vises gjennom fysisk nærhet og verbale uttrykk, men at det også handler om noe mer. Flere ansatte opplever følelser som sentrale for å uttrykke en kjærlighetsfull holdning i møte med barn og unge, men understreket samtidig viktigheten av en balanse i det å vise følelser. Dette begrunnet barnevernsarbeiderne med at det ikke er dem eller deres egne følelser som skal være i fokus, men ungdommens situasjon og behov. En miljøterapeut forteller om en situasjon hvor en ungdom skulle flytte ut og hvor det å gråte sammen med, anses som en del av den profesjonelle kjærligheten:

Jeg har sittet der med en ungdom, hvor både jeg og ungdommen satt å hylgrein, for at det var så trist. ... hvis du spør noen andre så kanskje de ikke synes det er innafor, men jeg synes det, for hva er problemet med å vise ungdommen at 'jeg synes det er trist at du skal dra'. Vi liker hverandre og er glade i hverandre, så det er jo noe fint over det og, å vise følelser, så lenge det er gode følelser ... det er jo gode følelser for hverandre.

Informanten forteller om flere slike opplevelser og tillegger at: «*så lenge man ikke gråter fordi man er lei seg, for private ting ... man står ikke og skriker fordi en ungdom har avvist deg for eksempel*». En annen saksbehandler forteller om en situasjon med en ungdom som det opplevdes som utfordrende å nå inn til og som ble beskrevet som lei av barnevernet.

Ungdommen åpnet seg etter hvert til saksbehandleren, som forteller:

... på slutten, så ble han veldig sånn gråtkvalt i stemmen, og så begynte han å skrike ... jeg la handa mi på ryggen hans og sa at «det her går bra» ... Jeg ble helt sånn, ja, fikk ikke tårer i øynene, men ble ganske gråtkvalt selv da.

Informanten sier videre at: *«jeg følte ikke at jeg var en barnevernsansatt der og da ... jeg ønsket bare å være litt sånn medmenneske. ... jeg er fra barnevernet liksom, men jeg hører hva du sier»*. En annen saksbehandler reflekterer rundt det å være personlig og privat i kjærlighetsfulle møter og viser til behov for en balanse i følelsene. Informanten forteller:

Jeg kan godt dele fra livet mitt selv ... hvis det er noe som relaterer seg til temaet da. Men jeg går ikke inn på, at det blir sånn at fokuset blir borte fra dem. Det er ikke meg det handler om. Sånn at jeg synes det er veldig viktig at det går ant å vise at en blir rørt for eksempel, men uten at du sitter og skriker.

Flere informanter forteller at de viser ulike gode følelser, at de prøver å *«modellere hva som er sånn akkurat passe»* i relasjonen og at de holder tilbake vanskelige følelser som irritasjon og sinne. En miljøterapeut sier: *«hadde jeg hatt barn hjemme kunne jeg nok blitt forbannet og hevet stemmen min, men jeg hever ikke stemmen min på jobb, selv om jeg kan bli sint»*. En annen informant forteller at *«vi må på en måte være rolig og avbalansert»* når barn og unge har utfordrende uttrykk. Informanten sier at *«det er ikke sikkert man hadde hatt den samme tålmodigheten og evnen til å stå der uanfektet i det private liv, sant»*.

5.1.3 Utholdenhet i relasjonen

I sammenheng med kjærlighet i barnevernet prater informantene om viktigheten av utholdenhet og tålmodighet i møte med barn og ungdom. De viser til at man ikke gir opp og at man må *«stå i det»* og vise at man *«tåler deres smerteuttrykk»*, selv når ting blir vanskelig. Utholdenhet handlet blant annet om å ha styrke til å stå i situasjoner der ansatte opplevde avvisning fra ungdommen, men også å ikke gi opp barn og unge, der hvor man møter motstand.

Miljøterapeuter forteller at ungdom ofte kan bruke avvisning i møte med dem. En informant sier at:

gjennom mange år i behandlingsinstitusjon for atferd og akutt så opplevde vi en del ungdom som har sterk motstand, og ikke minst avviser. Så det å stå i avvisning, det er jo en viktig del av å være kjærlighetsfull i jobben. Det å tåle å stå der og bli avvist ... å ikke la oss vippe av pinnen av utfordrende uttrykk.

Miljøterapeutene påpeker viktigheten av å *«ikke møte avvising med avvising»* og også at det å holde ut i relasjonen ved motstand, viser ungdommen at de bryr seg. En informant sa det slik:

hvis du står i det og banker på døra kanskje femti ganger i løpet av dagen og sier 'jeg har lyst å være sammen med deg' ... og når du står i det time etter time, kanskje flere dager i strekk, og du til slutt får komme inn å sitte å spille yatzy på sengekanten eller å ta en prat, så tror jeg de har en opplevelse av at denne voksenpersonen 'faktisk bryr seg om meg, fordi hun tåler mine uttrykk og tåler å jobbe seg inn, selv om jeg avviser henne'.

En annen miljøterapeut forteller om en opplevelse med et barn hvor det hadde forekommet en utageringssituasjon og barnet stengte den ansatte ute ved å sette seg i et hjørne under trappen. Informanten forteller at hun satte seg under trappen med barnet, at barnet opplevdes utslitt og slo når hun kom nærmere. Informanten satt lenge siden av barnet og sa *«jeg er her når du er klar»*. Hun hentet vann til barnet og sa ikke nødvendigvis så mye, da barnet viste motstand. Informanten forteller: *«jeg bare var der. Det var ikke noe vits å snakke fordi det hjalp ikke, så jeg bare var der. Men han visste at jeg var der når han trengte meg»*. Informanten sier at etter en god stund så *«plutselig rekker han ut hånden og tar tak i meg, og vi blir sittende mens jeg holder rundt han»*.

Saksbehandlerne vektlegger også utholdenhet og tålmodighet i relasjonen. En informant beskriver telefonisk kontakt med en ungdom hvor det var ønskelig med ettervern, men hvor ungdommen ikke ønsket å ha noe med barnevernet å gjøre lengre. Informanten forteller at:

«hun [ungdommen] hadde ikke lyst å ha noe med oss å gjøre, men hun tok bestandig telefonen når jeg ringte. Hun sa jeg skulle slutte å kontakte henne, men så gjorde jeg jo ikke det. Selv om vi kanskje er masete og påtrengende, så fikk vi respons likevel og hun ønsket til slutt ettervern likevel».

Flere i saksbehandling opplever ungdom som er *«fed up med alt som har med barnevern å gjøre»*, men samtidig beskriver de et håp om å komme i posisjon til å hjelpe ungdommen: *«vi fortsetter jo likevel, til slutt så snur de kanskje»*.

5.2 RAMMER OG PROFESJONALITET LEGGER FØRINGER FOR KJÆRLIGHETEN

Denne kategorien viser til hvordan de ansatte kan oppleve at rammene rundt barnevernfaglig arbeid og det å opptre profesjonelt legger noen føringer for kjærlighet i barnevernet. Selv om de ansatte opplever at de allerede viser kjærlighet til barn og unge i barnevernet, men kanskje begrepsfester det på ulike måter, kommer det frem av analysen at noe ved den profesjonelle rollen og de rammene de jobber innunder gir enkelte føringer for kjærligheten. I det følgende skal jeg presentere funn knyttet opp til dette og som utspiller seg i underkategoriene *spenningsfelt mellom nærhet og avstand*, *«det er bare jobben din»*, *tid og kapasitet*, *midlertidighet*, *personlig egnethet* og *balansen mellom å bruke seg selv og å bli brukt opp*.

5.2.1 Spenningsfelt mellom nærhet og avstand

Å utøve kjærlighet handler for barnevernsarbeiderne i stor grad om å være nære, personlig og til stede, samtidig som de opplever å være avhengig av å holde en viss avstand, både for å ta vare på seg selv og den profesjonelle rollen. Denne dobbeltheten i barnevernsarbeiderrollen kom frem i intervjuene med informantene.

Flere informanter opplever at privat kjærlighet og profesjonell kjærlighet skiller seg på enkelte måter og uttrykker i forlengelsen av dette et spenningsforhold mellom nærhet og avstand. En informant sier: *«på jobb må vi jo ha en viss avstand, slik at vi holder oss profesjonelle, og samtidig som vi viser omsorg og viser at en bryr seg»*. En saksbehandler forteller om den profesjonelle kjærligheten som innebærer at: *«Du skal både være profesjonell og ivareta yrket ditt på en god måte, men også klare å etablere personlige relasjoner. Men så verner man jo litt om privatlivet sitt og, for det er jo forbigående relasjoner»*.

Informantene forteller at de gjerne deler ting fra sitt eget liv, men at det bør ha relevans for ungdommen. En miljøterapeut uttrykker det slik:

Jeg deler kanskje historier fra når jeg var liten, som gjør at jeg kan vise at det de gjør egentlig er ganske normalt, for jeg gjorde akkurat det samme når jeg var liten. Så liker de jo å høre sånne dumme ting som jeg har gjort kanskje, sånn at man normaliserer det litt. Men du snakker jo ikke om ting som er vanskelig i ditt liv, alt for personlige ting, hvis noen er syk eller du er litt lei deg for at bestefaren din er syk. Det deler jeg ikke.

Noe av det samme uttrykker en saksbehandler som reflekterer rundt det å dele og etablere en nær relasjon, samtidig som det finnes en grense for hva som blir for privat:

Vi snakker mye om at man deler og gir av seg selv i en sånn kjærlighetskontekst og vi kan jo ofte bruke oss selv i møter med barn og si at 'ja, det kjenner jeg igjen, jeg har skilte foreldre jeg også, og jeg husker at det ikke var noe godt', men hvis jeg drar den mye lengre, da har jeg krysset en grense. ... man deler litt personlige ting. At du utleverer privatlivet ditt eller utleverer de jeg har rundt meg sitt privatliv, det er jo å krysse en grense tenker jeg.

En miljøterapeut forteller at *«jeg vil jo ikke fortelle ungdommen om mine private følelser eller om private hendelser i livet. Hvis jeg forteller en historie om meg selv, så er det jo en tanke bak det»*. Flere forteller også om at *«jeg tar ikke med meg ungdommen hjem»* og at *«jeg har ikke kontakt med dem [ungdommen] når jeg ikke er på jobb»*. En annen miljøterapeut sier at:

Vi fyller jo en del av de funksjonene til de foreldrene som de ikke bor til når de er hos oss ... men for å kunne forstå ungdommen eller situasjonen så er du jo av og til avhengig av å ta to skritt tilbake og ha en annen distanse enn du kanskje har til dem du omgås hele livet.

En informant forteller at kjærlighet i barnevernet kanskje kan føre til at man blir for privat og forteller at: *«... ikke være for privat på en måte og det å ikke kjøpe ting til ungdommene med private penger eller å dele private historier, få et for sånt kompisforhold med ungdommen»*. En saksbehandler peker også på at relasjonen ikke må bli en form for kompis-forhold og forteller:

Når du får en god relasjon, så er det helt naturlig å på en måte dele mye personlig og å dele sine tanker ... så man må være veldig forsiktig med å dele sine egne problemer, eller tanker kanskje. Hvis man tenker at barnevernet har gjort noe feil eller at det er noe med saken som skurrer litt, så kan man ikke gå inn på det akkurat da, for da tenker jeg man går litt over i den kompis-rollen.

Flere av informantene forteller at det handler om å være bevisst sin rolle. En saksbehandler forteller at *«hjemme kan man gå litt mer inn på det private enn det som er greit på jobb»*. Samtidig vektlegger flere informanter viktigheten av å nettopp inngå i nære relasjoner for å kunne komme i posisjon til å hjelpe. En miljøterapeut sier: *«vi møter mange ungdommer, og de er ulike individer med forskjellige historier. Så hvis man blir for tilbakelent, så er det ikke sikkert man får etablert de relasjonene man trenger for å få frem det»*.

5.2.2 «Det er bare jobben din»

I forlengelse av at informantene er opptatt av at barn og unge skal vite at de virkelig bryr seg om dem, har flere informanter blitt møtt med uttrykket «*det er bare jobben din*» fra barn og unge. Dette handler om at barn og unge, av og til kan uttrykke at ansatte bryr seg eller hjelper dem, bare fordi det er jobben deres eller fordi de får lønn for det. Informantene sier at barn og unge kan tvile på at ansatte bryr seg om dem eller er glade i dem. Informantene uttrykker forståelse for dette, samtidig som det fremstår som viktig for dem å kommunisere at det også er noe mer. Alle tre informantene fra barnevernsinstitusjon forteller at de har opplevd dette, samt en i saksbehandling.

En informant forteller at det er viktig at ungdommene føler at de møter «*medmennesker som bryr seg*» og at mange ungdommer kan si ting som «*du er egentlig ikke glad i meg, men du gjør det bare fordi du får lønn*». Informanten forteller:

De har jo på sett og vis rett, alle har jo en jobb fordi man er avhengig av å holde lønn til livet sitt, men man må få frem at du samtidig også har valgt en jobb fordi du er interessert i å hjelpe, og synes det er en viktig jobb og at du kan gjøre en forskjell underveis.

En annen informant forteller at det kan komme til uttrykk når man skal avslutte en relasjon, hvis man ikke har tett oppfølging i en overgangsprosess til ny boplass. Informanten sier at:

det blir litt rart hvis du bare skal kutte kontakten, for da blir det litt sånn; ja, men, det var jo bare jobben din. Når du ikke skal jobbe med meg lengre, så vil du ikke ha noe med meg å gjøre.

Informantene beskriver ungdommer som har følt på at ansatte bryr seg og hjelper dem fordi det er en del av jobben og ikke fordi de genuint har lyst. De har et ønske om at barn og unge skal ha opplevelsen av at det ikke bare er en jobb. En informant sier at:

det er egentlig ikke bare det [en jobb] når du jobber med mennesker. Jeg bruker å si til dem at; ja det er jobben min, men jeg bryr meg virkelig om deg og jeg ønsker at du skal ha det godt.

5.2.3 Tid og kapasitet

I intervjuene kommer det frem at tid og kapasitet er en utfordring i relasjonsarbeid med barn og unge. Flere av informantene knytter kjærlighet til «*at du tar deg tid til å snakke med dem*

[ungdommen]» og forteller på ulike måter at det «tar tid å bygge en god relasjon». Det kommer hovedsakelig til uttrykk i saksbehandlerne fortellinger, som handler om høy arbeidsbelastning, behov for tid man kanskje ikke har og at det er mange barn og familier som trenger dem samtidig. Saksbehandlere forteller at de har hovedansvar for mellom 25-30 barn og familier samtidig. En informant sier at de ikke har like mye å gjøre med familier som blir fulgt opp av ulike tiltak, men anser likevel manglende tid og kapasitet som en utfordring for relasjonsbygging.

En saksbehandler i oppfølgingsteam forteller om en utfordring vedkommende opplever når man skal møte barn og unge med kjærlighet, og sier:

Jeg synes det er en utfordring. Fordi jeg tenker at faen, det her kunne blitt en bra greie liksom, men så kjenner jeg jo arbeidspresset vi har på jobb også, det er ikke enkelt å gjøre det hver gang heller. Vi er utrolig presset med frister og det er veldig mye som skal gjennomføres. Vi har veldig mange saker, sånn at det blir vanskelig noen ganger og. Og det, det kjenner jeg litt på.

En annen informant sier at «*jeg tror det hadde vært mye lettere og hatt fokus på det [kjærlighet] om vi har hatt mer tid*». Informanten reflekterer omkring antall familier de følger opp samtidig og hvem som får mest fokus: «*det blir jo ofte de sakene det er 'mest i' som man får mest fokus på. Jeg synes det er utfordrende, vi får jo ikke til å gi like mye fokus til alle*». Informanten forteller videre at det for så vidt også er bra at de ikke har like mye kontakt med familiene som følges opp av ulike tiltak, fordi man som saksbehandler forhåpentligvis skal være med dem i en kort periode. Informanten opplever at forutsetningene for å utøve kjærlighet i barnevernet «*handler mye om tid og kapasitet. Jo mer tid vi har, jo mer relasjonsbygging kan vi ha*».

Informanten som jobber i undersøkelsesfasen forteller at den største utfordringen med å utøve kjærlighet er «*at jeg ikke har den tiden jeg ønsker å ha, til å etablere en god relasjon og få til flere møter med dem [barn og familier] ... og vise enda mer at man faktisk bryr seg*».

Informanten sier at presset på tjenesten varierer og at det er avhengig av hvor mange bekymringer som kommer inn, men på det aktuelle tidspunktet hadde vedkommende ansvar for ca. 19 undersøkelser. Informanten sier at «*av og til trenger man mer tid som man nødvendigvis ikke har ... man skulle jo ønske at man hadde kapasitet til flere samtaler innimellom*». I en undersøkelsesperiode på tre mnd. sier informanten at de gjennomsnittlig ligger på en to-tre møter. Informanten kan oppleve at de etter en kort oppstartssamtale «*må*

liksom rett på sak». Flere av informantene forteller på ulike måter at «*du må TA deg tid, selv om du kanskje ikke har tid*» og viser til at de gjør sitt ytterste for at barn og familier skal ha det bra.

Miljøterapeutene forteller også om viktigheten av å ta seg tid og en informant sier at:

jeg prøver alltid å sette av litt tid, når vi har nye ungdommer, til å bli kjent og kunne være til stede og by litt på seg selv og sånt, for å hvert fall ha et grunnlag for å kunne snakke om vanskelige ting ... jeg tenker at mange ungdommer med god grunn er, eller i utgangspunktet kan være skeptisk til nye voksne. Så jeg tror, hvis man skal fortjene tillitten deres og de skal orke å snakke med oss, så er det nå det [å ta seg tid].

Informantene er alle opptatt av å sette barn og unge først, å prioritere å bruke tid på dem, med dem og å «*gi det lille ekstra, som kan være av stor betydning*». En saksbehandler forteller at:

man skulle jo ønske at man kunne jobbet litt mer med utfyllingsarbeid, f.eks. med både Mitt Liv Barnevern og kjærlighet og andre ting som er viktige for barnevernstjenesten i Norge, men det blir jo på en måte litt sånn bortprioritert, dessverre.

5.2.4 Midlertidighet

Informantene kommer med ulike refleksjoner om at de er en midlertidig tjeneste eller plass, hvor de inngår i nære relasjoner og kanskje skaper tette bånd som senere får et «*unaturlig brudd*». Saksbehandlere forteller om utfordringer ved kjærlighet, knyttet til bytter av saksbehandlere, mens miljøterapeuter peker hovedsakelig på når de skal avslutte en relasjon og ungdom skal flytte videre.

En miljøterapeut i akuttinstitusjon forteller at ungdom ofte flytter inn og ut, med en målsetning om at ungdommen ikke skal være der mer enn seks uker, selv om det av og til blir lengre. Informanten sier:

hele meningen er jo at vi er et midlertidig sted, hvor de skal videre, og jeg tenker at uansett når vi etablerer relasjoner så blir det jo et brudd på et eller annet, vi får jo ikke opprettholdt den relasjonen etterpå.

Informanten forteller at det kan være mange inntak hver måned, at det kan være uforutsigbart fra uke til uke og at de forsøker å gi dem en trygg tid som mulig frem til de finner de beste løsningene videre. Informanten reflekterer rundt «*kostnaden for dem [ungdommen]*», ved å

flytte inn og ut av institusjon og fosterhjem og tillegger at *«man kan forstå hvorfor dem [ungdommen] også kan være skeptisk til å skape nære, meningsfulle relasjoner»*. Informanten trekker paralleller til private relasjoner og forteller at brudd i de relasjonene ofte er *«langvarige sorgprosesser»* og *«det er klart det vil du jo ikke at de ungene her skal gå igjennom ... og vi som profesjonelle kan jo ikke gå igjennom det utallige ganger i året heller»*. Informanten forteller at ungdom som er der over tid, ofte knytter seg og *«da blir det skummelt å flytte videre, hvert fall for de som har slått seg til ro»*.

Flere av miljøterapeutene forteller om utfordringer ved å avslutte en relasjon, både for dem og for ungdommen. Samtidig sier de at ungdommen er klar over at det er en midlertidig plass og at det kan gjøre noe med hvor involvert i relasjonen både ungdommen og de ansatte blir. Miljøterapeuter i omsorgsinstitusjon, forteller om situasjoner hvor det har vært vanskelig for ungdommen å flytte videre og bryte kontakt. En informant sier: *«vi er jo familien hans på mange måter ... det er jo tungt når en relasjon blir brutt»*. De forteller at de følger opp barn og unge i en overgangsperiode etter de har flyttet, men at de på et tidspunkt må trekke seg ut da *«de skal få nye relasjoner, igjen»*. En miljøterapeut som jobber med barn forteller at *«du blir jo en viktig person i det barnets liv, kanskje den viktigste personen de har hatt da ... så skal du ikke ha kontakt med de lengre ... det er litt vanskelig og litt unaturlig»*.

En saksbehandler forteller om utfordringer knyttet til midlertidighet, spesielt med barn og unge som har vært *«under barnevernet lenge»* og hvor det kan oppleves som dem ikke er mottakelig for kjærligheten som de ansatte prøver å møte dem med. Informanten peker på at barn og unge som har vært i barnevernet lenge og som har opplevd å få skiftet saksbehandler utallige ganger, kan ha mistet tillitten til barnevernet og forteller: *«å være den nye som skal komme inn etter mange skifter av saksbehandlere av ulike grunner, det er vanskelig»*.

Informanten forteller videre at:

det er jo selvfølgelig vanskelig hvis man tar over for en saksbehandler som f.eks. er langtidssykmeldt og som de [familien] har hatt en veldig god greie med ... hvis familien eller ungdommen allerede har åpnet seg flere ganger, så er det veldig vanskelig å få dem til å åpne seg på nytt ... det er jo sårbart for deg å skal ta opp ting som er kjempevanskelig for deg gjentatte ganger, med nye personer. Det har jeg full forståelse for.

5.2.5 Personlig egnethet – verdier og holdninger

Hvordan man utøver kjærlighet i barnevernet er ikke bare knyttet til faglig kompetanse og erfaring, men er ifølge flere informanter også avhengig av hvem du er som person. Flere av informantene viser til personlig egnethet når de prater om evnen til å utøve kjærlighet i barnevernet. Informantene uttrykker at det i stor grad handler om egne verdier, holdninger og at du genuint brenner for å utgjøre en forskjell for barn og unge som har det vanskelig. En miljøterapeut forteller:

I alle fall på institusjon, så har man litt ... jeg vet ikke om jeg kan si at det har med egnethet å gjøre, men hvis du er glad i jobben din og hvis det er en jobb du brenner for, så vil du vise en form for kjærlighet uansett, uavhengig av om det står i en lov eller ikke.

Informanten sier noe om at kjærlighet kommer naturlig til uttrykk hvis du brenner for jobben du gjør. En annen miljøterapeut forteller at kjærlighet *«ligger veldig naturlig for meg»* og at det av den grunn gjør at utfordringene ved å utøve kjærlighet i barnevernet reduseres. En tredje informant forteller at hvis kjærlighet skal være en del av jobben så *«må det komme naturlig på noen måte også»*. Informanten påpeker at kjærlighet må kjennes naturlig fordi:

vi skal jo gå hjem uten å ha brukt oss opp og ... jeg vet jo at de som ofte blir utbrent er de som hele tiden må smile og være takknemlige, og som ikke får så mye av det samme tilbake ...

En informant argumenterer for at begrepet kjærlighet må løftes frem i lyset og opplever at barn og unge fortjener å føle at ansatte genuint bryr seg om dem. Samtidig sier informanten, som flere andre, at *«men, vi som jobber i barnevernet er forskjellig på hvordan vi utøver omsorg og hvordan vi evner å vise de [barn og unge] kjærlighet»*. To saksbehandlere sier også noe om at det personlige påvirker hvordan man definerer begrepet kjærlighet, samt hvordan man viser det: *«... det er veldig avhengig av hvem du er som person og hvilke verdier du har, både som privatperson og fagperson»*. En annen forteller:

Det er veldig avhengig av hvordan du er som person. Om du er veldig var på det med mennesker og tegn de gir, uttrykk de gir, kroppsspråket og alt det der. Så jeg tenker det er veldig viktig å ha evnen til å tilpasse seg.

En saksbehandler forteller at de ansatte ønsker å skape en trygghet og at det skal kjennes trygt for barn og unge å prate med dem. Saksbehandleren sier at *«vi jobber med dette fordi vi har*

en oppriktig, har et sånt omsorgsgen i oss, som gjør at det her er viktig for oss». En informant forteller at kjærlighet «er en sånn grunnpilar man bør ha for å gå inn i det yrket her, men det er også veldig mange som ikke har det». En annen forteller at det er vanskelig å få til kjærlighet som en grunnmur i barnevernet, fordi «det er jo så mange ulike individer som jobber i barnevernet og det er jo ikke alle som er, eller som føler kjærlighet eller tenker på det på den måten heller».

Informantene vurderer at det å være medmenneskelig er en viktig verdi i møte med barn og unge. De tenker at det også handler om «å se menneskene som helhetlig og forbi problemene». Dette kommer hovedsakelig frem i intervjuene med miljøterapeutene, hvor de ser det som betydningsfullt «å se bak atferden» barn og unge kan vise, og at det er en form for kjærlighet. Deres syn og holdninger til barn og unge som strever, er at det ligger sterke og vonde erfaringer til grunn for deres «smerteuttrykk». En miljøterapeut forteller at «barn er ikke vanskelige, men kan ha vondt i følelsene sine». Dette knytter informanten både til en holdning, men også til en forståelsesmåte de har bygd opp gjennom å arbeide med traumebevisst omsorg (TBO).

En miljøterapeut forteller at kjærlighet bør komme naturlig, at det bør «være rom for å være seg selv» i relasjonen og at å utøve kjærlighet «ikke må tømme deg for krefter». I forlengelsen av dette forteller informanten om viktigheten av å ha en evne til å se når man er i ferd med å møte veggen og at man ikke må glemme å ta vare på seg selv, for å kunne ta vare på andre.

5.2.6 Balansen mellom å bruke seg selv og å bli brukt opp

Flere informanter forteller om viktigheten av å ivareta seg selv i nære og meningsfulle relasjoner med barn og unge. Barnevernsarbeidere beskriver utfordrende situasjoner som de står i over tid og at det å gi mye av seg selv i en relasjon har sin pris, fordi andres liv og smerteuttrykk på mange måter kan ramme en selv.

Dette kommer i størst grad til uttrykk gjennom fortellinger fra miljøterapeutene, men saksbehandlere peker også på en risiko ved «å ta det med seg hjem». En saksbehandler opplever at en relasjon hvor kjærlighet er sentralt kan være utfordrende og sier at:

man får jo sympati og medlidenhet, og du kan jo ta det med deg hjem og tenke litt på det når du vet at noen ikke har det helt bra. Man kjenner jo at man vil trøste dem og passe på at de har det bra.

Miljøterapeuter forteller om utfordringene og at det gjør noe med dem når de inngår i nære relasjoner til barn og unge, som stadig avviser dem eller som har store smerteuttrykk. En miljøterapeut forteller:

Klart det gjør noe med meg, det ville vært løgn å si noe annet. Det er kjempeutfordrende å stå i avvisning over tid, eksempelvis er jeg hovedkontakt til en ungdom som har avvist meg i lange perioder, og man føler jo at man ikke mestrer jobben sin. ... Men det er viktig å puste med magen, også må jeg være lik til ungdommen hver gang likevel og stå i avvisningen.

Informanten forteller at det kan være «*vanskelig og tungt*», men at det er viktig å ikke avvise tilbake og at det ligger kjærlighet i det. En annen miljøterapeut forteller om viktigheten av å ha jevnlig veiledning og debriefe og har selv opplevd det som omtales som «*omsorgstretthet*». Informanten forteller med henblikk til når vedkommende jobbet i atferdsinstitusjon:

Jeg har stått i veldig mange situasjoner over tid, som også har vært farlig, voldelig, med trusler osv., så jeg hadde opplevd noen voldssituasjoner og noen trusselsituasjoner på jobb, som gjorde at jeg kastet inn håndkleet en stund.

Informanten peker på at de på dagens arbeidsplass bruker en form for systemisk overlapp og sier at «*man får en annen mulighet til å legge av seg ting som man har møtt og stått i, eller frustrerer seg over*». Informanten sier også at det av og til er behov for å snakke med noen eksterne, som ikke er en del av arbeidsplassen på samme måte. En annen miljøterapeut sier at det kan bli utfordrende dersom du får barn og unge for tett på. Informanten forteller at det kan være utfordrende: «*hvis du ikke klarer å koble av når du kommer hjem. Jeg opplever jo det, at jeg drømmer om de jeg jobber med, og da har det kanskje blitt litt masse. Så det er jo kanskje[utfordrende] hvis du blir alt for involvert*». Informanten sier og at «*du må klare å finne en måte å koble av på ... du kan jo bli veldig påvirket ... og du blir jo utslitt til slutt*».

Informanter forteller at det ikke alltid er like lett å møte barn og unge med kjærlighet, samtidig som de skal ivareta seg selv. En informant sier:

når du bruker veldig mye av fritiden din til å fundere på jobb og utfordringer der osv. og drømmer ... det går liksom utover ditt eget hverdagsliv, så klart, da må man være litt sånn våken på den berømte veggen som driver og roper.

En saksbehandler opplever det også som viktig å ivareta seg selv i relasjonen og vektlegger debriefe, for å kunne snakke ut om tøffe hendelser man står i på jobb. Informanten har et annet blikk på det å ta med seg jobben hjem og forteller:

Jeg husker at jeg hørte når man begynner å jobbe i barnevernet ... at med tid så lærer du deg å glemme eller legge det fra deg når du kommer hjem. Og det er kanskje rett det, at det har noe mer erfaring å gjøre, men jeg tenker samtidig at folk som jobber med barn og unge ikke kan legge det fra seg heller. Jeg tenker at det bør være normalt å ta med seg noe vanskelig som har skjedd på jobben hjem, og tenke på det hjemme også. Og det tenker jeg på mange måter er en form for kjærlighet, at man går og tenker på dem og ønsker dem det beste på en måte.

Informanten legger til «... jeg tenker det er sunt, jeg hadde ikke ønsket det på noen annen måte» og forteller at arbeidsplassen er god på debriefe og jobber mye med å 'snakke ut' etter en utfordrende situasjon på jobb.

Selv om informantene opplever at det er krevende å gi av seg selv, møter motstand og opplever å stå i utfordrende relasjoner, føler de at de gjør en «viktig og meningsfull jobb» og at de har tatt denne jobben nettopp fordi de bryr seg, ønsker å hjelpe og å «kunne gjøre en forskjell for noen».

5.3 REALISERING AV KJÆRLIGHET – FRA LOV TIL PRAKSIS

Informantene forteller noe om hvordan lovfestingen har påvirket de i praksis og hva som må til for at kjærligheten skal realiseres på bakkenivå. Kategorien har i stor grad sprunget ut fra forskningsspørsmålet om hvordan den lovfestede kjærligheten har påvirket barnevernsarbeiderne i praksis. Det som kommer til syne gjennom analysen er underkategoriene *betydningen av lovendringen* og behovet for en *felles forståelse*.

Informantene peker på hvilken påvirkning lovendringen har hatt og at økt fokus og en felles forståelse kan bistå i realiseringen av kjærlighet i praksis.

5.3.1 Betydningen av lovendringen

Ingen av informantene vurderer at det er noen endrede krav eller økte forventinger til dem etter at begrepet kjærlighet ble tatt inn i loven. De fleste er positive til at begrepet er tatt inn i loven og er enige i at barn og unge trenger kjærlighet. En informant forteller at:

De [barna] fortjener det begrepet i loven. Jeg synes de fortjener å føle at vi genuint bryr oss om dem, eller føler at vi er glade i dem ... men vi som jobber i barnevernet er forskjellig på hvordan vi evner å vise dem kjærlighet.

En annen informant vektlegger barnets stemme og viktigheten av å lytte til barn og unge når de forteller hva de trenger. Informanten sier: *«når noen tørr å stå frem, er det minste vi kan gjøre å høre på dem».*

Samtidig forteller barnevernsarbeiderne at innføringen av kjærlighet i loven ikke har påvirket dem i praksis, at de opplever at de er gode på å møte barn og unge fra før og at de ikke kan gjøre så mye annerledes. Informantene forteller *«jeg har ikke merket noen endringer etter det kom inn i loven»* og *«jeg opplever ikke nødvendigvis et større krav til oss etter kjærlighetsbegrepet ble tatt inn i loven».* En saksbehandler sier at *«jeg forholder meg ikke så mye til at det er i lovverket, for det er jo så relativt og forskjellig for alle».* Både miljøterapeuter og saksbehandlere forteller at *«jeg føler vi er ganske gode på det [å vise kjærlighet] fra før»* og *«jeg opplever ikke at vi kan gjøre noe annerledes».*

En saksbehandler vektlegger at kjærlighet bør være en *«grunnpilar man bør ha for å gå inn i yrket»* og peker på det samme som den første informanten; at ansatte i barnevernet er forskjellige. Informanten forteller *«nå høres det veldig klisje ut, at jeg skal gi de rette svarene her, men jeg kjenner meg selv og vet hvilken person jeg er, og tenker ikke at jeg må ha en lov for å vise mer kjærlighet».*

En saksbehandler forteller at det ikke har hatt innvirkning på praksis, samtidig opplever vedkommende en endring knyttet til kjærlighetsbegrepet. Dette handler ikke om innføringen av begrepet i loven, men implementeringen av Mitt Liv Barnevern (MLB). Informanten forteller at de ansatte på arbeidsplassen har diskutert hvordan de kan jobbe med å utøve kjærlighet og gikk igjennom alle verdiene til barnevernsproffene. Informanten forteller om et endret syn på hva kjærlighet kan være, knyttet opp mot en barnevernsfaglig kontekst;

Først tenkte jeg jo at det var litt sånn merkelig. For de fleste, når de hører ordet kjærlighet, så tenker de litt mer romantikk. Så det var jo kanskje en av grunnene til at vi satte oss ned og fordypet oss litt i de her verdiene. Hva legger vi i kjærlighet? Hva legger forandringsfabrikken i kjærlighet? Og da ser vi jo at det handler jo vel så mye om det her kroppsspråket, ordene vi bruker, stemmen, blikk og sånt. Ja omsorg, omsorg er jo også en type kjærlighet.

Informanten forteller om endrede arbeidsmåter, men som de har måttet gå tilbake på grunnet lovverk. *«Vi la om rutinene våre hvor vi startet nesten alle undersøkelser med å snakke med barn først. Det måtte vi gå tilbake på, for vi fikk beskjed fra direktoratet at vi ikke fikk lov».* Informanten peker på at dette grunner i at samarbeidet med foreldre stilles ganske sterkt. Informanten knytter også kjærlighet opp mot medvirkning og forteller om endrede måter å dokumentere og skrive brev på: *«... i referater, rapporter, vedtak o.l. så skriver vi alltid til barnet, vi skriver i du-form».* Her peker informanten på at de tidligere skrev *«mor fortalte at barnet ...»*, men nå skriver *«du fortalte at ...»* eller *«mamma opplever deg som en fin gutt».* I tillegg prøver de å opprette et *«ekspertpanel»* for å få tilbakemeldinger om hva barn, unge og foreldre opplever som et trygt barnevern.

Hos de aller fleste informantene har ikke kjærlighet vært et tema på arbeidsplassen. Informanten som fortalte at de hadde pratet om det i personalgruppa sier at det er blitt *«tydeligere hvordan vi skal jobbe med det [kjærlighet] og vi tok noen ekstra runder på kontoret etter at det kom inn i loven, det er jo klart».*

Selv om de fleste vurderer kjærlighetens inntreden i loven som positivt, trekker informantene også frem noen utfordringer ved det. En miljøterapeut sier: *«det er vanskelig når det på en måte er lovpålagt, altså at det kanskje kan føles litt falskt».* Informanten vurderer innføringen i loven som vanskelig og stiller spørsmåltegn til hvordan lovendringen skal kunne påvirke jobben i praksis. Informanten forteller at: *«det er jo vanskelig hvis du i utgangspunktet ikke klarer å vise kjærlighet på jobb da, også skal du vise kjærlighet fordi det står i loven. Da kan det jo kanskje bli en falsk form for kjærlighet».* Informanten sier og at *«nå står det i loven, da kan man jo bli litt sånn; ok, ja, men du viser kjærlighet til meg fordi det står i loven».* En saksbehandler peker på utfordringen ved å lovfeste noe som oppleves som subjektivt og sier: *«... de kan jo oppleve det [kjærlighet] annerledes, enn hvordan jeg prøver å vise det».* Informanten sier at begrepet kan fremstå relativt og at det er utfordringer ved lovfesting når det ikke er målbart.

En miljøterapeut forteller at begrepet kjærlighet kan være *«et stort og vanskelig ord å få ned til noe konkret og anvendelig».* Informanten savner en type felles forståelse og peker på at om begrepet skal være nyttig så må det konkretiseres på noen måte:

Det er jo kanskje viktig at hvis det skal være et nyttig ord i formålsparagrafen, så må det kanskje konkretiseres, men det går ikke ant å gi noe oppskrift på hva det vil være,

så det er utfordrende. ... Hvis det bare står der [i loven], uten at man har noe bevisst forhold til hva man mener med det, så er det jo bare et fint ord i formålsparagrafen.

Flere av informantene forteller også at begrepet kjærighet kanskje ikke blir benyttet så mye i det daglige i barnevernstjenesten. Fem av informantene forteller at kjærighet i barnevernet ikke har vært et tema som er blitt direkte belyst på arbeidsplassen. Mange finner det mer vanlig å benytte begrepet omsorg og informantene sier også noe om at det ikke nødvendigvis er begrepet kjærighet, men innholdet som er viktig. En saksbehandler sier at:

Jeg tenker jo at man veldig lett kunne ha valgt et annet begrep ... man kunne ha erstattet det med varme, i beskrivelsene fra proffene det står jo nesten mer varme enn kjærighet ... det kunne også stått omsorg i stedet for kjærighet ... Jeg tror ikke det hadde spilt noen rolle, som jeg kjenner tjenesten vår og måten vi jobber på hvert fall.

5.3.2 Felles forståelse

I forlengelse av diskusjonen om kjærighetens inntreden i loven, uttrykker de aller fleste informantene behov for en felles forståelse for kjærighet i barnevernsarbeid. De vektlegger viktigheten av å jobbe aktivt med å forstå innholdet i begrepet, samt hvordan de skal møte barn og unge med kjærighet i sin unike kontekst i barnevernet. En saksbehandler reflekterer rundt kjærighet som en grunnmur i barnevernet og forteller:

... Det tror jeg har litt å gjøre med en sånn felles forståelse ... det bør være noe man jevnlig tar opp på f.eks. teammøter eller avdelingsmøter, at det er noe man har fokus på. Det tenker jeg gir en bedre forståelse, som igjen vil resultere i en god grunnmur.

Samme informant tenker at det *«bør være mye mer fokus på det [kjærighet]»* og reflekterer rundt om det bør være et kompetansemål i et såkalt årshjul. Informanten sier at:

Jeg tror vi opererer på veldig mange ulike måter, både innad i en ansattgruppe og på tvers av barnevernstjenestene. Det er lett å si at X-kommune egentlig er én barnevernstjeneste, men slik er det ikke. Vi gjør ting svært ulikt og det tror jeg på mange måter kan være uheldig.

En miljøterapeut opplever det som utfordrende å få til at kjærighet skal være en felles grunnmur i barnevernet. Dette bunner i at det er *«så mange forskjellige personer som arbeider i barnevernet og man legger så mye ulikt i begrepet kjærighet»*. Informanten tillegger at *«man må jo kunne sette ord på hva det er og det er veldig vanskelig, for jeg klarer ikke å*

svare deg konkret på hva kjærlighet i barnevernet er». Flere av informantene opplever at de allerede møter barn og unge med kjærlighet, men bruker mange andre begrep for å beskrive dette, som vist til tidligere. En miljøterapeut tenker at det handler om å bli mer bevisst, og sier «kanskje man kan gjøre det [vise kjærlighet] tydeligere enn man har gjort tidligere». En annen informant forteller at «jeg tror man skal jobbe mer med begrepet, og litt hva det betyr, også tror jeg man må sørge for å få rom for å være seg selv og vise kjærligheten, ikke sånn at det tømmer deg for krefter».

Saksbehandleren som hadde arbeidet med verdiene til barnevernsproffene gjennom MLB sier at: *«jeg føler vi var gode på å møte ungene før også, men at du kanskje ble enda mer bevisst på hvordan vi kan fremstå [etter en felles gjennomgang av verdiene]. Informanten erkjenner samtidig at det fremdeles er utfordringer knyttet til å utøve kjærlighet i barnevernet og sier: «vi synes jo det er vanskelig, fordi ungene er jo så forskjellige og vi kjenner dem ikke når vi kommer inn».*

6 DISKUSJON

Utgangspunktet for diskusjonen er studiens problemstilling, hvor jeg ønsker å se nærmere på hvordan barnevernsarbeidere vurderer begrepet kjærlighet og hvordan de utøver det i praksis. For å besvare problemstillingen vil jeg i dette kapittelet ta utgangspunkt i mine funn og diskutere disse opp mot tidligere forskning, samt knytte inn de teoretiske perspektivene jeg har presentert. Diskusjonen presenteres delvis, hvor jeg i første kapittel drøfter hva kjærlighet kan være i en profesjonell kontekst, gjennom fire relevante underkapittel. I kap. 6.2 ses kjærlighetens utøvelse i lys av profesjonalitet og rammer i barnevernet og diskuteres i seks underkapitler. Avslutningsvis diskuterer jeg i tre underkapitler, hvorvidt lovendringen har bidratt til forankring av kjærlighet i praksis i kap. 6.3.

6.1 HVA KAN KJÆRLIGHET VÆRE I EN PROFESJONELL KONTEKST?

Kjærlighet har mange flere egenskaper, sider og perspektiver enn det som er redegjort for i denne oppgaven. Om jeg har kommet noe nærmere hva kjærlighet kan være i en profesjonell kontekst gjenstår å se. Mine funn tyder på at det er utfordrende å si hva kjærlighet er, nettopp fordi det er så ulikt fra person til person - kjærlighet er subjektivt, relativt og er ofte ansett som personlig.

I en barnevernfaglig kontekst handler det om kjærlighet i relasjonen mellom profesjonelle og barn/ungdom. Det er ikke den romantiske kjærligheten eller kjærligheten mellom partnere som danner utgangspunktet for å forstå kjærlighet i denne konteksten. Det er mer nærliggende å anse foreldre-barn-relasjonen som referanserammen for kjærligheten i relasjonen, men det kan kanskje også tenkes å være kjærlighet i et venneforhold. Det er i alle fall ingen form for romantikk som finnes som utgangspunkt i relasjonen. Ingen av disse formene for kjærlighet kan anses å være direkte overførbare til kjærligheten i en barnevernkontekst, men foreldre-barn-relasjonen vil nok i mange tilfeller være referanserammen når man prater om kjærlighet i barnevernet. Det er noe av det som Neumann (2012) stiller seg kritisk til ved kjærlighetsbegrepet, at den familielignende kjærligheten ikke kan være modell for omsorgsarbeidet i barnevernet og at kjærlighetsbegrepet i foreldre-barn-relasjonen ikke «sømløst» kan overføres til en barnevernfaglig kontekst. I forlengelsen av dette formidler barnevernsproffene at ansatte må huske å behandle dem som de ville gjort med egne barn. Det kan tolkes som at også de legger foreldre-barn-relasjonen til grunn i sin tenkning om begrepet kjærlighet. En informant assosierer kjærlighet med en form for «søsteromsorg», noe som tyder på at det kan ligge en familiær referanseramme til grunn for kjærligheten som utøves. Noe av det som kan tenkes å være problematisk med dette, er at det er snakk om en helt annen relasjon. Relasjonen i barnevernet vil finnes innenfor helt andre rammer og betingelser og ha andre handlingsrom, enn det man har i en privat og mer «familiær» relasjon i sitt privatliv. Det informantene trekker frem som vesentlig forskjellig er blant annet profesjonalitetens rolle, midlertidigheten i relasjonen og den følelsesmessige involveringen, sammen med det som presenteres i kapittel 5.2. Dette diskuteres nærmere i kap. 6.2.

6.1.1 Kjærlighetsforståelsen

Uavhengig av rammene og føringene for kjærlighet i en profesjonell kontekst, peker empirien på noen kjennetegn eller prinsipper som ligger til grunn for kjærligheten. Disse er presentert som *ekthet, fysisk nærhet og emosjonelle uttrykk* og *utholdenhet i relasjonen*. De kan forstås å utgjøre noen av de felles prinsippene for kjærlighet, men som gjerne uttrykkes på ulike måter i det private og på jobb. Ekthet og det å vise at man bryr seg på ordentlig, vil jo kanskje stride imot fortolkningen om forståelsen av kjærlighet som rene kjærlighetshandlinger. Ekthet sier jo nettopp noe om at de ansatte involverer seg følelsesmessig i barnas liv, bryr seg om dem og kjenner det i «sitt indre». Det handler for informantene om å bry seg, å ønske den andre vel og evne å formidle dette til barn og unge. Det å bry seg på ekte, kan på så måte ses i sammenheng med filosofen Aquinas kjennetegn ved kjærligheten, «å ville noe godt for en

annen» (Aamodt, 2014, s.71). Det må snarere ses som en bestanddel av kjærligheten, enn en definisjon, da det blir alt for snevert i kjærlighetens forstand. Informantene opplever at det å bry seg, på ekte, er en stor del av kjærligheten i en barnevernfaglig kontekst. På den andre siden sier informantene og at følelsene for egne barn er sterkere. Funnene peker på at kjærlighet til barn i privat sammenheng, innebærer en form for større emosjonelt engasjement. Likevel anser informantene det som at det ikke behøver å være noe negativt med dette.

I likhet med mine funn finner også Thrana (2013) at kjærlighet i en profesjonell praksis innebærer det å være ekte, samt medmenneskelig. Som empirien min peker på, oppstår det en nær relasjon mellom de ansatte og barna, hvor det utvikles et bånd der barnevernsarbeiderne virkelig opplever å bry seg om barn og unge i stor grad. Dette finner vi særskilt hos miljøterapeutene, hvor det kanskje i større grad blir mer likt en familiær kontekst, enn det blir for saksbehandlere. Samtidig viser mine funn til at man i en institusjon bygger opp relasjonen over lengre tid og mer kontinuerlig enn man evner å gjøre i en saksbehandlerposisjon. En informant uttrykker at ungdom rapporterer å få god hjelp, dersom de føler at ansatte har brydd seg ordentlig. Dette peker også Thrana (2013) på ved ektheten, at ungdom merker om de ansatte later som de bryr seg. På bakgrunn av hvordan de ansatte er posisjonert ovenfor barn og unge, vil også måten kjærligheten formidles på, sprike noe mellom disse stillingskategoriene. For mange miljøterapeuter vil det oppleves unaturlig å stå i et så tett og utfordrende arbeid med ungdom uten å faktisk bry seg, være glade i dem og jobben sin. I likhet med det Thrana (2013) finner, så handler det for informantene om å være et medmenneske og å evne å vise at man bryr seg. Jeg undres likevel over om følelsen av å bry seg er det samme som en kjærlighetsfølelse, eller om det å bry seg, snarer kan forstås som en omsorgsetisk følelse? Der hvor ekthet kan forstås å være den ikke-observerbare delen av kjærligheten, kommer *fysisk nærhet og emosjonelle uttrykk* inn som noe konkret og observerbart, i likhet med *utholdenheten i relasjonen*, som kan oppleves å være noe midt imellom.

Betydningen av å vise at man bryr seg, gjennom nærhet, verbale ord og uttrykk, samt følelser var noe de ansatte snakket mye om. Både klemming og annen form for fysisk nærhet blir sett på som en bekreftelse av barn og unge som person. Det å vise følelser, blir både ansett som en del av kjærlighet hos mine informanter og Thranas (2013). Følelser ble ansett som en sentral del for å uttrykke kjærlighetsfulle holdninger i praksis. Følelser kan både vises gjennom fysisk nærhet, verbale uttrykk de ansatte formidler og gjennom blick, kroppsspråk og å gråte sammen med barn og unge. Det handler om at barnevernsarbeiderne viser

medfølelse, tristhet eller glede, og at barn og unge får en form for emosjonell bekreftelse av det de opplever som utfordrende i sin livssituasjon. Det som er interessant er denne modelleringen eller balansen i å vise følelser de ansatte beskriver. Kjærlighet i en profesjonell kontekst, blir noe annet enn i en privat relasjon, nettopp fordi det innebærer en form for modellering av følelsene. Funnene peker også på at barnevernsansatte i større grad viser «gode følelser» ovenfor barna, men undertrykker følelser som sinne og frustrasjon.

Følelser som ofte kom til uttrykk var at man var lei seg, trist eller fortvilet på vegne av barn og unge. Det handlet i stor grad om at informantene viste at de var lei seg for at ungdommen skulle flytte fra institusjonen og at man viser at man føler med barn og unge i de utfordrende situasjonene de befinner seg i. Det å gråte sammen med, blir ansett som å vise gode følelser ovenfor hverandre og at man blir «gråtkvalt» anses av en informant som å vise at man er et medmenneske. Samtidig understrekes behovet for en balanse i følelsene, hvor informantene begrunner dette med at det er barna og ungdommen som er i fokus, med deres situasjon og behov og ikke dem selv. Dette handler om at følelsene de har og det de deler skal være relevant for ungdommen og at man ikke sitter og gråter på jobb fordi man er lei seg for noe i privatlivet. Dette skiller uttrykket av følelser i privatlivet og i barnevernet, med bakgrunn i at man er på jobb i et hjelpeyrke og skal være en hjelper og ikke den som trenger hjelp. Det handler om å se den andre som en «rettmessig» andre, hvor det er den andre som står i fokus og ikke en selv. Å vise følelser med en balanse viser også Thrana (2013) til, hvor hun trekker inn at det for ungdommen gjorde et sterkt inntrykk at de ansatte hadde tatt til tårene sammen med ungdommen og foreldrene. Følelser og balanse, ble også i hennes studie ansett som viktig av de ansatte for å vise kjærlighet i en profesjonell relasjon. I tillegg til dette peker mine informanter på at de i profesjonell sammenheng holder tilbake følelser som irritasjon og sinne. De forteller at de på jobb må være rolig og avbalansert, men at de hjemme kan vise irritasjon og heve stemmen sin, og peker på at man ikke har den samme evnen til å stå i situasjonen «*uanfektet*» i det private. Det kan vise til at det i enkelte tilfeller forekommer en form for undertrykking av egentlig opplevde følelser og viser til et skille, hvor man kanskje er mer «ekte» og «ufiltrert» hjemme, enn man er på jobb.

Informantene formidler at utholdenhet i relasjonen også anes som en del av kjærlighet. Det handler om å stå i utfordrende situasjoner, ikke gi opp, å se bak atferden til ungdommen og tåle deres smerteuttrykk og samtidig gjøre det med en godhet. Disse konkrete og mer observerbare delene av kjærlighet er å finne igjen i Honneths (2008) teori om kjærlighet som anerkjennelse. Det intersubjektive forholdet mellom foreldre og barn er viktig for å forstå

sammenhengen mellom kjærlighet og anerkjennelse. Som vist til tidligere er det løsrivningen fra den symbiotiske enheten som medfører anerkjennelse av den andre. Store deler av denne prosessen består av utholdenhet i relasjonen fra foreldrenes side. Utholdenhet var også en av de tydeligste kjennetegn informantene pekte på når de reflekterte rundt hva kjærlighet i barnevernet var. Miljøterapeutene prater i stor grad om å tåle «*deres smerteuttrykk*» og å «*stå i avvísningen*», mens saksbehandlere i større grad forteller om å fortsette å prøve å få etablert relasjoner med ungdommen, selv om de kanskje ikke ønsker hjelp eller er «*fed up*», slik at de til slutt kanskje snur og tar imot hjelp. Særsilt i institusjonssammenheng ser det ut til at det kan trekkes paralleller fra det intersubjektive forholdet mellom foreldre og barn, til utholdende relasjoner mellom ansatte og ungdommen. Barn kan ofte yte motstand når foreldre prøver å lære det å bli selvstendig, på samme side som miljøterapeutene beskriver at ungdom kan vise utfordrende smerteuttrykk eller avvís dem. Det å holde ut eller «*stå i*» denne prosessen, samtidig som man bekrefter barnet eller ungdommen som unik og vise at man bryr seg, kan anses som den store prøvelsen. Honneth (2008) viser til at det er denne løsrivelsesprosessen, hvor den voksnes frustrasjonstoleranse blir prøvesatt, at kampen om kjærlighet kan finne sted. Informantene beskriver at de holder ut når ungdommen viser smerteuttrykk og at «*han visste at jeg var der når han trengte meg*» som kan henspille til denne utholdenheten og at kampen om anerkjennelse finner sted. Samtidig gjennom fysisk nærhet og de verbale uttrykkene de ansatte formidler, bekrefter de barnet eller ungdommen som en unik person, som blir sett og anerkjent for den man er og som man ikke gir opp, selv om de har store smerteuttrykk. Gjennom å sette miljøterapeutene på prøve, kan ungdommen erfare at de ansatte ikke drar eller gir opp på dem, men er der for dem, også når de har det vondt.

Kjærlighet som anerkjennelse, i en løsrivelsesprosess, opplever jeg i større grad å sammenfalle med kjærlighet i en institusjonell kontekst, enn i saksbehandling. Det er riktignok slik at funnene peker på at utholdenhet også er til stede i saksbehandlerens relasjon til barn og unge, men i hvor stor grad man finner igjen denne symbiotiske løsrivelsesprosessen er jeg usikker på. Dette på bakgrunn av at saksbehandlere ikke har den samme kontinuerlige og stabile relasjonen med barn og unge, og ikke blir ansett som noen form for primær omsorgsytter i lik grad. Det er i mange tilfeller kanskje ikke dem som inngår i de nærmeste relasjonene til barn og unge, slik som det kan være i en institusjonell kontekst. Honneths (2008) teori bygger på en foreldre-barn-tilknytningsrelasjon, og må derfor problematiseres i lys av konteksten kjærligheten befinner seg i. Det at man ikke nødvendigvis

etablerer den samme nære relasjonen til barn og unge i institusjon og i saksbehandling kan synliggjøres gjennom måten man viser kjærligheten på, gjennom fysisk nærhet og de verbale uttrykkene. De største forskjellene her finner en kanskje i uttrykket «*jeg er glad i deg*» som faller mer naturlig for miljøterapeutene, enn de som jobber i saksbehandling. Saksbehandlere beskriver at de uttrykker dette på alternative måter og at: jeg er glad i deg, sitter lengre inn og kan oppleves «*litt for direkte*». Dette må ses i sammenheng med grad av involvering i den andres liv, hvor man som miljøterapeut er mye mer deltakende i hverdagslivet til den enkelte ungdom enn en saksbehandler blir. Selv om det uttrykkes på ulike måter, formidles det av alle informantene at de bryr seg om barna og ungdommene.

6.1.2 Kjærlighetshandlinger

Fromm (2003) viser til enkelte grunnelementer som ligger i kjærlighetsbegrepet; omsorg, ansvar, respekt og forståelse. Elementene er å finne igjen i de ansattes beskrivelser av kjærlighet, spesielt begrepet omsorg. Omsorg var for mange informanter overlappende med kjærlighet og ble ofte brukt om hverandre. Noen opplevde omsorg som en bestanddel av kjærligheten, slik jeg tolker Fromm, og en informant viser til at kjærlighet utvider omsorgsbegrepet ved at det tilføyer det å bry seg, i tillegg til å ta vare på noen. Dette kan ses i lys av det Barnevernsproffene formidler, om at kjærlighet er noe mer enn omsorg og at de har opplevd at omsorg kan gis kaldt. Omsorg og kjærlighet blir i intervjuene ofte brukt om hverandre, og anses som vanskelig å skille. Det en informant peker på er at kjærlighet tilføyer det å bry seg, noe som også barnevernsproffene legger i kjærlighet. Barnevernsarbeidere peker på at de har et stort ansvar, både gjennom å direkte uttrykke det når de sier de har hovedansvar for barn og familier, men også gjennom at de har et brennende ønske om at barn og unge skal ha det bra, at de ønsker at de hadde mer tid og kapasitet for å kunne gi enda mer av seg selv i relasjonen. Det fremstår som at de i stor grad føler seg ansvarlig for å hjelpe barn og unge i barnevernet og ansvarlig for at de skal ha det bra. Begrepet respekt blir både nevnt direkte og gjennom informantenes fortellinger om å «*se bak atferden*» hos barn og unge, som i stor grad handler om anerkjennelse av den andre. Både ansvar og respekt er å finne igjen i det yrkesetiske grunnlagsdokumentet, som verdier som forplikter. Informantene vektlegger at barn må bli sett og hørt, og at det er viktig å se personen for den en er, forbi problemene. Det er også å finne i Honneths (2008) teori om anerkjennelse, som bygger på at anerkjennelse handler om å se den andre som en unik person. Barnevernsarbeiderne er opptatt av å vise forståelse, gjennom å vise at de ser når barn og unge har det godt, når de har det vondt og gjennom å være til stede og nære når barn og unge opplever utfordrende smerteuttrykk. På så

måte kan man se Fromms (2003) grunnelementer for kjærlighetsbegrepet som å være til stede, som noe som blir gitt til andre, gjennom kjærlighetsfulle handlinger. Men samtidig opplever jeg det som å bli for generelt. Funnene viser til at det handler om noe mer enn bare handlinger, når de viser til det å bry seg på ekte.

I likhet med det Fromm's perspektiv på kjærlighet bidrar med, opplever jeg ut ifra min empiri at informantene beskriver kjærlighet som noe mer enn nestekjærlighet.

Nestekjærlighetsbegrepet sier noe om den pliktetiske siden av kjærlighet og beskriver handlingsaspektet ved kjærlighet. Den er relevant da innholdet i Caritas-begrepet viser til sider av kjærlighet som noe uselvvisk, noe du gir til den andre uten å forvente noe tilbake. Dette i likhet med den barmhjertige samaritan. Kjærlighet i barnevernet forstås på mange måter som noe uselvvisk. Informantene forteller at de ønsker å møte barn og unge med kjærlighet, fordi de fortjener det og trenger det, ikke fordi de nødvendigvis skal få noe ut av det. På den ene siden får man lønn tilbake for det arbeidet man gjør, samtidig blir man jo ikke direkte lønnet for å utøve kjærlighet, da kjærlighet hverken anses som en rett eller stilles som et krav til barnevernsarbeideren. På den andre siden kan en reise spørsmål ved om motivasjonen for å yte kjærlighet kan handle om å få bekreftet seg selv som en «god» hjelper. Dette kan være tilfellet, dersom man tolker kjærlighet som umulig uten å begjære noe tilbake, som Hanna Arendt viser til (Arendt, Scott & Stark, 1996). I min studie har ikke motivasjonen for å vise kjærlighet blitt direkte belyst, men min generelle oppfatning av empirien er at det ikke ligger en forventning om å få noe igjen for å utøve kjærlighet. Det fremstår i større grad som at det er et indre ønske for informantene å bidra til at barn og unge skal ha det godt. Likevel kan jeg ikke si noe for sikkert om den bakenforliggende motivasjonen, da det ikke har vært et hovedfokus for denne oppgaven.

Nestekjærligheten er beskrevet gjennom Caritas, Løgstrup og Fromm. Den kan sies å handle om et moralsk ansvar for å møte den andre fordi mennesket er verdifullt i seg selv. Ser man nestekjærlighetsbegrepet opp imot mine funn, tolker jeg informantene som at det handler om noe mer enn det moralske ansvaret. Informantene sier jo noe om den følelsesmessige involveringen kjærlighet i barnevernet innebærer og at det derav ikke kun kan sies å være en pliktetisk handling. Kjærlighet kan på bakgrunn av dette, ikke ene og alene forstås som en form for nestekjærlighet. Dette styrkes også med Thranas (2018) argument om at kjærlighet som nestekjærlighet kommer i konflikt med en del av barnevernets arbeid – som har som mål å endre folks atferd og livsstil, hvor nestekjærligheten ikke har endring av folks atferd som målsetning.

I likhet med Løgstrup (2000) peker informantene på forskjeller mellom den naturlige kjærligheten og nestekjærligheten. Der hvor den naturlige kjærligheten oppstår som noe som skjer av seg selv, f.eks. til ens egne barn, blir nestekjærligheten en moralsk fordring. Noe man aktivt reflekterer rundt og kan utøve ovenfor alle, uavhengig av hvem det er. Informantene viser til at den «naturlige kjærligheten» som gjerne oppstår i foreldre-barn relasjonen, ikke utspiller seg på lik linje i barnevernet. På så måte kan nestekjærligheten tre inn der den spontane kjærlighet mangler.

Kanskje det ikke nødvendigvis handler om å føle kjærligheten, men å vise kjærlighet? Man kan ikke kreve eller få frem en ektefølt følelse av seg selv - dette er noe som oppstår spontant i relasjoner. Likevel kan man vise noen kjærlighetsfulle handlinger, slik som informantene beskriver. Kjærlighet ut ifra et nestekjærlighetsperspektiv og anerkjennelse gjør det mulig å utvikle kjærlighet som en egenskap eller dyd i møte med den andre. Det handler om at den andre blir sett for den den er, å bli sett bak atferden eller sine smerteuttrykk, og at man verdsettes som en unik person. Anerkjennelsen av barn og unge, kommer til uttrykk gjennom fysisk nærhet og emosjonelle uttrykk – gjennom klemming, varme blikk, verbale uttrykk og å vise følelser. Dette gjør informantene gjennom å fortelle dem at de er akseptert slik de er og ved å bla. si «*jeg bryr meg om deg*» eller «*jeg er glad i deg*».

6.1.3 Det følelsesmessige ved kjærligheten

Ved å inkorporere det følelsesmessige aspektet, ved at kjærligheten også skal være ektefølt, eller mer konkret sagt, at man føler at man bryr seg på ekte, blir kjærligheten noe mer enn nestekjærlighet. Nå er det kanskje ikke kjærligheten som nødvendigvis skal være ektefølt, men en ekte følelse av å bry seg. Det å bry seg på ekte blir ansett av mine informanter som en del av kjærlighet, men kanskje følelsen av å bry seg er én del av mange kjærlighetsfølelser? Det følelsesmessige aspektet derimot, kan bli problematisk dersom det oppstår en usamstemthet mellom det man føler inni seg og det en viser utad. Hvis man viser kjærlighet, når man egentlig føler noe annet – kan dette føre til det Hocschild (2012) kaller for emosjonell dissonans.

Dersom kjærlighet skal ligge til grunn i relasjonen og man ikke føler det, men skal vise det likevel, kan relasjonen i lengden gå fra *å bruke seg selv* til *å bli brukt opp*. Informantene beskriver at å vise følelser er en del av kjærlighet i barnevernsarbeid, samtidig som det ligger til grunn noen formelle rolleforventninger i de følelsesmessige aktivitetene til barnevernsarbeiderne, slik Hocschild beskriver det emosjonelle arbeidet. Det handler ikke

bare om å vise følelser som at man er lei seg på vegne av ungdommen, men kjærlighet blir også forstått som å innebære noe følelsesmessig når det beskrives å omhandle *å bry seg på ekte*. Man skal på en måte kjenne det på ekte, og det fremstår som dette ofte forekommer. Samtidig beskriver informantene også utfordrende situasjoner med barn og unge, hvor de kanskje egentlig kjenner på noe annet i den gitte situasjonen, bla. irritasjon og frustrasjon. En informant forteller at selv om man kjenner på at man bryr seg om barn og unge i stor grad, så er det andre ganger man har hatt lyst til å *«heise flagget når de drar»* fordi det har kostet litt. Det er tydelig at det også er andre følelser i sving, men som man kanskje ikke uttrykker i det direkte møtet. Dette kan vise til at å stå i nære relasjoner og vise «gode» følelser, koster litt. Noe som for så vidt Løgstrup (2000) skriver at det kun er kjærligheten som evner å gjøre. For å tilpasse egne emosjonsuttrykk anvender ansatte, ifølge Hochschild (2012) enten *surface acting* eller *deep acting*, hvilket i lengden kan medføre en emosjonell utmattelse. Det er interessant å trekke frem, fordi det skaper rom for å reflektere rundt i hvor stor grad barnevernsansatte skal involvere seg følelsesmessig i arbeidet sitt.

6.1.4 Bestanddeler i et «kjærlighetsfullt» barnevern

Kjærlighet i barnevernet kan ut ifra teori, tidligere forskning og mine funn bestå av flere ulike elementer, som av og til opptrer alene, men som oftest utspiller seg i kombinasjon med hverandre. Nestekjærlighetens bidrag til kjærlighet i barnevernet er at den beskriver barmhjertighetsarbeid i praksis. Det forstås som utgangspunktet for hjelpearbeid, historisk sett og trer inn der hvor den «naturlige» kjærligheten ikke oppstår. Den belyser sidene ved kjærlighet som å handle etisk, hvor informantene forteller at det bla. handler om respekt, medmenneskelighet og medfølelse. De viser til at kjærligheten som utøves, på mange måter skal være løsrevet fra hvordan personen oppfører seg. Dette kommer bla. til syne når informantene beskriver at de viser kjærlighet selv når ungdom utagerer og når det *«koster [dem] litt»*. Kjærlighet som anerkjennelse bidrar til å vise sider av kjærligheten som fysisk og emosjonell bekreftelse av barnet/ungdommen, at man skal se barn og ungdom som unike (bak deres smerteuttrykk), utholdenhet i relasjonen og en form for gjensidighet. Fromm (2003) gir oss et bidrag inn i kjærlighetens generelle forstand, med begrepene omsorg, ansvar, respekt og forståelse. Samtidig synliggjør informantene noe av det samme ved å benytte flere fagbegrep og uttrykk som fyller kjærlighetsbegrepet. Funnene kan kanskje tolkes slik at det er en kombinasjon av kjærlighetsfølelser og kjærlighetshandlinger - at noen gang føler man det, men andre gang utøver man kjærlighetshandlinger slik som hos den barmhjertige samaritan. For å få en utvidet forståelse av hvordan barnevernsarbeidere vurderer kjærlighetsbegrepet og

utøver det i praksis, må det diskuteres videre i lys av føringene for kjærligheten. Det legges da til grunn at *ekthet, fysisk nærhet og emosjonelle uttrykk*, samt *utholdenhet i relasjoner* er bestanddeler i kjærlighet i barnevernet.

6.2 HVORDAN UTØVE KJÆRLIGHET INNENFOR RAMMENE OG PROFESJONALITETEN I BARNEVERNET?

Det har ikke vært oppgavens hensikt å fremstille en entydig definisjon eller forklaring på hva kjærlighet er, og diskusjonen viser også til kompleksiteten ved kjærlighet. Når del én om hva kjærlighet kan være i en barnevernskontekst fremdeles fremstår noe ubestemt, kan det videre være utfordrende å diskutere hvordan barnevernsarbeidere utøver kjærlighet i praksis. Dette underbygges også ved at barnevernsarbeidere selv synes kjærlighet i barnevernet er vanskelig å si noe konkret om og at de sprikende forståelsene for kjærlighet individuelt, gjør det utydelig for hvordan kjærligheten skal komme til uttrykk i deres spesifikke tjeneste.

Hvorfor kjærlighet i privatlivet oppleves annerledes enn kjærlighet i barnevernet kan finnes i rammene og profesjonaliteten som legger føringer for kjærligheten. Empirien tyder på at det er noen utfordringer i relasjonelt arbeid knyttet til kjærlighet. Informantene peker på flere kontekstuelle årsaker til deres vurdering av kjærlighetsbegrepet og hvordan kjærligheten utøves i barnevernets praksis. Det fremstår ikke som at barnevernsarbeiderne vurderer kjærligheten som entydig utfordrende, snarere tvert imot – som at kjærlighet er en stor del av deres relasjonelle arbeid. På den andre siden tyder funnene på at selv om de opplever å møte barn og unge med kjærlighet fra før, ligger det en usikkerhet til grunn for hva som menes med kjærlighet og hvilken kjærlighet det er forventet av dem å utøve. Informantene peker på flere føringer for kjærligheten og hva som kan oppleves som utfordrende når man skal utøve kjærlighet i en profesjonell kontekst.

6.2.1 Spenningsfeltet i den profesjonelle kjærligheten

Gjennom analysen ser det ut til at informantenes vurderinger av kjærlighet i en profesjonell kontekst, foregår i et spenningsfelt mellom nærhet og avstand. Informantene påpeker at kjærlighet i profesjonell sammenheng skiller seg fra kjærlighet i privatlivet. De tenker at det ikke nødvendigvis er snakk om den familiære kjærligheten som Neumann (2012) er bekymret for at skal føre til en de-profesjonalisering. Samtidig ser det ut til at også de legger foreldre-barn-relasjonen til grunn når de snakker om kjærlighet i barnevernet, selv om de også sier at den skiller seg på flere måter. Det som gjør at kjærligheten i barnevernet skiller seg fra

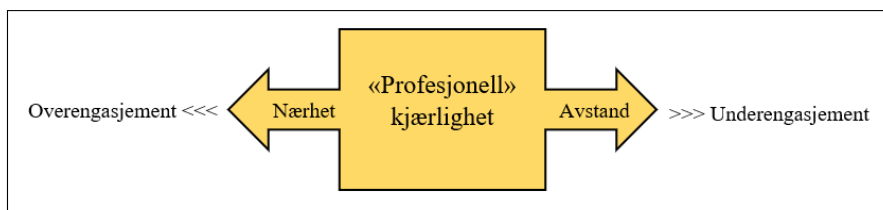
kjærlighet i privatlivet, kan oppsummeres som rammer, profesjonalitet og følelsesmessig involvering. Den private kjærligheten (fortrinnsvis foreldre-barn-kjærligheten) blir beskrevet som ubetinget og uendelig, samtidig som at prinsippene som ligger til grunn for kjærligheten beskrives å være mye av det samme. Historisk sett er det nestekjærligheten, gjennom begrepet caritas, som har vært det sentrale kjærlighetsbegrepet gjennom tidene. Denne kjærligheten er ikke grunnlagt på emosjonelle bånd i familien, men kommer til uttrykk fordi mennesket har en verdi i seg selv som menneske. Den betingelsesløse kjærligheten, agape, er som oftest å finne igjen i relasjonen mellom mor og barn, og innebærer en større grad av følelser involvert enn man finner i nestekjærligheten. Informantene forteller at det kan handle om kjærlighet, selv om følelsene for egne barn er sterkere. Det kan vise til at kjærlighet kan strekkes lengre enn til å kun omhandle følelser som oppstår i en foreldre-barn-relasjon.

Informantene opplever at det å dele av seg selv og sitt er noe som inngår i kjærlighet og som ligger til grunn for å skape nære, personlige relasjoner. På den andre siden opplever de at profesjonaliteten innebærer å verne litt om privatlivet sitt. Mine funn peker på at man ikke tar med seg ungdom hjem og ikke har kontakt med dem når man ikke er på jobb, noe som er unaturlig å ikke gjøre der det er snakk om kjærlighet i private relasjoner. På den ene siden skal man forsøke å kompensere for en «foreldrerelasjon», på den andre siden skal man inneha en profesjonell rolle som også innebærer en viss avstand til ungdommen. Det oppleves som en hårfin balanse i hva som er innenfor og ikke i en profesjonell kjærlighetsrelasjon. Det tyder på at det er noen væremåter som hører hjemme i den private sfæren, andre i det offentlige. Det er interessant, fordi det for barn og unge, særskilt i barnevernsinstitusjoner, vil være deres private sfære når de bor der, mens det for barnevernsarbeideren vil være en offentlig sfære. Dette kan være med på å forklare hvorfor det fra barnevernsproffene ønskes kjærlighet som ligner mer på den vi finner i den private sfære, mens det for barnevernsarbeidere blir unaturlig når de befinner seg som profesjonell i det offentlige rom.

De problematiske sidene ved innføring av kjærlighetsbegrepet i barnevernet er viktig å ta på alvor og som Neumann (2012) viser til kan kjærlighet som anmoder til nærhet og emosjoner i en profesjonell rolle, være krevende å finne ut av. Når går man over til å bli for nære og privat i relasjonen til barnet/ungdommen? Det fremsto som utfordrende for informantene å gi noe entydig svar på, men flere pekte på at det de forteller om seg selv, skal være av relevans for ungdommen. Noen sier at det ikke må bli et forhold som blir «for kompis», hvor man deler alt for personlige eller private ting, kjøper ting til ungdommen med egne penger eller tar de med seg hjem. Samtidig er det viktig å ikke bli for tilbakelent, fordi det hindrer en i å skape gode

relasjoner. Dette står delvis i kontrast til det Thrana (2016) viser til, hvor de ansatte i barnevernstiltaket New Page inviterte med ungdommen hjem for å se film eller spise pizza. Her er vises det til ulikheter i hva som inngår i den profesjonelle rolle og ikke, hvor det kan handle om personlige oppfatninger, organisasjonen og/eller ledelsens retningslinjer – uten at det kan fastslås.

Kjærlighet i barnevernet synes å være forskjellig fra kjærlighet i privatlivet og til egne barn. Først og fremst på grunn av at følelsene for egne barn og andre mennesker i privatlivet er sterkere, men og på grunn av rammer og profesjonalitet som legger føringer for kjærligheten. «Profesjonell» kjærlighet forstås å befinne seg i et spenningsfelt mellom nærhet og avstand, og i midten mellom overengasjement (for nære/uprofesjonelt) og underengasjement (ikke bry seg), slik som fremstilt i figur 1. Figuren er basert på Gundersens (2007, s.52) fremstilling av en «terapeutisk hjelpsomhetszone», hvor jeg har benyttet utgangspunktet i figuren for å vise til spenningsfeltet i profesjonell kjærlighet.

Figur 1- Profesjonell kjærlighet i et spenningsfelt mellom nærhet og avstand, hvor overengasjement og underengasjement er å finne på utsiden av profesjonalitet og kjærlighet.

Selv om det kan fremstå som det er uenighet i hva dette overengasjementet innebærer, er det fremdeles til stede. Deler av det kan tyde på å handle om å ikke bli for nære/for kompis, ikke dele «for» private ting, ikke ta med seg barn og unge hjem eller kjøpe ting for egne penger. Underengasjementets dimensjon viser til å ikke bry seg, litt som eksemplet den ene informanten kom med om læreren som har en bunke med papirer en snur og vender litt på, eller uttrykket å se barn og unge som «en sak». I dette spenningsforholdet befinner barnevernsarbeideren seg, og skal utøve et etisk skjønn som skal ivareta både barn og unge, samt forventningene om profesjonalitet fra organisasjonen. For den enkelte barnevernsarbeider synes det å handle om en vurdering om hvor stor nærhet, følelsesmessig involvering og engasjement det er rom for i den profesjonelle rolle. I tillegg for hva som vil være etisk rett og godt for barn/unge og den enkelte barnevernsarbeider.

Tidligere forskning jeg har vist til både revurderer den gamle oppfatningen om at kjærlighet og profesjonalitet tilhører ulike sfærer, samt peker på de problematiske sidene ved det. Thrana

(2016) peker på et annet aspekt ved risikoen ved nærhet i den profesjonelle relasjonen (eller overengasjement) som handler om kjønn og kjærlighet. I relasjoner hvor nærheten blir stor, vil det og være en mulighet for seksuelle følelser eller at nærheten gjør at man trækker over intimsone til den andre. Dette trekker ikke mine informanter frem som en utfordring ved kjærligheten. Det kan hende dette forble usagt, fordi det *tas for gitt* at en slik relasjon befinner seg utenfor den profesjonelle rollen eller at de ikke har erfart en slik situasjon.

6.2.2 Det naturlige utgangspunktet for kjærligheten

De empiriske funnene viser til at informantene opplever at kjærlighet ligger veldig naturlig for dem, og at hvis kjærlighet skal være en del av jobben – så må det komme naturlig. Det kan tolkes slik; at for å jobbe i barnevernet, bør man være en person som brenner for jobben og som viser kjærlighet av natur – fordi det er slik man er. Vil i så fall konsekvensen være at færre kan vurderes som personlig egnet til å arbeide som barnevernsarbeidere? Uavhengig om kjærlighet faller naturlig eller ikke, viser de til at man er ulike som personer og ulike i hvordan de utøver kjærlighet. Hvem du er, dine verdier, holdninger, utdanning, altså all påvirkning opp gjennom livet, påvirker hvordan man definerer kjærlighet og evner å vise det. Det viser til at man har ulike kjærlighetsspråk, og at kjærlighetsspråket også er ulikt ut ifra hvem vi retter kjærligheten mot. Tenker man tilbake til privatlivet på personer man selv har rundt seg, ser man at det også her er vanlig å uttrykke kjærlighet på forskjellige måter. Noen bruker mer «gode» ord enn andre, enkelte uttrykker det i større grad gjennom nærhet, noen vil kanskje anse det å gi gaver eller gjøre tjenester for noen som kjærlighet, mens andre kan synes det er enklere å vise kjærlighet ved å sette av tid til den andre, slik Chapman (1998) viser til i den private kjærligheten. Nettopp fordi det er så mange forskjellige måter å uttrykke kjærlighet på, og at ansatte i barnevernet også er forskjellige, vil det være et behov for konkretisering av hva kjærlighet er i en barnevernskontekst. Det anses som viktig av informantene at kjærligheten man utøver faller naturlig, fordi man senere skal hjem og føle at man ikke har brukt seg opp.

6.2.3 Emosjonell involvering

Kjærlighet i barnevernet fremstår komplekst. Barnevernsarbeideren befinner seg i et spenningsfelt pga. profesjonalitet og å gi av seg selv, uten å bli brukt opp. Det å gi av seg selv og stå i utfordrende situasjoner over tid, forteller informantene at har sin pris. Løgstrup (2000) skriver at det er bare kjærligheten som har den egenskapen at den makter å holde ut i krevende relasjoner og at risikoen for at barn og unges smerter blir dine smerter, er sterkt til

stede i nære relasjoner. Det å bli «*altfor involvert*» gjør at mange ansatte tar med seg det utfordrende og vanskelige hjem. De peker på at du må klare å legge jobben fra deg og ivareta deg selv i relasjonen. Det er en av de tingene som gjør kjærligheten komplisert, fordi kjærligheten synes å handle om å ta noe av den andres liv innover seg og å bry seg på ekte, men samtidig må man legge det fra seg og ta vare på seg selv i utfordrende relasjoner. Løgstrup (2000) formidler at man ikke bare skal ta vare på den andre når det passer, men at kjærlighet handler om å ta den andre innover seg når det oppleves ubehagelig eller koster for oss. Det at kjærligheten koster, er noe informantene trekker frem. For en informant er nettopp det «*å ta det med seg hjem*» en del av kjærligheten, mens for andre blir det vanskelig å ivareta seg selv dersom man skal bruke all sin energi på å tenke på de barn og unge man forsøker å hjelpe. Det at det «*koster litt*» å ta den andre innover seg i så stor grad som kjærligheten kan sies å gjøre, påpekes av en informant. Det viser til en ekthet, nemlig at man føler «noe» ovenfor de man hjelper. Det er som Hocschild (2012) skriver, emosjonelt arbeid. Informantene sier noe om at de ofte går og tenker på barn og unge de forsøker å hjelpe, de involverer seg i nære relasjoner til dem og viser følelser. I følge Hocschild vil man gjennom interaksjon med alle mennesker, tilpasse sine emosjoner og emosjonelle uttrykk. Barnevernsarbeideren tilpasser også sine emosjoner og emosjonelle uttrykk til de forventninger som følger av yrkesrollen. Å prøve å vise kjærlighet i situasjoner hvor man kanskje ikke kjenner på kjærligheten, men i større grad frustrasjon, sinne eller lignende, vil kunne utspille seg i en form for *emosjonell dissonans*. Informantene formidler at de i stor grad opplever å føle at de bryr seg om barn og unge og at det er ektefølt. Andre ganger beskriver de utfordrende situasjoner, hvor de kan holde tilbake vanskelige følelser. En informant forteller om følelsen av at man har lyst til å «*heise flagget*» når noen drar, fordi det har kostet litt. Her er balansen mellom å bruke seg selv og å bli brukt opp vesentlig. Når informanten sier at det har kostet litt, har man i akkurat den relasjonen kanskje i større grad kjent på å nærme seg «å bli brukt opp». Det er nærliggende å anta at man i den sammenhengen – hvis man ikke har vist denne følelsen direkte utad, noe som kan anses som utenfor det å være profesjonell – har benyttet seg av noen form for kompenserende strategi hos Hocschild (2012), enten *surface acting* eller *deep acting*. I likhet med det Studsrød et.al. (2019) skriver kan også informantenes forståelse av kjærlighet som å «*se bak atferden*» og å se «atferdsvansker» som «*smerteuttrykk*» være en form for *deep acting*, hvor man fremhenter utholdenhet og tålmodighet hvor det anses som nødvendig. *Deep acting*, viser seg imidlertid

til å få mer positive følger, mens det er *surface acting* som kan som gir de største negative konsekvensene.

Det informantene mine peker på, i likhet med det Neumann (2012) vektlegger, er betydningen av debriefe og veiledning, eller som Neumann betegner det; betydningen av følelsesavklaring. Mine informanter prater i større grad om å «prate ut» om utfordrende situasjoner på jobb, hvor disse situasjonene «gjør noe med deg». Det kan tyde på at det vekkes noen følelser inni barnevernsarbeiderne som de har behov for å ventilere på en annen arena enn i direkte møte med barn og unge. Neumann (2012) peker i tillegg på viktigheten av en følelsesavklaring også på de sterke «gode» følelsene, som ømhet, hengivenhet og kjærlighet i møte med brukerne, hvor disse håndteres med stor bevissthet fra de profesjonelles side.

6.2.4 Midlertidighet, tid og kapasitet påvirker kjærlighetens handlingsrom

Refleksjonen om hvor nære og følelsesmessig involvert man skal være i *den profesjonelle kjærligheten* er et tilbakevendende tema. Kjærligheten utfordrer profesjonaliteten, samtidig som informantene anser kjærlighet som en del av den profesjonelle rolle. Det fremstår som at det handler om å balansere profesjonalitet og kjærlighet. Det følelsesmessige aspektet ved kjærlighet kan gjøre kjærligheten problematisk, da den risikerer å tilsløre maktrelasjonen og midlertidigheten, slik Neumann (2012) uttrykker bekymring for.

Informantene trekker frem at en av sidene ved kjærligheten i barnevernet er at relasjonen er midlertidig. For miljøterapeutene handler midlertidigheten om «det unaturlige bruddet» som oppstår mellom ansatte og barn/ungdom, som man ikke finner igjen i private relasjoner. Brudd i relasjoner kan også oppstå i den private sfære, men dette bruddet foregår ofte ved bortgang eller ved at den ene, andre eller begge parter opplever relasjonen som uegnet. Bruddet anses også å innebære langvarige sorgprosesser, i motsetning til brudd i en barnevernskontekst. En miljøterapeut påpeker at hverken ansatte eller ungdommen evner å gå igjennom en slik prosess gjentatte ganger i året. Dette med et blikk på at opphold i akuttinstitusjon fortrinnsvis skal vare i seks uker, selv om det ofte blir lengre. Miljøterapeutene sier at ungdommen er klar over midlertidigheten, men at det samtidig kan gjøre noe med ungdommens involvering i relasjonen. Informantene opplever at ungdommen kan være skeptiske til å inngå i nære meningsfulle relasjoner, på bakgrunn av at den er midlertidig. Hvor mye skal ungdommen engasjere seg i kortvarige relasjoner etter relasjoner? Kan ungdommens innstilling til relasjonen gjøre det vanskelig å utøve kjærlighet, hvis de selv ikke ønsker å skape nære relasjoner? På den andre siden kan kanskje midlertidigheten gjøre at

miljøterapeutene også holder litt tilbake – fordi man vet at relasjonen er midlertidig, og jo mer kjærighet og nærhet man gir, jo vanskeligere blir det for ungdommen å dra videre? Hvis ungdommen kanskje ikke har opplevd å knytte nære bånd, eller bli møtt med kjærighet tidligere, også får de dyptgående relasjoner med miljøterapeutene, som senere blir brutt; hva gjør det med ungdommen?

I saksbehandling handler det i større grad om mange bytter av saksbehandlere. De beskriver vanskeligheter med å utøve kjærighet der hvor barn og unge oppleves å ikke være mottakelig for kjærighet fordi de kanskje har hatt en god relasjon med forrige saksbehandler, som igjen av ulike årsaker har brutt relasjonen med dem. Dette bruddet kan oppleves som et svik fra ungdommens side, som gjør det vanskelig å engasjere seg og ta imot kjærighet fra *enda* en ny saksbehandler. Her har informantene særlig i tankene barn og unge som har vært i kontakt med barnevernet lenge, som kanskje er lei, har opplevd mange bytter- og brudd i relasjon med saksbehandlere. På den andre siden kan det å ta over for en saksbehandler barn og unge ikke har hatt en god relasjon med, utfordre kjærigheten, da tillitten til barnevernet som helhet kan være redusert. Honneth (2008) viser til at opplevd anerkjennelse gjennom kjærighet, er avhengig av at barn og unge har tillitt til kontinuiteten i den voksnes hengivenhet. Denne kontinuiteten kan sies å utfordres ved bytter av mange saksbehandlere. Kortvarigheten og hyppige bytter av ulike voksne i tjenestene gjør det vanskelig å etablere gode relasjoner.

Midlertidigheten kan og i stor grad knyttes til velkjente rammer i en barneverfaglig kontekst som handler om mangel på tid. Informantene, hovedsakelig saksbehandlere påpeker at kjærighet er utfordrende fordi det tar tid å bygge en god relasjon. I motsetning til miljøterapeutene skal saksbehandlere utøve kjærighet med ansvar for opptil 30 unge samtidig. Kjærighet handler for informantene i like stor grad om å sette av tid til barn og unge og ha kapasitet til flere samtaler, hvor de ofte opplever at må ta seg tid de nødvendigvis ikke har til rådighet. Dette går igjen på bekostning av tid som skulle vært viet til andre barn og familier. Kjærighet i form av fysisk nærhet og emosjonelle uttrykk faller mer naturlig jo lengre man har kjent et barn/ungdom og hvor bedre relasjon man har. Særlig i undersøkelsesfasen hvor det ofte oppstår tidspress og det er få møter, vil kjærigheten få andre uttrykk enn i institusjon. Det viser til at kjærighetens uttrykksformer også er ulike på bakgrunn av hvordan barnevernsarbeidere er posisjonert ovenfor barn og unge. Det trenger ikke å bety at det er dårlig. Saksbehandlere forteller at det vil fremstå unaturlig å si «jeg er glad i deg» eller vise dyptgående følelser til noen du kanskje nettopp har møtt, dette kan igjen tolkes som å være uekte. I saksbehandling peker de også på at mangel på tid, gjør at de ikke

har så mye ekstra å gi til utfyllingsarbeid – altså som å jobbe med kjærlighetsbegrepet – fordi de prioriterer å bruke tiden sin i direkte møter med barn og unge.

6.2.5 Kjærlighet som en del av en jobb

Kjærlighet i en profesjonell kontekst kan by på utfordringer når det kommer til barn og unges opplevelse av kjærlighet. Informantene trekker frem at barn og unge kan tvile på deres motivasjon for å utøve kjærlighet. Der hvor den «profesjonelle» kjærligheten er en jobb, er den private kjærligheten spontan og dukker i stor grad opp av følelsesmessige årsaker. Når informantene uttrykker kjærlighet forteller de at de kan bli møtt med uttrykket «*det er bare jobben din*». Det kan forstås som at rammene og profesjonaliteten hindrer barn og unge å oppleve *ektheten*. Her blir spørsmålet hvilke forventninger barn og unge har til den kjærligheten som vises? Man kan løfte frem spørsmålet Neumann (2012) stiller; om kjærligheten i barnevernet skal innebære et krav om rett sinnelag? – at den kjærligheten man gir, gis med de rette følelsene for godhet og nærhet, med morskjærlighet som referanseramme. Informantene erkjenner ovenfor ungdommen at det er en jobb, men at det ikke «bare» er det, men noe mer – de er opptatt av å formidle at de virkelig bryr seg om dem. Kanskje kan man forstå det slik at man ut ifra en kjærlighetsfølelse for barn og unge generelt, velger barnevernsyrket, eller «jobben»? Og at kjærligheten i større grad kommer til uttrykk gjennom kjærlighetsfulle handlinger til det enkelte barn/ungdom, og ikke at man nødvendigvis føler kjærligheten i hvert eneste møte med barn og unge, selv om man føler at man bryr seg? Det handler i stor grad om hvilken kjærlighetsforståelse man legger til grunn. En ensrettet forståelse av kjærlighet som «foreldrelignende» kjærlighet, kan være til hinder for å se kjærlighet som en del av den profesjonelle rolle. Det å forvente eller «kreve» bestemte følelser og tilknytning mellom ansatte og barn vil være nærmest umulig. Her handler det om hvilken kjærlighet som forventes å utøves av barnevernsansatte? Og at det kan oppleves utfordrende å betrygge barn og unge om at man genuint bryr seg, når det er en del av jobben deres.

6.2.6 Kjærlighet i en barnevernskontekst

De kompliserte delene av kjærlighet i barnevernet, mener jeg likevel ikke skal være til hinder for å legge til rette for og prøve å utøve kjærlighet i den grad det er mulig. Forventningene om kjærlighet i barnevernet må kanskje realiseres i større grad, når det en gang skal befinne seg innenfor en barnevernskontekst. Jeg anser det som viktig å belyse utfordrende sider ved utøvelse av kjærlighet i barnevernet, for at man skal kunne forstå at det ikke bare er rett frem

og problemfritt å innføre en slik forventning. Barnevernsarbeidere kan gjøre så godt de kan, men likevel vil det kanskje aldri bli godt nok – fordi barn og unge i barnevernet alltid kommer til å fortjene mye mer, med tanke på de mange utfordringene flere står i. Den foreldrelignende kjærligheten i en familie kan i stor grad anses som det beste for alle barn og unge, på bakgrunn av det biologiske prinsipp, barnekonvensjonen, mine funn og barnevernsproffenes ønske om at ansatte må huske å behandle dem som de ville gjort med egne barn. Slik sett, må kanskje det nest beste alternativet være å oppleve en annen form for kjærlighet – dog innenfor barnevernets handlingsrom, og i tillegg med en tanke om at kjærligheten ikke må løpe utenfor den profesjonelle rolle. Ved at kjærligheten tilføyes i loven, kan kanskje den profesjonelle rolle innebærer utvides. Samtidig i tråd med mine funn og teori, vil det finnes aspekter ved kjærligheten som springer utenfor den profesjonelle rolle og utenfor det man kan forvente av en barnevernsarbeider i den konteksten man befinner seg i.

6.3 HVORDAN HAR LOVEN BIDRATT TIL FORANKRING AV KJÆRLIGHET I PRAKSIS?

Før kjærlighet ble tatt inn i loven var det store diskusjoner i fagfeltet og mange engasjerte seg med høringsutspill. Når kjærlighet ble en del av formålsparagrafen, førte det til ytterligere diskusjoner om hvordan barnevernsarbeidere skulle utøve kjærlighet i praksis. Mye av diskusjonen omhandlet kjærlighet som en rett og som noe man hadde krav på. Et nærmere dypdykk i loven, proposisjoner og forskning, viser imidlertid at kjærlighet ikke kan vurderes som et krav eller en rett, fordi kjærlighet anses som noe subjektivt – det er vanskelig å definere og ikke egnet til å håndheve. Det må derfor forstås som en symbolsk verdi. Kjærlighet som verdi peker på dens viktighet med hensyn til hvordan en bør gjøre vurderinger, beslutninger og hvordan en bør handle ovenfor andre. Dette signaliserer en forventning til barnevernsansatte om at de skal møte barn og unge med kjærlighet. Selv om en ikke har en rett til å bli møtt med kjærlighet, skaper det noen utfordringer når informantene opplever det som et relativt og personlig begrep, som er ulikt for alle. I likhet med flere av mine informanter, opplever 20% av informantene i Eek-Larsen et.al. (2019) sin studie at kjærlighet er vanskelig å definere.

At kjærlighet forstås som relativt og vanskelig å definere, kan knyttes til barnevernsarbeideres bruk av skjønn. Når kjærlighet lovfestes, kan handlingsrommet for skjønnutøvelsen både bli større og mindre. Barnevernsarbeidernes skjønn blir innskrenket i form at av den enkelte barnevernsarbeider nå *skal* møte barn og unge med kjærlighet. På den andre siden kan en si at

det ikke forekommer en innskrenkning – fordi måten kjærlighet skal utøves i praksis på, ikke er klart definert, noe som utvider handlingsrommet. Thrana (2013) argumenterer for kjærlighet som en del av den profesjonelle kompetanse i barnevernfaglig arbeid. På en måte kan man forstå lovendringen som at den åpner opp for kjærlighet som en del av den profesjonelle kompetanse. Lovendringen åpner opp for at det nå er tillatt med kjærlighet i større grad og at det ikke kreves den samme distansen av den profesjonelle som det kanskje gjorde tidligere. I kompetansetrekanten til Skau (2017), er ikke begrepet kjærlighet direkte nevnt som en del av den profesjonelle kompetanse, men i den personlige kompetansen finner vi igjen uttrykk som menneskelig varme, utholdenhet, verdibevissthet og personlig engasjement. Dette løftes frem som deler av kjærlighetsbegrepet, i mine funn og hos Barnevernsproffene (Brun et.al., 2018; Prop. 169 L (2016–2017)). Selv om empirien min peker på noen felles kjennetegn for kjærlighet i barnevernet, vurderer barnevernsarbeidere begrepet som relativt og det fremstår uklart for flere hva det betyr i praksis. Dersom forståelsen av kjærlighet varierer mye, kan skjønnsutøvelsen av kjærlighet i praksis innebære en trussel for likebehandling og forutsigbarhet i barnevernet. I handlingsrommet for skjønn, kan det oppstå uklarhet om handlingsvalg og hensyn som skal prioriteres. Informantene anvendte flere ulike ord, uttrykk og fagbegrep for å gi kjærlighet et innhold, hvilket kan tyde på at forståelsen av kjærlighet varierer i stor grad. Med utgangspunkt i paradokset om at handlingsrommet har blitt både større og mindre, kan det argumenteres for at lovendringen kanskje ikke vil utgjøre noen realitetsforskjell i barnevernsarbeidet?

Alle informantene formidler at de ikke opplever noen økte krav eller forventninger etter at kjærlighet ble tatt inn i loven. En informant viste til at MLB hadde hatt innvirkning på forståelsen og utøvelsen av kjærlighet. Selv om alle anser kjærlighet som viktig og som et grunnleggende behov hos alle barn og unge, trekker barnevernsarbeiderne frem at de er ulike på hvordan de forstår og evner å vise kjærlighet. Noen informanter opplever det som vanskelig å forholde seg til begrepet, nettopp fordi det vurderes så ulikt for alle.

6.3.1 Kjærlighet - en giver og en mottaker

Noe de fleste informantene uttrykker er at kjærlighetens innføring i loven ikke har påvirket dem i praksis, fordi de opplever at de møter barn og unge på en god måte fra før av og at de ikke kan gjøre noe annerledes. Enkelte ser allerede på kjærlighet som en «*grunnpilar*» man bør ha for å gå inn i yrket og at man ikke trenger en lovfesting for å vise kjærlighet, men at det faller dem naturlig å vise kjærlighet. Her opplever jeg at det oppstår et dilemma. På den

ene siden etterspør barnevernsproffene mer kjærlighet i barnevernet og vil derfor ha kjærlighet inn i loven. På den andre siden opplever ikke barnevernsansatte at lovendringen har noen betydning, fordi de allerede utøver kjærlighet i møte med barn og unge. Det synes å oppstå en «mismatch» mellom etterspørsel fra barnevernsproffene og kjærligheten barnevernsarbeidere gir. Dette kan tolkes slik at de informantene jeg har pratet med, ikke er de ansatte som barnevernsproffene etterlyser mer kjærlighet av? Det er nærliggende å tro at dette ikke kan forklare denne uoverensstemmelsen da barnevernsproffene henviser til at noen i barnevernet viser kjærlighet, men at majoriteten av barnevernsansatte ikke snakker og handler nok med varme. Eller man kan tolke det slik at barnevernsproffene ønsker seg enda mer enn det barnevernsansatte allerede gir, selv om mine funn viser til at barnevernsarbeiderne allerede gir veldig mye av seg selv i relasjonen med barn og unge, og at deres verdier og holdninger peker på at de har tatt denne jobben for at de virkelig bryr seg. Samtidig kan man stille spørsmålstegn ved om barnevernsarbeidernes beskrivelser av de gjør, stemmer overens med det man faktisk gjør, eller om kjærligheten rett og slett er så komplisert - at opplevelsen av kjærligheten man forsøker å gi, skiller seg fra opplevelsen mottakeren av kjærligheten har.

Kanskje ligger det noe i føringene rammene og profesjonaliteten legger for kjærligheten? Der den profesjonelle representerer barnevernet som organisasjon, og skal utøve kjærlighet i barn og unges private sfære. Det er nærliggende å tro at det handler om kompleksiteten ved det subjektive forholdet ved kjærlighet. En informant hentyder til at kjærlighet er subjektive opplevelser, så selv om informanten forsøker å utøve kjærlighet, er det usikkert om mottakeren opplever det likt. Her har jeg særlig miljøterapeutene i tankene, som skal utøve «profesjonell» kjærlighet til barn og unge som bor i institusjon, nærmere den private sfære, hvor den foreldrelignende kjærligheten kanskje blir referanserammen? Det er kanskje slik at man snakker forskjellige kjærlighetsspråk? Dette kan underbygges med kategorien «*det er bare jobben din*». Det å jobbe i barnevernet generelt, å ha kjærlighet som en del av en jobb, kan utgjøre et hinder for at kjærlighet skal bli oppfattet som noe naturlig, spontant og genuint. Det kan synes som at kjærligheten man gir, ikke alltid blir oppfattet som ekte, men som en del av en jobb i negativ forstand, hvor man viser kjærlighet fordi man må, og ikke fordi man innerst inne føler det. Utsagnet kan oppfattes å stille spørsmålstegn ved barnevernsansattes motivasjon for å utøve kjærlighet, hvor det å jobbe i barnevernet og innføringen av kjærlighet i loven, kan utfordre denne *ektheten* barnevernsbarn etterlyser.

Lovfestingen av kjærlighetsbegrepet gjør at en informant uttrykker bekymring for om dette styrker barn og unges opplevelse av kjærligheten som *falsk* – fordi man *skal* vise kjærlighet, da det står i loven. Kan lovfestingen medføre en ytterligere forsterkning av utsagnet «det er bare jobben din»? Her må man i så fall vektlegge det informantene sier om at man må erkjenne at det er en jobb, men at det samtidig er så mye mer enn «bare» en jobb.

Informantene sier at det er en grunn til at de har valgt barnevernsyrket, fordi man ønsker å utgjøre en forskjell for barn og unge. Kanskje kan selve valget springe utav kjærlighet? En informant peker på et tredje aspekt ved lovfestingen; at det kan bli vanskelig hvis man i utgangspunktet ikke klarer å utøve kjærlighet i jobben, men er forventet å gjøre det. Det oppstår et dilemma dersom man ikke klarer å vise kjærlighet slik en tolker begrepet. Dette viser jo egentlig til at fortolkningen av kjærlighetsbegrepet har en god del å si for hvorvidt profesjonelle evner å utøve kjærlighet i en barnevernsfaglig kontekst. Skjønnsutøvelsen i kjærligheten gjør lovfestingen komplisert. Våre forskjellige kjærlighetsspråk og måter vi uttrykker kjærlighet ovenfor hverandre, skaper utfordringer innenfor organisatoriske rammer. Samtidig vil barn og unges individuelle forståelse av kjærlighet, påvirke hvorvidt de opplever å bli møtt med kjærlighet eller ikke.

6.3.2 Noe mer enn et fint ord?

En informant adresserer min tanke om risikoen for at kjærlighet kan bli et honnørord i barnevernet. Informanten opplever at dersom begrepet skal være nyttig, så må det konkretiseres på noen måte. Det er viktig at begrepet ikke bare står som et fint ord i formålsparagrafen, men at verdien kjærlighet tilfører noe mer i de ulike barnevernstjenestene. I forlengelsen av dette forteller fem av informantene at kjærlighet ikke har vært et tema som er blitt direkte belyst på arbeidsplassen. Forklaringene til hvorfor det ikke er blitt belyst er sprikende. Noen tenker at det handler om mangel på tid til «*utfyllingsarbeid*», andre viser til at hva som er i fokus i barnevernstjenesten skifter fort og noen tror det kan handle om kompleksiteten – at man vil få mange ulike forståelser og bruke så mye tid, som man nødvendigvis ikke har. Årsaken til hvorfor kjærlighet ikke har vært et tema på arbeidsplassen har ikke vært hovedprioriteringen i denne oppgaven, men det kunne vært interessant å utforske for å finne noen nærmere årsak på hva det kan handle om. Det ligger noe i det Lipsky (2010) skriver når han peker på at det er bakkebyråkratene i frontlinjen som utgjør politikken. Den konkrete iverksettingen av kjærlighet i praksis oppleves å hvile på barnevernsarbeidernes skuldre, fordi loven innebærer et stort rom for skjønn. Virkeliggjøringen av kjærlighet synes også å hvile på Winter og Nielsens (2008) tanker om manglende bemanning og økonomi –

knyttet til tidspress – og/eller ledernes engasjement for å implementere kjærlighet ved å sette det på agendaen i sin tjeneste. Uavhengig av årsak, uttrykker informantene et behov for en felles forståelse for at kjærligheten skal bli håndterbar og ikke ende opp som et honnørord.

6.3.3 Ny og felles forståelse

For at kjærlighet ikke skal ende opp som et honnørord, formidler informantene at det bør tas opp på team- eller avdelingsmøter eller at det kan være et kompetansemål i et såkalt årshjul. Det kan forstås som at informantene etterspør en tydeliggjøring av kjærlighet i barnevernet og hvordan de kan bidra til en forsterkning av et «kjærlighetsfullt barnevern». Samtidig kan det ligge til grunn en manglende avklaring av hva som forventes av dem og et ønske om likebehandling for barn og unge. Kjærlighet hadde vært et tema på arbeidsplassen for en informant, ikke direkte knyttet opp mot lovendringen, men MLB. Saksbehandleren viser nettopp til en endret forståelse av kjærlighet i barnevernet når hun uttrykker at begrepet først ble ansett som «*merkelig*» i en barnevernkontekst, men etter en diskusjon og gjennomgang av verdien, fikk de bedre forståelse av hva kjærlighet kan være. Informanten forteller om felles endrede arbeidsmåter de iverksatte på bakgrunn av dette. Deres diskusjon rundt begrepet kjærlighet ser ut til å ha ført til en større felles forståelse av hvordan man utøver kjærlighet, selv om forståelsen nødvendigvis ikke trenger å være helt lik eller entydig. Saksbehandleren formidler, likt øvrige informanter, at de var gode på å møte barn og unge med kjærlighet fra før av, men at de kanskje ble mer *bevisst* på hvordan man kan fremstå. Bevisstgjøringen er å finne igjen i Skaus (2017) prinsipper for utvikling av personlig kompetanse, som kjærlighet kan benevnes å være en del av. En miljøterapeut støtter opp under at en felles forståelse kan føre til at man viser kjærlighet tydeligere enn man har gjort tidligere. Å skape en felles forståelse mellom barnevernsarbeidere kan være utfordrende på bakgrunn av tid og de store skønnsvurderingene som kjærlighet inviterer til. I tillegg er barn og unge ulike individer, som kanskje har behov for kjærlighet i ulike uttrykk, til ulik tid.

Mine funn viser slik sett, til at det er et behov for en felles forståelse og konkretisering av kjærlighet i barnevernet, for at det ikke skal ende opp i loven som et honnørord. Thrana (2018) pekte på viktigheten av at diskusjonen om hva kjærlighet innebærer i en profesjonell praksis fortsetter i ulike virksomheter og Økland og Sørsdal (2020) uttrykker behovet for mer kunnskap om hvordan kjærlighet kan utøves i praksis. Hvordan man skal gå frem for å utvikle en felles forståelse er fremdeles uavklart. Jeg anser det som vesentlig at diskusjonen om hva kjærlighet i barnevernet kan være og hvordan det kan utøves i den enkelte barnevernstjeneste

forsterkes og videreføres. De enkelte barnevernstjenestene bør stille seg spørsmålene; Hvordan forstår vi kjærlighet i barnevernet og hvordan kan vi utøve kjærlighet innenfor profesjonaliteten og rammene for *vår* tjeneste? Dersom kjærligheten ikke jobbes aktivt med å forstå og synliggjøres, finnes det en stor risiko for at begrepet ender opp som et fint ord, på et papir – et honnørord.

7 AVSLUTNING

Som jeg viste til innledningsvis har barn og unge lenge påpekt betydningen av å bli møtt på en «kjærlighetsfull måte», hvor Barnevernproffene har vært en forkjemper for at kjærlighet bør fremgå av barnevernloven. Kjærlighet ble i 2018 tatt inn i lovens formålsparagraf og det signaliserer en forventning om at barnevernsarbeidere møter barn og unge med kjærlighet.

Hensikten med masteroppgaven var å undersøke hvordan barnevernsarbeidere vurderer begrepet kjærlighet og hvordan de utøver kjærlighet i praksis. Mitt utgangspunkt var at jeg var begeistret for et «kjærlighetsfullt barnevern», samtidig som jeg stilte meg kritisk til hvilken kjærlighetsrelasjon som er mulig og hvordan kjærlighet skal utøves i praksis. Gjennom intervju med saksbehandlere og miljøterapeuter i barnevernet har jeg fått økt innsikt i hvordan kjærlighet i barnevernet vurderes og utøves i praksis.

Jeg har ikke kommet frem til et entydig svar på problemstillingen, på bakgrunn av at empirien viser til kompleksitet ved innføring av kjærlighet i barnevernet. Mine empiriske funn viser til at kjærlighet i barnevernet vurderes å fremstå som et flertydig, relativt og vanskelig begrep å sette ord på. Empirien viser til at kjærlighet i en profesjonell kontekst i hovedsak består av *ekthet, fysisk nærhet og emosjonelle uttrykk, samt utholdenhet i relasjonen*. Disse funnene underbygges med teorier om nestekjærlighet og kjærlighet som anerkjennelse. *Ekthet* viser til den ikke-observerbare delen i kjærlighet, hvor det handler om å vise at man genuint bryr seg om barn og unge man møter. De mer observerbare elementene av kjærligheten utøves i praksis gjennom *fysisk nærhet og emosjonelle uttrykk*, hvor nærhet, verbale uttrykk og å vise følelser er sentrale. *Utholdenhet i relasjonen* viser til barnevernsarbeidernes styrke til å stå i utfordrende situasjoner og å ikke gi opp.

Kjærlighet forstås videre som å være noe annet enn kjærlighet i en foreldre-barn-relasjon, hvor informantene formidler at følelsene i privatlivet og for egne barn er sterkere. Det er ikke agape-kjærligheten og *ubetinget* kjærlighet informantene knyttet til kjærlighet i barnevernet. Begrepet ubetinget henviser til at noe er uten innskrenking, men profesjonalitet og rammer kan sies å utgjøre en slik begrensning ved kjærligheten. Selv om det tolkes som foreldre-barn relasjonen er referanserammen når kjærlighet diskuteres, tydeliggjør informantene at det handler om en annen relasjon ved å vektlegge kjærligheten i den konteksten de befinner seg i. Kjærlighet vurderes av de fleste informantene å overlappes med begrepet omsorg, men på den andre siden vises det til at kjærlighet innebærer en dimensjon av å bry seg på ekte, som ikke omsorg oppleves å gjøre i like stor grad.

Empirien viser til hvordan profesjonalitet og rammer legger føringer for hvordan kjærligheten utøves i praksis. utfordringer for kjærligheten er blitt belyst gjennom ulike føringer, som omhandler *spenningsfelt mellom nærhet og avstand*, «*det er bare jobben din*», *tid og kapasitet*, *midlertidighet*, *personlig egnethet* og *balansen mellom å bruke seg selv og å bli brukt opp*. Sett i sammenheng vil rammene kunne innskrenke kjærlighetens handlingsrom og profesjonaliteten utfordres i form av risiko for overengasjement. Når kjærlighet settes inn i en barnevernfaglig kontekst innebærer det for barnevernsarbeidere å opprettholde en balanse mellom å bruke seg selv og å bli brukt opp. For å ivareta seg selv i relasjonen, vektlegger barnevernsarbeiderne at kjærligheten på en måte må kjennes naturlig og at debriefe og veiledning er betydningsfullt.

Funnene viser videre til at barnevernsarbeidere vurderer innføringen av begrepet kjærlighet i loven som å ha liten innvirkning på praksis. Barnevernsarbeiderne er positive til lovendringen, men opplever at de allerede utøver kjærlighet i den grad det er mulig. Forankringen av kjærlighet i praksis, kan sies å fremstå noe utydelig. Barnevernsarbeiderne fremstår delvis usikre på hva annet eller mer som forventes av dem ved innføring av kjærlighet. I kap. 6.3.1. viser jeg derfor til en mulig uoverensstemmelse mellom det barn og unge etterspør av kjærlighet og den kjærligheten barnevernsansatte har mulighet til å utøve.

De empiriske funnene, eksisterende forskning og teori tyder på at det er mulighet for en eller annen form for kjærlighet i barnevernet. Barnevernsarbeidernes vurderinger er at kjærligheten omhandler og kommer til uttrykk gjennom *ekthet*, *fysisk nærhet* og *emosjonelle uttrykk*, samt *utholdenhet i relasjonen*, dog innenfor profesjonalitet og rammene som utfordrer kjærligheten i praksis. Slik jeg tolker det, er det i stor grad begrepet kjærlighet som kompliserer overførbarheten til barnevernet. Dette påpekes også i allerede eksisterende forskning, vist til i kap. 2.1. Kanskje ligger det noe i sitatet fra Margaret Atwood; har vi et for simpelt språk når vi snakker om kjærlighet? Kjærlighetens viktighet gjør at man kan undres over om man skulle hatt et eget begrep for kjærlighet i barnevernet? Det snakkes om profesjonell kjærlighet, men ordet høres hverken innbydende eller varmt ut. utfordringene med kjærlighet i barnevernet oppleves å på den ene siden handle om selve begrepet og på den andre siden – på bakgrunn av begrepets relative forståelse – handle om hvordan det skal utøves i praksis.

For at kjærligheten skal tydeliggjøres og bli noe mer, etterspørres det en felles forståelse og rom for refleksjon til hvordan man kan utøve kjærlighet i praksis. Barnevernsarbeidere synes fremdeles å oppleve begrepet kjærlighet som diffust og etterspør en felles forståelse for å

tydeliggjøre måter å utøve kjærlighet i møte med barn og unge. En kan si at kjærligheten er en jobb når den settes i en barnevernkontekst, men det er ikke «bare» en jobb. Når man nå har fått handlingsrommet til å konkretisere kjærlighetens innhold i sin spesifikke tjeneste, kreves det både av organisasjonene, lederne og den enkelte barnevernsarbeider å samarbeide. Å tilrettelegge for diskusjon i den enkelte tjeneste vil først og fremst skape rom for en felles forståelse, men vil og kunne tydeliggjøre hva kjærlighet innebærer i den enkelte barnevernstjeneste. På sikt vil det komme barn og unge til gode, slik at flertydigheten i kjærlighet ikke utgjør en trussel for likebehandling og forutsigbarhet. Kanskje kan denne masteroppgaven være et bidrag inn i diskusjonen? Det handler om å finne frem til en felles forståelse, slik at kjærlighet ikke ender opp som et honnørord, men tydeliggjøres for å kunne utfolde seg innenfor den konteksten barnevernsarbeidere befinner seg i.

7.1 TANKER OM VIDERE FORSKNING PÅ TEMA

Det som kunne vært interessant å utforske tydeligere i lys av mine funn, er det følelsesmessige aspektet ved kjærlighet. Hva består denne «å bry seg på ekte-følelsen» av? Er det nærliggende en kjærlighetsfølelse eller i større grad en omsorgsetisk følelse? Men å forske på følelser, på en slik måte, tror jeg er vanskelig. Samtidig undres jeg over den uoverensstemmelsen som synes å oppstå, når barnevernsproffene etterspør mer kjærlighet i barnevernet, mens barnevernsarbeidere allerede opplever å utøve kjærligheten det er rom for. Mine funn tyder på at barnevernsarbeiderne møter barn og unge på «gode» måter, spørsmålet er om det er akkurat denne «kjærlighetsfulle måten» barn og unge forespeiler seg? Eller har barnevernet blitt mer kjærlighetsfokusert? Jeg er nysgjerrig på hva barn og unge legger bak uttrykket «det er bare jobben din» og om dette sies i affekt eller handler om noen bakenforliggende årsaker.

I forlengelsen av mine funn, anser jeg det relevant å rette videre forskning mot ledere i de ulike barnevernstjenestene. Hvordan er deres engasjement for å implementere kjærlighet i de ulike barnevernstjenestene? Og hvordan tilrettelegges det for å skape en felles forståelse for kjærlighetens utøvelse?

8 LITTERATURLISTE

- Aamodt, L.G. (2014). *Den gode relasjonen* (2.utg.). Gyldendal akademisk.
- Amble, Nina (2013). Mestring og organisering i arbeid med mennesker - Om bra arbeid for grepa damer. *NordYrk*, 3(1), 1–2. <https://doi.org/10.3384/njvet.2242-458X.13v3i1a1>
- Andersen, A. (2018, 21. oktober). *Kan kjærligheten profesjonaliseres?* RVTS. <https://rvtssor.no/aktuelt/227/horer-kjaerlighet-hjemme-her-/>
- Arendt, H., Scott, J.V., & Stark, J.C. (1996). *Love and Saint Augustine*. The University of Chicago Press.
- Barnekonvensjonen. (2003). *FNs konvensjon om barnets rettigheter: Vedtatt av De Forente Nasjoner den 20. november 1989, ratifisert av Norge den 8. januar 1991: Revidert oversettelse mars 2003 med tilleggsprotokoller*. Barne- og familiedepartementet.
- Barnevernloven. (1992). *Lov om barneverntjenester*. (LOV-1992-07-17-100). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100?q=barnevernloven>
- Barnevernpanelet. (2011). Barnevernpanelets rapport. Oslo: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. Hentet fra: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/BLD/Barnevern/2011/barnevernpanel_ets_rapport.pdf
- Barnevernsproffene. (2011). *Stortingsmelding nr.1. Fra barn og unge i Norge. Det gode barnevernet*. Forandringsfabrikken.
- Bell, J. (1992). Discretionary Decision-Making: A Jurisprudential View. I K. Hawkins (Red.), *The Use of Discretion* (s. 89–111). Clarendon Press.
- Bostad, I. (2012). Filosofi og kjærlighet. *Norsk filosofisk tidsskrift*, 47(1), 17-28. https://www.idunn.no/nft/2012/01/filosofi_og_kjaerlighet
- Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (2012). *Kvalitative metoder: empiri og teoriutvikling*. Gyldendal akademisk.
- Brottveit, G. (2018). *Vitenskapsteori og kvalitative forskningsmetoder*. Gyldendal akademisk.
- Brun, M., Toresen, G., & Steinrem, I. (2018). *Barnas barnevern: trygt, nyttig og samarbeidende for barn*. Universitetsforlaget.
- Bufdir. (2020, 15.desember). *Barnevernets historie i Norge*. https://bufdir.no/Barnevern/Om_barnevernet/barnevernets_historie_i_norge/
- Bufdir. (u.å.). *Barnevernsinstitusjoner – oversikt*. Hentet 3. januar 2021 fra <https://www.bufdir.no/Barnevernsinstitusjoner/>
- Bunkholdt, V. & Kvaran, I. (2017). *Kunnskap og kompetanse i barnevernsarbeid*. Gyldendal Akademisk.
- Chapman, G. (1998). *Kjærlighetens fem språk*. Lunde Forlag

- Charmaz, K. (2014). *Constructing Grounded Theory* (2.utg). SAGE
- Christoffersen, S. A. (1999). *Etikk, eksistens og modernitet: innføring i Løgstrups tenkning*. Tano Aschehoug.
- Dahle, R. (2010). Sosialt arbeid – en historie om kjønn, klasse og profesjon. *Tidsskrift for kjønnsforskning*, 34(1), 41-56. <https://www.idunn.no/tfk/2010/01/art03>
- Dalland, O. (2015). *Metode og oppgaveskriving* (5.utg). Gyldendal akademisk.
- Damsgaard, H.L. (2017) *Den profesjonelle sosialarbeider*. Cappelen akademisk.
- Djupvik, A. R., & Eikås, M. (2016). *Organisert velferd: organisasjonskunnskap for helse- og sosialarbeidarar* (2.utg.). Det norske samlaget.
- Dworkin, R. (1978). *Taking Rights Seriously. With a New Appendix, a Response to Critics* (5. utg.). Harvard University Press.
- Eek-Larsen, K., Helland, H.S., Holm, L., Juhasz, I., Læret, O.K., McEvan-Strand, A., Pedersen, S.H., Ruiken, B., Storm, M.T., Sætre, H.S., Skivenes, M., Sørsdal, L. & Øvstetun, V.T. (2019). *Mot et barneperspektiv i barnevernet*. <https://bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00004910>
- Ferguson, H. (2005). Working with violence, the emotions and the psycho-social dynamics of child protection: reflections on the Victoria Climbié case. *Social Work Education*, 24(7), 781-795
- FO. (2010). *Yrkesetisk grunnlagsdokument for barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsarbeidere*. Hentet fra <http://www.fo.no/>
- FO. (2016, oktober). *Barnevernspedagogen. Utdanning og profesjonen*. <https://www.fo.no/aktuelle-brosjyrer/barnevernspedagogen-utdanningen-og-profesjonen-article5273-1335.html>
- Forandringsfabrikken. (u.å.) *Mitt Liv Barneverntjeneste*. Hentet 20.februar 2021 fra: <https://www.forandringsfabrikken.no/article/mitt-liv-barneverntjeneste>
- Fromm, E. (2003). *Om kjærlighet*. Cappelen.
- Gundersen, M.S. (2007). *Det skal ikke hende ... Grenseoverskridelser og seksuelle overgrep i terapi*. Tapir Akademisk Forlag
- Hjälmhult, E., Giske, T. & Satinovic, M. (2014). *Innføring i grounded theory*. Fagbokforlaget.
- Hochschild, A.R (2012). *The Managed Heart: Commercialization of Human Feeling*. University of California Press.
- Honneth, A. (2008). *Kamp om anerkjennelse*. Pax.
- Hutchinson, G.S. & Oltedal, S. (2003). *Modeller i sosialt arbeid* (2.utg). Universitetsforlaget.
- Kvale, S. (1997). *Det kvalitative forskningsintervju*. Ad Notam Gyldendal.

- Langdridge, D. (2007). *Phenomenological psychology. Theory, research and method*. Pearson Education.
- Lipsky, M. (2010). *Street-level bureaucracy: dilemmas of the individual in public services*. Russel Sage Foundation.
- Løgstrup, K.E. (2000). *Den etiske fordring*. Cappelen.
- NAOB. (2021, 03. mars). Ubetinget. I *Det Norske Akademis Ordbok*.
<https://naob.no/ordbok/ubetinget>
- NESH (2016) *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi*. Hentet fra: <https://www.forskningsetikk.no/globalassets/dokumenter/4-publikasjoner-som-pdf/forskningsetiske-retningslinjer-for-samfunnsvitenskap-humaniora-juss-og-teologi.pdf>
- Neumann, C.B. (2012). Omsorgsetikk i barnevernet. En refleksjon over det «nye» kjærlighetskravet til barnevernsarbeidere. *Sosiologi i dag*, 42(3–4), 104–124. Hentet fra: <http://ojs.novus.no/index.php/SID/article/view/1021>
- NOU 2009:8. (2009). *Kompetanseutvikling i barnevernet— Kvalifisering til arbeid i barnevernet gjennom praksisnær og forskningsbasert utdanning*. Barne- og familiedepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2009-08/id558007/?ch=4>
- NOU 2012:5. (2012). *Bedre beskyttelse av barns utvikling. Ekspertutvalgets utredning om det biologiske prinsipp i barnevernet*. Barne- og familiedepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2012-5/id671400/>
- NSD (u.å.). *Hva må jeg informere om?* Hentet 30. august 2021 fra: https://nsd.no/personvernombud/hjelp/informere_om.html
- NTNU (u.å.). *Datainnsamling*. Hentet 30.august 2021 fra: <https://innsida.ntnu.no/wiki/-/wiki/Norsk/Datainnsamling#section-Datainnsamling-Intervju+med+opptak+av+lyd+og/eller+video>
- Oterholm, I. (2016). Skjønnsutøvelse i velferdsorganisasjoner. I I.T. Ellingsen, I. Levin, B. Berg, & L.C., Kleppe (red.) *Sosialt arbeid. En grunnbok*. (171-183). Universitetsforlaget.
- Pieper, M. H., & Pieper, W. J. (1992). It`s Not tough, It`s Tender Love: Problem Teens Need Compassion that the “Tough-Love” Approach to Child-Rearing Doesn`t Offer Them. *Child Welfare*, 71(4), 369-377.
- Regjeringen. (2018). Endringer i barnevernloven fra 1.juli. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/endringer-i-barnevernloven-fra-1.-juli/id2606170/>
- Roness, A. & Matthiesen, S.B. (2002). *Utbrent. Krevende jobber – gode liv?* Fagbokforlaget.

- Skau, G.M. (2017). *Gode fagfolk vokser. Personlig kompetanse i arbeid med mennesker* (5.utg). Cappelen damm akademisk.
- Stepney, P. (2006). The paradox of reshaping social work as ‘tough love’ in the Nordic welfare states. *Nordisk sosialt arbeid*, 26(4), s.293-305.
https://www.idunn.no/file/pdf/33196932/the_paradox_of_reshaping_social_work_as_tough_love_in_the_nordic_welfare_st.pdf
- St. Prop. 106L. (2012-2013). *Endringer i barnevernsloven*. Det kongelige Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. Hentet fra:
<https://www.regjeringen.no/contentassets/7d0ea1b89cc54939b17e69a20d5f7b48/no/pdfs/prp201220130106000dddpdfs.pdf>
- St. Prop. 169 L. (2016–2017). *Endringer i barnevernloven mv. (bedre rettsikkerhet for barn og foreldre)*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-169-l-20162017/id2568801/?ch=4>
- Studsrød, I., Paulsen, V., Kvaran, I. & Mevik, K. (2019). *Barnevernspedagog. En grunnbok*. Universitetsforlaget
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitative metoder* (5.utg). Fagbokforlaget.
- Thrana, H.M. (2013). Kjærlighet: en kjernekompetanse i profesjonelt barnevernsarbeid? *Tidsskriftet Norges barnevern*, 90 (1), 5-17.
https://www.idunn.no/tnb/2013/01/kjaerlighet_en_kjernekompetanse_i_profesjonelt_barneverns
- Thrana, H.M. (2014). Kjærlighet – en anerkjennelsesrelasjon i arbeid med utsatt ungdom. *Fontene forskning*, 7 (1), 4-17.
<https://fonteneforskning.no/forskningsartikler/kjarlighet--en-ankjennelsesrelasjon-i-arbeid-med-utsatt-ungdom-6.19.265212.9e6ea3c2d0>
- Thrana, H.M. (2015). *Kjærlighet og sosialt arbeid. En studie av kjærlighetens betydning i barnevernets praksis*. [Doktoravhandling, Høgskolen i Lillehammer]. Hentet fra:
<https://brage.inn.no/inn-xmlui/handle/11250/282419>
- Thrana, H.M. (2016). Kjærlighetens inntreden i barnevernet - en utfordring for den profesjonelle relasjon? *Tidsskriftet Norges barnevern*, 93 (2), s.96-109.
 10.18261/issn.1891-1838-2016-02-03
- Thrana, H.M. (2018). Kjærlighet – et gammelt begrep i framtidens barnevern. I Ask, T.A. & Eide, S.B. (red.), *Barnevernets begreper i bevegelse*. (s.215-231). Gyldendal Akademisk. https://www.researchgate.net/publication/325486258_Kjaerlighet
- Thuen, H. (2008). *Om barnet. Oppdragelse, opplæring og omsorg gjennom historien*. Abstrakt forlag.
- Tiller, P.O. (2000). *Studier i barndom*. Høyskoleforlaget.

- Tjora, A. (2012). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (2.utg). Gyldendal akademisk.
- Tranøy, K.E. (2021, 17.februar). Kjærlighet. I *Store norske leksikon*. kjærlighet – Store norske leksikon. <https://snl.no/kjærlighet>
- Ulstein, J.O. (2003). Vennskap – Ei reise med Augustin anno 2000. *Tidsskrift for teologi og kirke*, 74(2), 103-123. https://www.idunn.no/ttk/2003/02/vennskap_-_ei_reise_med_augustin_anno_2
- Winter, S. & Nielsen, V.L. (2008). *Implementering af politik*. Academica.
- Økland, I.H. & Sørsdal, L.M. (2020). Lov til kjærlighet. *Norges barnevern*, 2(97), 126-145.

9 VEDLEGG

1: INFORMASJONSSKRIV

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet

Den «nye» profesjonelle barnevernsarbeider med kjærlichkeit i fokus

Behandlingsansvarlig institusjon: Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Institutt for sosialt arbeid.

Jobber du i barnevernet med barn og unge?

Da ønsker jeg gjerne å snakke med deg! Dette er en forespørsel om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å belyse hva kjærlichkeit kan være i barnevernet, samt hvordan barnevernsarbeidere møter barn og unge med kjærlichkeit i praksis.

Forskningsprosjektet er en avsluttende masteroppgave i studiet Master i barnevern ved NTNU Trondheim. I dette skrivet gis informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Om prosjektet

Temaet for forskningsprosjektet er kjærlichkeit i barnevernet. Etter forslag fra barnevernsproffene vedtok stortinget i 2018 at kjærlichkeit tas inn i formålsparagrafen i barnevernloven. Barnevernsproffene har i flere år arbeidet for at kjærlichkeit skal være grunnmuren i barnevernloven, hvilket medfører en forventning om hvordan ansatte i barnevernet skal møte barn og unge i barnevernet. I prosjektet ønsker jeg å se nærmere på hva barnevernsansatte legger i begrepet kjærlichkeit, hvordan de opplever å møte barn og unge i barnevernet med kjærlichkeit, på hvilken måte barnevernsarbeidere kan møte barn og unge med kjærlichkeit og om kjærlichkeitens inntreden i loven har hatt noen betydning for barnevernsarbeid i praksis.

Hva søker jeg?

Jeg ønsker kontakt med barnevernsansatte som arbeider i direkte kontakt med barn og unge, enten i barnevernsinstitusjon eller i saksbehandling i barnevernet. Jeg ønsker innsikt i hvordan begrepet kjærlichkeit i barnevernet kan forstås og hvordan man møter barn og unge med kjærlichkeit i praksis.

Jeg ønsker derfor å intervju 4 ansatte i barnevernsinstitusjon og 4 ansatte i saksbehandling i barnevernet, hvor både menn og kvinner oppfordres til å delta.

Hva innebærer det for deg å delta?

Dersom du velger å delta i prosjektet, innebærer det et intervju på ca. 1 time. Spørsmålene vil omhandle hva du tenker om kjærlighet i barnevernet, hvordan du opplever å møte barn og unge med kjærlighet og dine erfaringer knyttet til det. Tid og sted for intervju avtales nærmere etter meldt deltakelse. Det blir brukt lydopptak av intervjuet.

Ditt personvern – hvordan jeg oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Under intervjuet vil det bli gjort lydopptak, som senere blir transkribert, kodet og analysert – for bruk i forskningsprosjektet. Det vil kun være meg og min veileder som vil ha tilgang på intervjumaterialet. Materialet vil bli oppbevart utilgjengelig for andre.

Det vil ikke publiseres materiale som kan være personidentifiserende. Informasjon som er relevant i henhold til tema og prosjektets formål, vil anonymiseres og presenteres i studentens mastergradsavhandling.

Hva skjer med opplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Prosjektet skal etter planen leveres i mai 2021, med en påfølgende muntlig høring og vil avsluttes 15.11.2021. Lydopptak, transkribert materiale fra intervjuene og personopplysninger slettes ved prosjektets slutt.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ønsker du å delta eller har du spørsmål til prosjektet?

Ta kontakt med masterstudent Lise Otnes på tlf. 926 05 923 eller epost: liseotnes@gmail.com

Alternativt kan veileder Lena Augusta Ulfseth ved NTNU kontaktes på tlf. 901 28 206.

Kontaktinformasjon til personvernombudet ved NTNU: Thomas Helgesen, personvernombud NTNU, tlf. 93079038, epost: thomas.helgesen@ntnu.no

NSD – Norsk senter for forskningsdata AS har vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Lise Otnes

liseotnes@gmail.com

926 05 923

2: SAMTYKKESKJEMA

Samtykke til deltakelse i forskningsprosjektet *Den «nye» profesjonelle barnevernsarbeider med kjærlighet i fokus*

Behandlingsansvarlig institusjon: Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Institutt for sosialt arbeid

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «*Den «nye» profesjonelle barnevernsarbeider med kjærlighet i fokus*» og har fått anledning til å stille spørsmål.

- Jeg har lest informasjonsskriv om prosjektet og vet hva deltakelse innebærer
- Jeg samtykker til deltakelse i forskningsprosjektet «*Den «nye» profesjonelle barnevernsarbeider med kjærlighet i fokus*».
- Jeg samtykker til å delta i intervju med lydopptak
- Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet
- Deltakelse i prosjektet er frivillig, og du kan når som helst trekke deg uten å oppgi grunn.

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

3: INTERVJUGUIDE

Intervjuguide

Spørsmålene er veiledende, og oppfølgingsspørsmål kan tilkomme ut ifra det informanten forteller.

Oppvarmingsspørsmål – rolle og bakgrunn

- Hvilken utdanningsbakgrunn har du?
- Hvor lenge har du jobbet i nåværende stilling barnevernet?
 - Annen relevant arbeidserfaring?
- Hvilke arbeidsoppgaver har du?

Refleksjoner rundt kjærlighet – perspektiver og holdninger

Hva legger du i begrepet kjærlighet?

- Spesifikt og generelt? Du kan godt komme med eksempler ...

Hva tenker du er kjærlighet i barnevernsarbeid?

På hvilken måte kan kjærlighet være en grunnmur i barnevernet?

- Hva tenker du om dette ønsket fra barnevernsproffene?

Hva tenker du om at kjærlighet er tatt inn i formålsparagrafen i barnevernloven?

- Kan du fortelle om hvordan den lovfestede kjærligheten påvirket jobben din i praksis?
- Hvilke forventninger eller krav opplever du ifm. med innføringen i loven?

Hva tenker du at et større fokus på kjærlighet i barnevernet kan medføre?

Kjærlighet i praksis

Hva legger du i å vise kjærlighet til barn og unge i barnevernet?

- Fysisk kontakt, verbalt, andre måter?

Kan du fortelle om en situasjon hvor du opplevde å møte et barn/ungdom med kjærlighet?

Hvordan merker du på barn og unge at de opplever å bli møtt med kjærlighet?

- Uttrykker de det på noen måter?

Dersom informant ikke har vært inne på følgende:

Hvilke utfordringer opplever du ved å møte barn og unge med kjærlighet?

- Kan du beskrive en situasjon hvor kjærlighetsfulle uttrykk har vært utfordrende?
- Kan du fortelle om en situasjon hvor du opplevde at et barn/ungdom ikke var mottakelig for kjærlighet?

Hva kan være utfordrende med å gi kjærlighet, når det gjelder å være profesjonell?

- Hvor går «grensen» mellom privat og profesjonell mtp. kjærlighet?

Hva tenker du er likheter/forskjeller på kjærlighet og omsorg?

Hvordan opplever du at forutsetningene for å møte barn med kjærlighet er?

På arbeidsplassen

På hvilken måte har kjærlighet vært et tema i personalgruppa?

- Har det skapt diskusjoner?
 - Evt. hvilke? Motstand? Enighet?
- Hvis ikke: Hva tenker du er grunnen til det?

Hvis du skulle hatt en kritisk vinkling på kjærlighet – hva ville du sagt da?

→ Er det noe annet du tenker er viktig å få med om kjærlighet i barnevernet?

4: GODKJENNELSE FRA NSD

NSD sin vurdering

Prosjekttittel

Å sette gode spor etter seg – Den «nye» profesjonelle barnevernsarbeider med kjærlighet i fokus

Referansenummer

892560

Registrert

02.11.2020 av Lise Otnes - liseot@stud.ntnu.no

Behandlingsansvarlig institusjon

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet / Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap (SU) /
Institutt for sosialt arbeid

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Lena Augusta Ulfseth, lena.a.ulfseth@ntnu.no, tlf: 90128206

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Lise Otnes, liseotnes@gmail.com, tlf: 92605923

Prosjektperiode

30.11.2020 - 15.11.2021

Status

11.11.2020 - Vurdert

Vurdering (1)

11.11.2020 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg 11.11.2020, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde:

https://nsd.no/personvernombud/meld_prosjekt/meld_endringer.html

Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 15.11.2021.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

INFORMANTENES TAUSHETSPLIKT

Informantene i prosjektet er ansatte i barnevernet og har taushetsplikt. Det er viktig at intervjuene gjennomføres slik at det ikke registreres taushetsbelagte opplysninger. Vi anbefaler at dere minner informantene om dette i forbindelse med intervjuene.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke viderebehandles til nye uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1 f) og sikkerhet (art. 32).

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og eventuelt rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson hos NSD: Marita Ådnanes Helleland
Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)

